

Gewichtig overheidsadvies

Een onderzoek naar adviesorganen en commissies in het algemeen en staatscommissies in het bijzonder op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980

Masterscriptie ter afronding van de master Crisis- en Veiligheidsmanagement (CSM)

10 januari 2018

Universiteit Leiden

Instituut Bestuurskunde van de Faculteit Governance &
Global Affairs

Auteur: Jos van Veluw (s1640992)

Begeleider & eerste lezer: dr. A.D.N. (Toon) Kerkhoff

Tweede lezer: dr. C.W. (Constant) Hijzen

Voorwoord

Deze scriptie is geschreven ter afronding van de master Crisis- en Veiligheidsmanagement aan de Universiteit Leiden. Het was een intensief traject, waar ik met veel plezier op terugkijk! Het ontdekken van de gekozen onderzoeksmethode leidde tot een grondige zoektocht in een korte periode van onze parlementaire geschiedenis. Ontdekken is tijdrovend en gaat gepaard met vallen en opstaan, maar dat bleek bijzonder leerzaam en inspirerend te zijn. Daarvoor is het echter noodzakelijk om de juiste mensen om je heen te hebben.

Toon, het past mij daarom jou heel hartelijk te bedanken voor je geduldige begeleiding. Ondanks een overvolle agenda wilde jij altijd tijd vrijmaken om mijn vragen te beantwoorden en concepten van commentaar te voorzien. Op de summiere momenten dat ik de moed dreigde te laten zakken, zei jij steevast: 'houd moed!' Als ik te lang niets van mij liet horen, dan informeerde jij hoe het ging. Hopelijk geeft deze scriptie jou ook enige voldoening. Ik heb veel van je geleerd en wens je alle goeds toe!

Ook mijn ouders en mijn eega verdienen een woord van dank. Jullie hebben veel geduld en betrokkenheid getoond. Dat heb ik zeer gewaardeerd! Veel vrije tijd investeerde ik in deze scriptie en dat ging ten koste van momenten met jullie. Dat was het absoluut waard en ik zou het zo weer doen, maar ik realiseer mij terdege dat ik de komende tijd het nodige in moet halen. Daar zie ik naar uit!

Ten slotte, ik ben u als lezer erkentelijk voor uw interesse in deze scriptie. Hopelijk stelt het resultaat u niet teleur. Ik wens u leesplezier en leerplezier toe!

Jos van Veluw

Delft, 10 januari 2018

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1 Hoofdvraag	6
1.1.1 Deelvragen	7
1.2 Wetenschappelijke relevantie	7
1.2.1 Kennisverrijking	7
1.2.2 Theoretische discussie	8
1.2.3 Heden en verleden	8
1.3 Maatschappelijke relevantie	9
1.3.1 Legitimiteit, transparantie en snelheid van beleid	9
1.3.2 Voor mens en maatschappij	9
1.4 Leeswijzer	10
2. Theoretisch kader	11
2.1 Adviesorganen	11
2.1.1 Adviescolleges	11
2.1.2 Adviesraden	12
2.1.3 Planbureaus	15
2.2 Overige organisaties en instellingen	15
2.3 Commissies	15
2.3.1 Definities	16
2.3.2 Discussie	17
2.3.3 Vier aanleidingen voor het instellen van commissies	18
2.3.4 Instellingsmotieven	19
2.4 Staatscommissies	21
2.4.1 Taken	21
2.4.2 Omvang	21
2.4.3 Leden	22
2.4.4 Opheffing	22
2.4.5 Aanleidingen en instellingsmotieven	22
3. Operationalisatie	23
4. Methodologie	26
4.1 Onderzoeksstrategie, -methoden en -technieken	27
4.1.1 Gekozen onderzoeksstrategie	28
4.1.2 Gekozen onderzoeksmethode	28
4.1.3 Gekozen onderzoekstechniek	29
4.2 Betrouwbaarheid	32
4.3 Interne validiteit	32
4.4 Externe validiteit	33
5. Resultaten en analyse	35

5.1	Adviesorganen en commissies	35
5.1.1	Adviescolleges	42
5.1.2	Adviesraden	42
5.1.3	Planbureaus	43
5.1.4	Commissies	43
5.1.5	'Bijvangst'	44
5.2	Staatscommissies	46
5.2.1	Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie)	46
5.2.2	Staatscommissie-Cals/Donner	47
5.2.3	Staatscommissie-Koopmans	47
5.2.4	Staatscommissie-Mommersteeg	48
5.3	Waarom werden de staatscommissies ingesteld?	50
5.3.1	Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie)	50
5.3.2	Staatscommissie-Cals/Donner	51
5.3.3	Staatscommissie-Koopmans	53
5.3.4	Staatscommissie-Mommersteeg	54
6.	Conclusie	60
6.1	Adviesorganen en commissies	60
6.2	Vier staatscommissies	61
6.3	Aanleidingen en motieven voor het instellen van staatscommissies	63
6.4	Beperkingen van onderzoek	63
7.	Literatuur	65
8.	Bijlagen	70
	Bijlage 1	70
	Bijlage 2	71
	Bijlage 3	97
	Bijlage 4	130

1. Inleiding

In 1795, ten tijde van de Bataafse Republiek, vond de eerste algemene volkstelling in Nederland plaats (Research Data Journal, 2017). Bijna twee eeuwen later begonnen de voorbereidingen voor de veertiende volkstelling in 1971 (Andere Tijden, 2011). Een nieuwe Volkstellingenwet maakte onderdeel uit van die voorbereidingen en werd in het voorjaar van 1970 met weinig tegenstand aangenomen door het parlement; enkel de Pacifistische Socialistische Partij (PSP), de Boerenpartij (BP) en de Communistische Partij Nederland (CPN) hadden bezwaar (Historisch Nieuwsblad, 2005). Dat zou echter spoedig veranderen ...

De Volkstellingenwet stelde deelname verplicht. Niet meewerken zou worden bestraft met een boete van 500 gulden. Zelfs een gevangenisstraf behoorde tot de strafmogelijkheden (Andere Tijden, 2011). Dat leidde tot onrust in de Nederlandse samenleving: probeerde de overheid met behulp van informatie en automatisering haar macht uit te breiden? Waarom was deelname aan de volkstelling verplicht, terwijl de opkomstplicht bij verkiezingen net was afgeschaft omdat de burger mondig genoeg werd bevonden om zelf te bepalen wat hij of zij wilde? Een leidende rol in het groeiende verzet bleek weggelegd te zijn voor het Comité Waakzaamheid Volkstelling (CWV), dat in heel Nederland discussiebijeenkomsten belegde. Eind 1970 had zij in 120 plaatsen comités (Andere Tijden, 2011; CBS, 2017).

In januari 1971 riepen 25 organisaties op om de volkstelling te boycotten. De Rode Jeugd riep 28 februari 1971 uit tot dag van nationale sabotage. Het Humanistisch Jongeren Centrum (HJS) verkocht Jodensterren met het nationale-rampnummer 777 en op een affiche stond: *'het gebeurt wéér. Wéér*

Bron 1. (CBS, 2017)

worden mensen geregistreerd!! Draagt de ster alvast: hier verkrijgbaar!!!' (CBS, 2017).

De onrust nam af toen minister Nelissen van Economische Zaken het parlement, dat pleitte voor verder uitstel van de volkstelling, enkele toezeggingen deed. Zo zouden de gegevens van 'kwetsbare groepen in de samenleving' na zes maanden worden vernietigd en zouden kinderen van joden en verzetsstrijders die medewerking weigerden niet worden vervolgd (CBS, 2017; Historisch Nieuwsblad, 2005). Daarop stemde een meerderheid van het parlement tegen uitstel.

Na de volkstelling bleek uiteindelijk dat er 28.000 weigeraars waren en 320.000 non-responses (Andere Tijden, 2011). Doordat de verzamelde gegevens foutief in de computer werden gezet door elektronische lezers en veel mensen foutieve gegevens hadden opgegeven, was de volkstelling onbetrouwbaar (Historisch Nieuwsblad, 2005). Het handmatig opnieuw coderen en aanvullen van de missende gegevens, door middel van bevolkingsadministraties van de gemeenten, kostte veel tijd. Het presenteren van de uitkomsten volgde daardoor jaren later; de laatste publicaties verschenen in 1983, twaalf jaar na de teldag (CBS, 2017).

De onrust rond de volkstelling van 1971 had als belangrijk gevolg dat in de Nederlandse samenleving en in haar parlement een bewustwordingsproces rond het begrip 'privacy' op gang kwam. Dat bewustwordingsproces viel samen met de publicatie van de plannen van de commissie-Westerhout over invoering van een centrale persoonsadministratie, met een persoonsnummer voor iedere Nederlander (CBS, 2017; Historisch Nieuwsblad, 2005). Het parlement drong er daarom bij de regering op aan een wet in het leven te roepen die de burger moet beschermen in het geval persoonsgegevens worden verzameld en opgeslagen in een persoonsregistratie (Holvast, 1999). Dit alles leidde tot het instellen van een staatscommissie in 1972: de staatscommissie-Koopmans. Zij kwam na tweeënhalve jaar met een wetsvoorstel met memorie van toelichting. Daaruit kwam de Wet persoonsregistratie, thans de Wet bescherming persoonsgegevens, voort die op 1 juli 1989 van kracht werd.

Klaarblijkelijk is grote maatschappelijke onrust een voedingsbodem voor het instellen van een staatscommissie. Maar, wat is een staatscommissie eigenlijk? Wat doet zij? Wordt een staatscommissie enkel ingesteld vanwege grote maatschappelijke onrust, of leiden ook andere aanleidingen en motieven daartoe? Een verkenningstocht door wetenschappelijk literatuur over staatscommissies leert, dat zij overwegend ingezet worden voor 'zware'

zaken (Kerkhoff & Martina, 2015: 80; Van der Burg, 1975: 429). Maar daarmee is niet alles gezegd, want wat zijn dat dan: ‘zware’ zaken?

In de publicatie van Kerkhoff & Martina (2015: 99) wordt opgeroepen om meer onderzoek te doen naar advies dat in Nederland aan het adres van de overheid is uitgebracht en naar staatscommissies in het bijzonder. In dit onderzoek wordt graag gehoor gegeven aan deze oproep door onderzoek te doen naar staatscommissies, maar ook naar andere adviesorganen en commissies die de Nederlandse overheid hebben geadviseerd. Aangezien Kerkhoff & Martina de periode 1814-1970 hebben onderzocht en dit onderzoek in drie maanden tijd tot stand moet komen, zal in dit onderzoek de periode 1970-1980 centraal staan. Daarnaast zal dit onderzoek zich richten op wat Kerkhoff & Martina (2015: 90) het taakgebied Openbare Orde en Veiligheid van de Nederlandse overheid noemen, omdat dit onderzoek is uitgevoerd ter afronding van de master Crisis- en Veiligheidsmanagement aan de Universiteit Leiden. Andere taakgebieden, bijvoorbeeld Onderwijs, Volksgezondheid en Landbouw, Veeteelt en Visserij zijn ook interessant, maar beduidend minder gelieerd aan crisis- en veiligheidsmanagement. Daarom worden zij in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten. In dit onderzoek wordt het taakgebied Defensie overigens bij Openbare Orde & Veiligheid inbegrepen, omdat de Nederlandse overheid dat, zo blijkt uit een verkenning via Staten-Generaal Digitaal, ook doet. Dat is begrijpelijk, aangezien Defensie en Openbare Orde en Veiligheid onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Defensie dient immers de Openbare Orde en Veiligheid te verdedigen.

1.1 Hoofdvraag

De hierboven opgeworpen vragen, de benoemde tijdsspanne en het gekozen object van studie moeten geïntegreerd worden in één hoofdvraag. Dat leidt tot de volgende verklarende vraagstelling (Van Thiel, 2015:29):

“Waar won de Nederlandse regering advies in op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980, welke staatscommissies opereerden op dat terrein in die periode en waarom werden zij ingesteld?”

1.1.1 Deelvragen

De hoofdvraag staat in dit onderzoek centraal en zal beantwoord worden. Om haar gedegen te kunnen beantwoorden, is zij echter opgeknipt in vier deelvragen:

1. Wat zijn staatscommissies?
2. Welke adviesorganen en commissies opereerden op het terrein van Openbare Orde & Veiligheid in de periode 1970-1980?
3. Welke staatscommissies opereerden op het terrein van Openbare Orde & Veiligheid in de periode 1970-1980?
4. Waarom werden de staatscommissies ingesteld?

1.2 Wetenschappelijke relevantie

In deze paragraaf moet de volgende vraag worden beantwoord: *‘wat voegen de uitkomsten van dit onderzoek toe aan de bestaande kennis (Van Thiel, 2015: 25)?’*

1.2.1 Kennisverrijking

Sinds 1955 worden Nederlandse bestuurskundigen opgeroepen om onderzoek te doen naar adviescolleges (Van Poelje, 1955: 353 & 400). Dit is echter tot op heden onvoldoende gedaan (Kerkhoff & Martina, 2015: 96). Een verklaring hiervoor is het tekort aan empirische data, aldus diverse auteurs (vb. Van Poelje, 1955: 353; Van Schendelen, 2005: 57-58). De Nederlandse overheid heeft bijvoorbeeld enkel geaggregeerde kwantitatieve gegevens over commissies vanaf 2005 (Schulz e.a., 2006: 21). Staatscommissies worden zelfs, op grondwetscommissies na, niet of nauwelijks als aparte categorie bestudeerd, aldus Kerkhoff en Martina (2015: 82). Daarom hebben zij een verkenning naar en analyse van empirische data betreffende staatscommissies in de periode 1814-1970 uitgevoerd. Eén van hun conclusies is dat er nog genoeg te onderzoeken is. Zij roepen op om meer onderzoek te doen naar advies dat in Nederland aan het adres van de overheid is uitgebracht en naar staatscommissies in het bijzonder. Dit onderzoek geeft gehoor aan deze oproep en voegt één decennium, namelijk 1970-1980, toe aan twee van de vijftien taakgebieden van de Nederlandse overheid die Kerkhoff en Martina (2015) hebben onderzocht: Openbare Orde en Veiligheid en Defensie. Voor die twee taakgebieden is bewust gekozen; zij hebben logischerwijs de hoogste relevantie voor de master Crisis- en Veiligheidsmanagement, die met dit onderzoek wordt afgerond. Staatscommissies kunnen immers opgevat worden als instrument om de openbare orde en (nationale) veiligheid te managen. Daarnaast is het niet

ondenkbaar dat zij ingezet worden als middel om een (dreigende) crisissituatie te managen. De inleiding van dit onderzoek versterkt die gedachte: de onrust onder de Nederlandse bevolking en de doorwerking daarvan in het parlement was immers één van de aanleidingen om de staatscommissie-Koopmans in te stellen. De vraag naar meer onderzoek over staatscommissies maakt dit onderzoek wetenschappelijk relevant. Door bewust te kiezen voor twee taakgebieden die relevant zijn vanuit het oogpunt van de master Crisis- en Veiligheidsmanagement, levert dit onderzoek een kennisbijdrage aan die master.

1.2.2 Theoretische discussie

Daarnaast draagt dit onderzoek bij aan de theoretische discussie over staatscommissies. Uitkomsten van dit onderzoek kunnen uitkomsten van eerder onderzoek immers ondersteunen of nuanceren. Onderschrijven de uitkomsten van dit onderzoek bijvoorbeeld de stellingen dat staatscommissies overwegend worden ingezet voor ‘zware’ zaken en uitsluitend door de Kroon worden ingesteld (Van der Burg, 1975: 428-429 en bijbehorende voetnoot 7)? Hadden de staatscommissies die in dit onderzoek beschreven zijn een gemiddelde omvang van drie tot zeven leden, zoals in de periode 1814-1970 meestal het geval was (Kerckhoff & Martina, 2015: 85)? Gelden de aanleidingen en motieven die Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97 en 100-102) onderscheiden aangaande het instellen van commissies in het algemeen ook voor staatscommissies in het bijzonder? Het vergelijken van de uitkomsten van dit onderzoek met hetgeen onderzoekers eerder hebben vastgesteld, verhoogt de wetenschappelijke relevantie.

1.2.3 Heden en verleden

Ten slotte, het heden wordt beter begrepen als het verleden gekend en begrepen wordt. Dit onderzoek biedt inzichten in het opereren van adviesorganen en commissies in het verleden. Daardoor wordt kennis toegevoegd aan bestaande kennis waarmee de werking van hedendaagse adviesorganen en commissies wordt verklaard (Tilly, 2006: 421). Dit onderzoek vergroot onze kennis van het verleden en scherpt onze inzichten in het hoe en waarom van hedendaagse adviesstructuren en hun oorsprong (Raadschelders, 1994: 121). Kortom: context doet ertoe! Wel moeten we daarbij opmerken dat inzichten die gebaseerd zijn op het verleden niet letterlijk op andere contexten gelegd kunnen worden. Dat laat echter onverlet dat dit onderzoek meer betekenisvolle inzichten verschaft ten aanzien van hedendaagse overheidsadvisering in Nederland, dan onderzoek dat zich richt op universele

waarheden daaromtrent waarin belangrijke historische details niet zijn inbegrepen (Mahoney & Rüschemeyer, 2003: 9). Ook daarom is dit onderzoek vanuit wetenschappelijk oogpunt relevant.

1.3 Maatschappelijke relevantie

In deze paragraaf wordt de maatschappelijke relevantie van dit onderzoek betoogd door antwoord te geven op de volgende vraag: *‘wat voegt dit onderzoek toe aan het oplossen van actuele maatschappelijke vraagstukken’* (Van Thiel, 2015: 25)?

1.3.1 Legitimiteit, transparantie en snelheid van beleid

Een voornaam, actueel maatschappelijke vraagstuk betreffende adviesraden en commissies is het legitimiteitsvraagstuk: waar en door wie worden de feitelijke beslissingen genomen (Van Poelje, 1955: 348; Duyvendak, De Jong, Pauw & Van Schendelen, 2005)? Worden zij door politici genomen die door de Nederlandse kiezer gekozen zijn en hen vertegenwoordigen, of door een niet-transparante en niet-legitieme schaduwmacht (Duyvendak et al., 2005)? Een adviesorgaan gaat er immers vanuit dat hun voorstellen gevolgen hebben. Zodoende wordt een deel van het overheidsbeleid aan de openbaarheid en openbare kritiek onttrokken – dit zijn overigens twee andere actuele, maatschappelijke vraagstukken betreffende adviesorganen en commissies. Het gevolg is dat de werking van de Nederlandse overheid ingewikkelder en onoverzichtelijker wordt voor kiezers en dat zij met de leden van staatscommissies tijdens verkiezingen niet kunnen ‘afrekenen’. Daarnaast vertragen adviesorganen en commissies het besluitvormingsproces, waardoor kiezers langer moeten wachten op de implementatie van beleid van hun vertegenwoordigers. Adviesorganen en commissies moeten zich immers verdiepen in een kwestie en uiteindelijk een (advies)rapport schrijven, waarover politici zich vervolgens moeten buigen. Dat kan een tijdrovend proces zijn.

1.3.2 Voor mens en maatschappij

Dit onderzoek komt kiezers tegemoet door uit te leggen welke adviesorganen en commissies er zijn en door in het geval van (staats)commissies ook uit te leggen welke aanleidingen en motieven er zijn om ze in te stellen. Dit geeft antwoorden op de bovengenoemde vraag waar en door wie de feitelijke beslissingen worden genomen. Dat maakt dit onderzoek maatschappelijk relevant. Voorts biedt dit onderzoek burgers meer transparantie in adviesorganen en commissies door middel van een overzicht. Uit dit onderzoek blijkt dat

adviesorganen en commissies niet van de één op de andere dag zijn ontstaan, maar dat het gaat om een historisch gegroeid fenomeen dat gekozen politici een aantal decennia geleden al ondersteunde bij het verwezenlijken van hun idealen. Ook dat maakt dit onderzoek maatschappelijk relevant. Voorts openbaart onderzoek naar dit fenomeen aan burgers eventuele mankementen, zoals het (onnodig) vertragen van het besluitvormingsproces. Bij de beantwoording van de vierde deelvraag van dit onderzoek komt dit aspect aan bod. Dat maakt dit onderzoek eveneens maatschappelijk relevant. Ten slotte, ambtenaren en politici kunnen uit dit onderzoek opmaken in hoeverre staatscommissies in het verleden als instrument zijn gebruikt om de openbare orde en veiligheid te handhaven en te bevorderen. Gegevens met betrekking tot doelstellingen, samenstellingen, aanleidingen en instellingsmotieven van de gevonden staatscommissies kunnen politici in de toekomst gebruiken als inspiratie en ter overweging wanneer zij een staatscommissie in willen stellen op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid. Ook dat maakt dit onderzoek maatschappelijk relevant.

1.4 Leeswijzer

Nu duidelijk is waar dit onderzoek over gaat en waarom het relevant is, zullen in het volgende hoofdstuk in een theoretische verhandeling de diverse, relevante theoretische concepten besproken worden. Zodoende wordt de eerste deelvraag van dit onderzoek al beantwoord. In hoofdstuk 3 zullen de concepten vervolgens geoperationaliseerd worden en worden verwachtingen ten aanzien van dit onderzoek geformuleerd. Hoofdstuk 4 bespreekt de gebruikte onderzoeksmethode. Ook wordt in dit hoofdstuk rekenschap afgelegd van de keuzes die de onderzoeker gemaakt heeft. Zodoende kunnen in hoofdstuk 5 de onderzoeksresultaten gepresenteerd en geanalyseerd worden. Aan de hand daarvan worden de resterende deelvragen beantwoord. In hoofdstuk 6 zullen ten slotte de conclusies van dit onderzoek worden opgetekend, evenals de beperkingen van dit onderzoek.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden de kenmerken van staatscommissies zo uitvoerig mogelijk beschreven, zodat de eerste deelvraag van dit onderzoek gedegen wordt beantwoord. Omdat staatscommissies een subcategorie van commissies is, wordt eerst het concept 'commissies' uitvoerig besproken. We beginnen echter met een wetenschappelijke uiteenzetting over adviesorganen: adviescolleges, adviesraden, planbureaus en overige adviesorganisaties en –instellingen. Zodoende wordt het adviesstelsel rondom de Nederlandse regering zo volledig mogelijk in kaart gebracht. In het volgende hoofdstuk worden de relevante concepten meetbaar gemaakt.

2.1 Adviesorganen

2.1.1 Adviescolleges

De Nederlandse regering laat zich al eeuwenlang op meerdere manieren adviseren aangaande politieke en maatschappelijke vraagstukken. Zo werd in 1814 bijvoorbeeld al gebruik gemaakt van staatscommissies. De basis voor het huidige adviesstelsel is echter gelegd in 1922 (Bekkers, Fenger, Homburg & Putters, 2004: 3). In dat jaar wordt een Grondwetwijziging doorgevoerd waarin wordt bepaald dat er vaste colleges van advies en bijstand zijn, die bij wet worden ingesteld (Schultz, 2010: 23). In de praktijk betekent dit dat de Nederlandse regering naast allerlei adviesbureaus, planbureaus en onderzoeksinstituten beschikt over wettelijk ingestelde adviescolleges. Zij vallen onder de zogenaamde Kaderwet Adviescolleges van 1996 en hebben een andersoortige positie in het advieslandschap: *'zij hebben de wettelijke taak om het openbaar bestuur te voorzien van kritische, onafhankelijke en deskundige adviezen op tal van terreinen'* (Putten & Van Twist, 2007: 12). Wettelijk ingestelde adviescolleges worden door Putten en Van Twist (2007: 15) omschreven als *'vaste colleges met een vast aantal raadsleden dat op een specifiek gebied adviezen uitbrengt'*. Naast het feit dat ze de overheid voorzien van actuele kennis uit verschillende disciplines, dienen ze ook de overheid scherp te houden, nieuwe visies aan te dragen en 'bedrijfsblindheid' te voorkomen (Putten & Van Twist, 2007: 12). In de Kaderwet adviescolleges worden drie typen onderscheiden:

Permanente adviescolleges

Permanente adviescolleges worden ingesteld voor onbepaalde tijd en brengen regelmatig adviezen uit over verschillende onderwerpen die liggen op het terrein dat ze behandelen

(Schultz, 2010: 24). Binnen deze categorie kunnen twee specifiekere varianten worden onderscheiden, namelijk 'strategische adviescolleges' en 'technisch-specialistische adviescolleges'. Strategische adviescolleges voorzien minister en parlement van onafhankelijk (middel-)lange termijnadvies op hoofdlijnen (Schultz, 2010: 24). Technisch-specialistische adviescolleges daarentegen adviseren over onderwerpen waarvoor specialistische expertise nodig is (Schultz, 2010: 24).

Tijdelijke adviescolleges

In tegenstelling tot permanente adviescolleges worden tijdelijke adviescolleges ingesteld voor beperkte tijd. Daarbij gaat het om een maximale duur van vier jaar met een mogelijke verlenging van twee jaar (Schultz, 2010: 24). Ze worden veelal ingesteld in een bepaalde tijdgeest, waarin het betreffende onderwerp over een aantal jaren aandacht lijkt te gaan vragen (Schultz, 2010: 24). Tijdelijke colleges kunnen meerdere adviezen uitbrengen over een bepaald thema. Daarnaast hebben ze doorgaans een specifiekere opdracht of werkerrein dan permanente adviescolleges (Schultz, 2010: 24).

Eenmalige adviescolleges

Eenmalige adviescolleges kunnen bij ministeriële regeling worden ingesteld en hebben een eenmalige opdracht (Schultz, 2010: 24). Dergelijke adviescolleges worden in de praktijk soms ook 'commissies' genoemd.

2.1.2 Adviesraden

Naast diverse adviescolleges zijn er ook adviesraden te onderscheiden. Adviesraden vallen, in tegenstelling tot adviescolleges, niet onder de Kaderwet (Schultz, 2010: 24). In het bijzonder dit aspect van het Nederlandse adviesstelsel heeft regelmatig op de politieke agenda gestaan en is in de afgelopen decennia verschillende malen van opzet gewijzigd. Zo is het aantal adviesraden de laatste decennia drastisch verminderd en heeft er een ontvlechting plaatsgevonden tussen beleidsadvisering enerzijds en belangenbehartiging door in de adviesraden vertegenwoordigde sectorale veldpartijen anderzijds (Putten & Van Twist, 2007: 12; Van Dam & Sloots, 1995: 273). Oorzaak voor deze ontwikkelingen was onder andere dat na de Tweede Wereldoorlog "*een ondoorzichtig amalgaam van zeer veel adviesraden*" was ontstaan als gevolg van de uitbreiding van staatszaken tot een verzorgingsstaat, groeiende complexiteit en "*professionalisering en een langzame uitdijning van de kring van relevante actoren tot buiten de 'gebruikelijke verdachten' van*

belangenrepresentanten uit politieke stromingen en uit werkgevers- en werknemersorganisaties” (Hoppe & Halfman, 2004: 34). Daardoor telde men in 1976 bijvoorbeeld 402 adviesraden, waaronder een heel aantal die zich, geheel volgens christelijk-corporatistisch gedachtegoed, niet beperkten tot advisering. Van sommige adviesraden reikten de taken tot aan beleidsuitvoering en bestuurlijk beheer (Hoppe & Halfman, 2004: 34). In het midden van de jaren '70 nam de kritiek op deze praktijk toe, wat resulteerde in een lange reeks van rapporten met hervormingsvoorstellen. Daarnaast veranderde de adviesraden qua samenstelling. Bestond bij de zojuist genoemde inventaris van 1976 ongeveer één-derde van de leden uit 'onafhankelijke deskundigen'; in 1993 was dit aantal toegenomen tot twee-derde van de leden (Hoppe & Halfman, 2004: 34). Deze professionaliseringstendens werd in de tweede helft van de jaren '90 radicaal doorgezet. In 1997 en 1998 kwamen wetten tot stand voor de opheffing ('woestijnwet') en opschoning van en algemene richtlijnen voor de inrichting en samenstelling van nieuwe adviesraden. De algemene strekking hiervan was dat *'adviesraden bestaan uit onafhankelijke, liefst generalistische deskundigen, die zich vanuit een sector-overstijgend perspectief en algemene belangenafweging bezighouden met beleidsondersteuning op (middel)lange termijn'* (Hoppe & Halfman, 2004: 34). Na deze reorganisatie bleven er twaalf algemene adviesraden over en een tiental specialistische adviesraden.

Hieronder worden twee voorbeelden van algemene adviesraden en twee voorbeelden van specialistische adviesraden gegeven en beschreven. De keuze voor deze voorbeelden komt voort uit de verwachting dat het ministerie van Openbare Orde en Veiligheid van hen het meeste advies kreeg.

Raad van State

De hoogste adviesraad in Nederland is de Raad van State, welke hoofdzakelijk bestaat uit voormalige parlementsleden, ex-ministers en juridische experts (ProDemos, 2013: 70). De leden worden ondersteund door een ambtelijk apparaat. De Nederlandse regering is verplicht om advies aan de Raad van State te vragen, indien zij voornemens is om een wetsvoorstel aan het parlement voor te leggen (ProDemos, 2013: 70). De Raad van State focust zich voornamelijk op de kwaliteit van de wetsvoorstellen en gaat na in hoeverre het wetsvoorstel conflicteert met bestaande wetgeving. Officieel wordt de Raad van State

voorgezeten door het staatshoofd, maar in de praktijk zit de vicevoorzitter van de Raad van State vergaderingen voor (ProDemos, 2013: 71).

Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid

De Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) is een onafhankelijk adviesorgaan voor de regering. Zij werd op tijdelijke basis ingesteld bij Koninklijk Besluit in het jaar 1972. Al in 1976 werd echter door het Nederlands parlement besloten dat de WRR een formele wettelijke status kreeg, waardoor zij een permanent karakter kreeg (Baehr, 1986: 390). De WRR houdt zich bezig met het informeren van de regering over allerlei vraagstukken die van groot belang worden geacht voor de Nederlandse samenleving. Daarbij dienen ze tijdig te wijzen op tegenstrijdigheden en te verwachten knelpunten. De WRR formuleert probleemstellingen ten aanzien van grote beleidsvraagstukken en geeft tevens beleidsalternatieven aan. De adviezen die de WRR verstrekt zijn sector- en departement-overstijgend en daarnaast multidisciplinair. De WRR bestaat uit een minimum van 5 en een maximum van 11 leden die benoemd worden door de Kroon op voordracht van de minister-president (Baehr, 1986: 390). Ze worden benoemd voor een periode van vijf jaar, waarna ze voor nog één periode herkiesbaar zijn. De rol van voorzitter is een fulltime bezigheid. De overige leden kunnen fulltime, maar ook parttime werken voor de WRR en worden ondersteund door een wetenschappelijke en administratieve staf van ongeveer veertig mensen. De WRR rapporteert direct aan het kabinet via de minister-president. Haar rapporten worden pas gepubliceerd, nadat de regering er kennis van genomen heeft (Baehr, 1986: 390).

Sociaal-Economische Raad

Voor kwesties betreffende sociaal en economisch beleid kan de overheid de Sociaal-Economische Raad (SER) raadplegen. In de SER zitten vertegenwoordigers van vakbonden, werkgeversorganisaties en experts die aanwezen zijn door de overheid (ProDemos, 2013: 71).

Algemene Rekenkamer

Een ander onafhankelijk adviesorgaan is de Algemene Rekenkamer. Zij adviseert de Nederlandse regering na gecontroleerd te hebben in hoeverre de inkomsten van de Nederlandse overheid legitiem en efficiënt worden besteed (ProDemos, 2013: 71). Daarnaast onderzoekt zij in hoeverre deze bestedingen de gewenste resultaten opleveren.

2.1.3 Planbureaus

In de tweede helft van de vorige en het begin van deze eeuw heeft Nederland, naast allerlei vaste en tijdelijke adviesorganen, een aantal zogenaamde planbureaus gekregen die de overheid eveneens met gezag van advies voorzien, waaronder het Centraal Planbureau (in 1945) voor de economische dimensie en het Sociaal en Cultureel Planbureau (in 1972) voor de sociaal-culturele dimensie (Hoppe & Halffman, 2004: 38). De planbureaus dienen onpartijdige en objectieve instituten te zijn die loyaal zijn aan de regering. Zij ontleen hun gezag grotendeels aan het feit dat beleidsmakers en andere actoren bereid zijn hun die autoriteit te gunnen – of tenminste het voordeel van de twijfel (Hoppe & Halffman, 2004: 40). De Nederlandse planbureaus helpen de randvoorwaarden voor politieke onderhandelingen te bepalen. Daardoor maken ze die onderhandelingen zelf mogelijk.

2.2 Overige organisaties en instellingen

De kennis- en adviesinfrastructuur is nog aanzienlijk uitgebreider. Zo zijn er interne departementale commissies, waar weinig onderzoek naar gedaan is, maar feitelijk spelen alle organisaties en instellingen in de Nederlandse kennisinfrastructuur een rol in dezen (Schultz, 2010: 25). In dit verband moeten onder meer de universiteiten, hogere beroepsopleidingen, grote instituten (zoals TNO en Clingendael), (semi-)publieke kennisinstellingen (zoals het Centre for Terrorism and Counterterrorism) en onderzoeksafdelingen van departementen genoemd worden. Ook de wetenschappelijke bureaus van de politieke partijen moeten in dit verband genoemd worden. Deze adviesorganen zullen niet worden meegenomen in de operationalisatie van dit onderzoek, omdat ze niet de focus van dit onderzoek zijn. Wel worden ze in het hoofdstuk 'Resultaten en Analyse' in een aparte tabel weergegeven, omdat ze naar verwachting als 'bijvangst' aangetroffen worden in de bronnen en de antwoorden op de tweede deelvraag in een breder perspectief plaatsen.

2.3 Commissies

Naast adviesorganen waren er naar verwachting ook commissies actief op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980. Het woord 'commissie' wordt echter in allerlei hoedanigheden gebruikt, waardoor het afgebakend moet worden. Volgens Schultz (2010: 21) is het woord oorspronkelijk uit het Latijn afkomstig, al zijn er volgens hem ook wetenschappers die stellen dat het uit het Franse vocabulaire afkomstig is. De

oorspronkelijke betekenis van het werkwoord ‘committere’ is toevertrouwen of opdragen, maar tegenwoordig wordt het vooral gebruikt om een groep personen met een bepaalde opdracht aan te duiden.

2.3.1 Definities

Voor dit onderzoek is het van belang om een definitie van het woord ‘commissie’ te kiezen die vanuit een bestuurskundig perspectief op het openbaar bestuur is geformuleerd. Dat is niet eenvoudig, omdat dergelijke definities schaars zijn (Schultz, 2010: 21). De definities die er zijn verschillen nogal van elkaar, doordat elke auteur zijn eigen definitie hanteert. Wheare (1955: 4) en Brown (1972: 335) benadrukken in hun definitie bijvoorbeeld dat het gaat om het opdragen van een taak door een orgaan of groep met macht aan een andere groep personen, zonder dat daarmee ook macht wordt overgedragen. Chapman (1973: 9) daarentegen neemt in zijn definitie ook de taak van een commissie mee: *‘a commission may be defined as a body set up by government to consider a specific problem or problems.’* Weer andere auteurs laten een definitie achterwege en noemen enkel kenmerkende karakteristieken. Voorbeelden hiervan zijn het feit dat commissies worden ingesteld door bewindspersonen, wat de commissie statuur geeft (Cartwright, 1975: 1-3) en het feit dat commissies geen ambtelijk karakter hebben (Hoefnagel, 1975: 386).

Om tot een bruikbare definitie van het woord ‘commissie’ te komen, wordt in dit onderzoek een zo breed mogelijke definitie van het begrip gehanteerd om daarmee zoveel mogelijk elementen van bovengenoemde auteurs mee te nemen. In dit onderzoek staat de definitie van Schultz, Van Twist en Geveke (2006: 21) centraal: *‘een (meer of minder omvangrijke) groep mensen die overwegend van buiten het ambtelijk apparaat komt en die de opdracht krijgt om op een bepaald beleidsterrein een bijdrage te leveren aan de aanpak van kwesties, in de breedste zin van het woord, in het openbaar bestuur door onderzoek te verrichten, advies uit te brengen, of te bemiddelen tussen belanghebbenden, dan wel de uitvoering van bepaalde maatregelen te helpen stimuleren.’* Naast dat deze definitie bewust breed is geformuleerd, hebben deze auteurs bij het formuleren van hun definitie ook uitsluitend gekeken naar literatuur waarin commissies worden besproken die vergelijkbaar zijn met Nederlandse verhoudingen (Schultz, 2010: 21). Dit was van belang, omdat ieder land zijn eigen benamingen en bijzondere vormen van commissies kent. Zelfs binnen een land kunnen verschillende benamingen voor commissies naast elkaar bestaan. Alleen al in Nederland

worden commissies ook wel geduid als 'taskforces', 'stuurgroepen' of 'platforms' (Schultz, 2010: 21). De oorzaak voor het bestaan van deze verschillende benamingen lijkt hoofdzakelijk verbale vernieuwing te zijn. Onderzoek laat zien dat precieze verschillen niet aan te wijzen zijn, behalve dat de associatie met 'taskforce' meer actiegericht en 'doenerig' is (Schultz, 2010: 21).

2.3.2 Discussie

In Nederland maakten overheidsorganen al voor de Tweede Wereldoorlog gebruik van bijzondere commissies of raden van uiteenlopende samenstelling en met sterk wisselende bevoegdheden. De reden hiervoor was de overtuiging dat de bestuurstaak slechts goed te vervullen was, indien gesteund kon worden op specialistische kennis die in het bestuurlijke apparaat niet noodzakelijk of in onvoldoende mate aanwezig was (Van Poelje, 1955: 343). De commissies hadden een houdbaarheidsdatum. Ze werden ingesteld voor kortere of langere tijd en verdwenen daarna weer met achterlating van een lijvig rapport, waarmee het gewone bestuursapparaat al dan niet haar voordeel deed bij de uitoefening van haar taken (Van Poelje, 1955: 344).

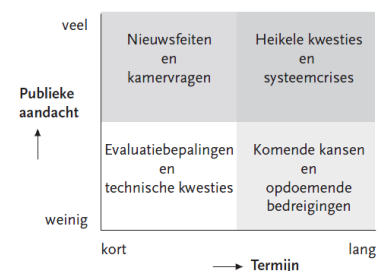
Als gevolg van veranderingen in het economische, sociale en politieke leven in de periode na de Tweede Wereldoorlog nam het aantal commissies en raden hand over hand toe. Van Poelje (1955: 345) stelde dat dit de democratie ten goede komt, omdat bestuurden korte tijd medebestuurder worden met een nauw omschreven taak. Daardoor heeft de medebestuurder deel aan oplossingen voor bepaalde kwesties en draagt hij bij aan de specifieke verantwoordelijkheid van het bestuur. Verder kan het systeem van commissies en raden bijdragen aan de verhoging van de kwaliteit van het openbaar bestuur (Van Poelje, 1955: 346). Van Poelje (1955: 348) stelde echter dat er ook nadelen kleven aan dergelijke commissies en raden. Naast het nog ingewikkelder en onoverzichtelijker worden van het openbaar bestuur, leidt dit stelsel tot een legitimiteitsvraagstuk over waar en door wie nu de feitelijke beslissingen worden genomen. Immers, zelfs het meest zuivere adviesorgaan gaat uit van het idee dat door hen uitgebrachte voorstellen worden opgevolgd. Een gevolg hiervan is dat een deel van het overheidsbeleid aan de openbaarheid en openbare kritiek wordt onttrokken, wat kan leiden tot een ernstige verzwakking van het overheidsbeleid en geleidelijke desintegratie van het parlementaire stelsel (Van Poelje, 1955: 349). Andere nadelen van het gebruik van commissies en raden waren mogelijk dat het gezag van de

minister en diens naaste medewerkers afbrokkelt, leidende departementsambtenaren steeds meer aan hun oorspronkelijke taak worden onttrokken en de werking van het overheidsapparaat wordt vertraagd (Van Poelje, 1955: 349). Ook tegenwoordig wordt er nog forse kritiek geleverd op het bestaan van commissies. Zo stellen Schultz et al. (2006: 33-35) bijvoorbeeld dat commissies inefficiëntie en verkokering van het overheidsapparaat tot gevolg hebben.

Commissies komen in Nederland overigens op alle bestuurlijke niveaus voor. In dit onderzoek staan echter enkel de commissies op rijksniveau centraal, omdat anders het domein van dit onderzoek te groot wordt. Ook parlementaire enquêtecommissies vallen buiten het domein van dit onderzoek. Deze commissies hebben namelijk andere en verdergaande bevoegdheden volgens het onderzoeksrecht, zoals het verhoren onder ede (Schultz, 2010: 23). De commissies die in dit onderzoek centraal staan, beschikken niet over dergelijke bevoegdheden. Een vergelijking tussen parlementaire enquêtecommissies en overige commissies is wellicht interessant, maar niet het doel van dit onderzoek. Daarom worden commissies op decentraal niveau en parlementaire enquêtecommissies hier niet nader besproken.

2.3.3 Vier aanleidingen voor het instellen van commissies

Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97) onderscheiden vier (soorten) aanleidingen voor het instellen van commissies. Hun aanleidingen verschillen van elkaar op het criterium ‘aandacht’ en ‘tijd’ (zie figuur 1). De auteurs stellen overigens wel dat de scheidslijnen die zij in analytische zin aanbrengen, in de praktijk niet altijd scherp te trekken zijn. De praktijk is immers vaak weerbarstiger dan de theorie.

Bron 2. (Schultz, Van Twist & Geveke, 2008: 97)

Nieuwsfeiten en Kamervragen

Onverwachte gebeurtenissen trekken in sommige gevallen direct de aandacht van de media en hebben een dermate grote impact op het politiek-bestuurlijke systeem dat zij onvermijdelijk leiden tot het instellen van een commissie (Schultz et al., 2008: 98). Het hoeft hier niet enkel te gaan om rampen en ander onheil. Ook maatschappelijke misstanden, bestuurlijke fiasco's en schandalen die onverwacht op voorpagina's verschijnen en tot Kamervragen leiden kunnen leiden tot het instellen van een commissie. Commissies worden

dan ingesteld om de feiten op te helderen (Schultz et al., 2008: 97). Omdat dergelijke gebeurtenissen een hoge nieuwswaarde en politieke aandacht hebben ontkomt de bestuurder meestal niet aan het instellen van een commissie. Deze commissies mogen zich, vanwege de precaire kwesties die ze behandelen, vaak verheugen in een hoge aandacht van media en politiek.

Evaluatiebepalingen en technische kwesties

In dit geval gaat het om kwesties die om deskundigheid vragen. Immers, niet alleen gebeurtenissen met nieuwswaarde vragen om een commissie. Er zijn dagelijks vele onderwerpen in het openbaar bestuur die zich routinematig aandienen (Schultz et al., 2008: 98). Zij vragen om een gerichte aanpak. Naast het uitvoeren of begeleiden van wetsevaluaties, zijn er ook voortdurend allerlei ‘technische’ kwesties die om nader onderzoek vragen.

Heikele kwesties en systeemcrises

Bij deze aanleiding gaat het bijvoorbeeld om gebeurtenissen uit het verleden die zich opstapelen. Daarom zijn het in dit geval meestal geen plotselinge gebeurtenissen of ‘technische’ vraagstukken die bestuurders hoofdbrekens kost (Schultz et al., 2008: 98). Het gaat in dit verband om ‘heikele kwesties’ die wellicht geen grote nieuwswaarde hebben, maar die wel buitengewoon lastig oplosbaar blijken te zijn. Ze kunnen verworden tot slepende zaken die langzaam maar zeker de legitimiteit van het politiek-bestuurlijke bestel of het gezag van de politiek bedreigen (Schultz et al., 2008: 98). Voortdurende discussies over het functioneren en organiseren van de rijksdienst mogen tot deze categorie gerekend worden.

Komende kansen en opdoemende bedreigingen

Naast een recent of langer verleden kan ook de toekomst zich aankondigen als context die aanleiding geeft tot het instellen van een commissie (Schultz et al., 2008: 99). Gezien de uitdagingen die dit met zich mee kan brengen, worden verwachte kwesties graag in de handen van een commissie gelegd.

2.3.4 Instellingsmotieven

Voornoemde vier aanleidingen voor het instellen van een commissie zijn door Schultz et al. (2008: 99-100) getoetst aan de periode 1995-2005. Daaruit blijkt dat 48% van alle commissies is ingesteld vanwege een evaluatiebepaling in een wet, of omdat er sprake is van

een 'technische' kwestie. 24% van de commissies in de periode 1995-2005 werden ingesteld vanuit het oogpunt dat het goed is om nu al over de toekomst na te denken. Het aantal commissies dat werd ingesteld in de periode 1995-2005 vanwege storende problemen en systeemcrises is laag (slechts 15%), evenals het aantal commissies dat werd ingesteld naar aanleiding van nieuwsfeiten en Kamervragen (slechts 13%). Naast deze aanleidingen voor het instellen van commissies is het ook mogelijk om instellingsmotieven te onderscheiden. Volgens Schultz et al. (2008: 100) is dit belangrijk, want *'als heel veel commissies worden ingesteld om bijvoorbeeld te adviseren over kwesties die technisch en vooral inhoudelijk van aard zijn, dan roept dit de vraag op waarom de politiek (de bewindspersoon of ook de volksvertegenwoordiging) hier niet gewoon zelf verantwoordelijkheid neemt en tot besluitvorming komt'*. De auteurs maken daarom een onderscheid in formele en informele motieven en erkennen dat zogenaamde 'instellers' er uiteenlopende motieven op na kunnen houden wanneer zij overgaan tot het instellen van een commissie (Schultz et al., 2008: 100).

Formele motieven

De instellingsbeschikkingen van tijdelijke commissies geven veelal blijk van een drietal motieven in de openbare overwegingen die worden gegeven bij het instellen van een commissie (Schultz et al., 2008: 100-101):

1. Beroep doen op specifieke deskundigheid
2. Borgen van onafhankelijkheid
3. Creëren van draagvlak

Informele motieven

Naast de formele motieven zijn er ook informele motieven aan te wijzen voor het instellen van commissies (Schultz et al., 2008: 102):

1. Versnellen of vertragen van het proces
2. Onder de aandacht brengen of uit de aandacht houden (of halen) van een onderwerp

Wel stellen Schultz et al. (2008: 103) dat voor de meeste commissies geldt dat de informele motieven van ondergeschikt belang zijn bij de instelling van de commissies die zij onderzocht hebben (allen in de periode 1995-2005). In nog geen 10% van de onderzochte commissies spelen informele motieven een belangrijke of zelfs zeer belangrijke rol (Schultz et al., 2008:

103). De informele motieven kunnen overigens de formele motieven bijten, maar ze kunnen elkaar ook versterken.

2.4 Staatscommissies

Het afbakenen van staatscommissies ten opzichte van commissies en andere adviesorganen is geen eenvoudige aangelegenheid. Een oorzaak hiervoor is dat ze in gangbare typologieën passen en binnen de in paragraaf 2.3 genoemde definitie van commissies die Schultz et al. (2006: 21) hanteren. De reden waarom een staatscommissie in het leven wordt geroepen biedt ook geen soelaas voor de afbakening, omdat staatscommissies voor een grote diversiteit aan onderwerpen worden ingesteld. Afbakening met behulp van bestaansduur, instelling en juridische status lijkt wenselijk, maar blijkt in de praktijk lastig te vinden (Kerkhoff & Martina, 2015: 81). Wat wel kan bijdragen aan het afbakenen van staatscommissies is door ze formeel op te vatten als eenmalige ad-hoc-adviescolleges (Cals & Donner, 1971: 150), aangezien staatscommissies in principe alleen door de Kroon kunnen worden ingesteld en niet door één of enkele ministers en/of staatssecretarissen (Van der Burg, 1975: 428-429). Daardoor kunnen ze tot de derde categorie (eenmalige adviescolleges) van de Kaderwet gerekend worden.

2.4.1 Taken

Uit de verkenning van Kerkhoff en Martina (2015: 85) blijkt dat staatscommissies tussen 1814 en 1970 nagenoeg bij alle elementen van beleidsvorming betrokken waren. *‘Zij adviseerden, bemiddelden, stimuleerden, bevochten, controleerden en onderzochten’* (Kerkhoff & Martina, 2015: 85). De regering formuleerde de opdracht of beoogde rol van een staatscommissie. Meerdere functies konden ook tegelijkertijd worden gediend, waardoor staatscommissies bedoeld konden zijn voor het geven van onafhankelijk advies. Dat neemt niet weg dat zij tegelijkertijd ook een legitimerende functie konden vervullen (Kerkhoff & Martina, 2015: 85).

2.4.2 Omvang

Daarnaast blijkt uit dezelfde verkenning dat er een behoorlijke variatie in omvang en samenstelling van staatscommissies is geweest. Hoewel een omvang van drie tot zeven leden gemiddeld lijkt te zijn, zijn er ook uitzonderingen op dat gemiddelde aan te wijzen. De samenstelling varieerde eveneens, vooral ten aanzien van de voorzitter van de staatscommissies. Bij het kiezen van een voorzitter werd terdege rekening gehouden met

het feit dat daarmee een statement en een strategische keuze kon worden gemaakt. Omvang en samenstelling van een staatscommissie hadden te maken met functie, opdracht, doelstellingen en benodigde expertise (Kerkhoff & Martina, 2015: 85).

2.4.3 Leden

Leden van staatscommissies in de periode 1814-1970 waren meestal niet afkomstig van buiten het ambtenarenapparaat. Veelal ex-politici, ex-ambtenaren en wetenschappers hadden zitting in de staatscommissies. Sommige staatscommissies hadden zelfs bijna uitsluitend wetenschappers en/of hoogleraren als leden (Kerkhoff & Martina, 2015: 85). Desalniettemin was het in diezelfde periode niet ongebruikelijk om ook actieve politici en bestuurders in staatscommissies op te nemen, bijvoorbeeld in het geval het voor externen noodzakelijk maar ingewikkeld was om zich onopvallend en ongehinderd in het ambtenarenapparaat te bewegen of als de staatscommissie moest anticiperen op de implementatie van haar eigen adviezen (Kerkhoff & Martina, 2015: 85-86).

2.4.4 Opheffing

In alle gevallen wordt een staatscommissie, doorgaans na de presentatie van haar bevindingen, eenzijdig ontslagen door de Kroon. In de periode 1814-1970 kwam het echter ook voor dat staatscommissies zelf vroegen om ontslag, meestal in het geval zij ervan overtuigd was dat zij haar taak zo goed mogelijk had volbracht (Kerkhoff & Martina, 2015: 87).

2.4.5 Aanleidingen en instellingsmotieven

Over aanleidingen en motieven om staatscommissies in te stellen lijken onderzoekers enkel algemene uitspraken te doen, bijvoorbeeld dat staatscommissies overwegend ingezet worden voor 'zware' zaken (Van der Burg, 1975: 429; Kerkhoff en Martina, 2015: 2). In de inleiding van dit onderzoek werd de vraag al opgeworpen wat de term 'zware' zaken inhoudt. Om daar meer inzicht in te krijgen zal voor de beantwoording van de vierde deelvraag gebruik worden gemaakt van de aanleidingen en motieven die Schultz, Van Twist en Geveke (2008) hebben beschreven (paragraaf 2.3.3 en paragraaf 2.3.4). Omdat die aanleidingen en motieven voor commissies in het algemeen gelden, is de verwachting dat zij ook gelden voor staatscommissies in het bijzonder.

3. Operationalisatie

In dit hoofdstuk worden de concepten meetbaar gemaakt die in het vorige hoofdstuk zijn beschreven. Voor de volledigheid worden de definities in onderstaande operationalisatietabellen opgenomen. Ook worden indicatoren benoemd die bij het analyseren van bronnen, zoals interim- en eindrapporten, duidelijk moeten maken van welk adviesorgaan of welke commissie sprake is.

Theorie	Concept	Definitie	Indicatoren	Bronnen
Adviescolleges (Schultz, 2010)	<u>Permanente adviescolleges</u>	<i>“Wettelijk ingestelde adviescolleges voor onbepaalde tijd die adviseren over verschillende onderwerpen op het terrein dat ze behandelen” (Schultz, 2010: 24).</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ingesteld bij Koninklijk Besluit; - De term ‘strategisch adviescollege’; - De term ‘technisch-specialistisch adviescollege’; - Geen einddatum in het instellingsdocument; - Hoeveelheid terreinen waarop adviezen betrekking hebben. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interim- en eindrapporten van het adviescollege, gerelateerd aan Openbare Orde & Veiligheid;
	<u>Tijdelijke adviescolleges</u>	<i>“Wettelijk ingestelde adviescolleges voor de duur van maximaal 4 jaar met een mogelijke verlenging van 2 jaar die vanuit een specifiek(e) opdracht of werkterrein meerdere adviezen kunnen uitbrengen over een bepaald thema dat vermoedelijk over een aantal jaren aandacht gaat vragen” (Schultz, 2010: 24).</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ingesteld bij Koninklijk Besluit; - Einddatum in het instellingsdocument; - Vermelding van een specifieke opdracht en/of werkterrein van het adviescollege; - Toekomstperspectief aangaande het thema dat het adviescollege behandelt; - Hoeveelheid adviezen die het adviescollege heeft uitgebracht over een bepaald thema. 	<ul style="list-style-type: none"> - Koninklijke Besluiten; - Instellingsredes; - Vergaderingsnotulen van het adviescollege; - Kamerstukken, waarin (adviezen van) het adviescollege wordt genoemd.
	<u>Eenmalige adviescolleges</u>	<i>“Wettelijk ingestelde adviescolleges, al dan niet bij ministeriële regeling, met een eenmalige opdracht die soms als ‘commissie’ worden aangeduid” (Schultz, 2010: 24).</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ingesteld bij Koninklijk Besluit, of: - Ministeriële regeling als oorzaak voor het ontstaan van het adviescollege; - Eenmalige opdracht geformuleerd in bijvoorbeeld de installatierede of in het Koninklijk Besluit; - Het adviescollege wordt soms een ‘commissie’ genoemd. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wetenschappelijke publicaties, zoals artikelen, boeken en proefschriften

Theorie	Concept	Definitie	Indicatoren	Bronnen
Adviesraden (Hoppe & Halffman, 2004; Putten & Van Twist, 2007)	<u>Algemene adviesraden</u>	<p><i>“Adviesraden bestaande uit onafhankelijke, liefst generalistische deskundigen, die zich vanuit een sector-overstijgend perspectief en algemene belangenafweging bezighouden met beleidsondersteuning op (middel)lange termijn.”</i></p> <p>(Hoppe & Halffman, 2004: 34)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Valt niet onder de Kaderwet; - Deskundigen die geen belangen hebben in het overheidswezen en/of lobbygroepen; - Adviesraad richt zich niet op één sector; - Aantal keer dat het algemeen belang wordt genoemd/benadrukt in documenten van de adviesraad; - Aantal keer dat de term (middel)lange termijn in documenten van de adviesraad wordt genoemd/benadrukt. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interim- en eindrapporten van de adviesraad, gerelateerd aan Openbare Orde & Veiligheid; - Instellingsredes; - Vergaderingsnotulen van de adviesraad; - Kamerstukken, waarin (adviezen van) de adviesraad wordt genoemd.
	<u>Specialistische adviesraden</u>	<p><i>“Vaste adviesraden met een vast aantal raadsleden dat op een specifiek gebied adviezen uitbrengt.”</i></p> <p>(Putten & van Twist, 2007: 15)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Valt niet onder de Kaderwet; - Hoeveelheid raadsleden door de jaren heen; - Aantal keer dat adviezen op een specifiek gebied worden uitgebracht. 	<ul style="list-style-type: none"> - Wetenschappelijke publicaties, zoals artikelen, boeken en proefschriften
Planbureaus (Hoppe & Halffman, 2004)	<u>Planbureaus</u>	<p><i>“Onpartijdige en objectieve instituten die de Nederlandse overheid met gezag adviseren en hun gezag grotendeels ontleen aan het feit dat beleidsmakers en andere actoren gemakkelijk bereid zijn hun die autoriteit – of tenminste het voordeel van de twijfel – te gunnen.”</i></p> <p>(Hoppe & Halffman, 2004: 40)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Indien het woord ‘planbureau’ voorkomt in de naam van het betreffende adviesorgaan; - Mate waarin onpartijdigheid wordt benadrukt in documenten van het betreffende planbureau; - Adviezen van het adviesorgaan worden aan de Nederlandse overheid gericht; - Beleidsmakers en andere actoren hechten veel waarde aan de uitgebrachte adviezen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interim- en eindrapporten van het planbureau, gerelateerd aan Openbare Orde & Veiligheid; - Kamerstukken, waarin (adviezen van) het planbureau wordt genoemd. - Wetenschappelijke publicaties, zoals artikelen, boeken en proefschriften

Theorie	Concept	Definitie	- Indicatoren	- Bronnen
Commissies (Schultz et al., 2006; Schultz et al., 2008)	<u>Commissies</u>	<p><i>“Een (meer of minder omvangrijke) groep mensen die overwegend van buiten het ambtelijk apparaat komt en die de opdracht krijgt om op een bepaald beleidsterrein een bijdrage te leveren aan de aanpak van kwesties, in de breedste zin van het woord, in het openbaar bestuur door onderzoek te verrichten, advies uit te brengen, of te bemiddelen tussen belanghebbenden, dan wel de uitvoering van bepaalde maatregelen te helpen stimuleren.”</i> (Schultz et al., 2006: 21)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Indien de term ‘werkgroep’ opdoemt in documenten; - Indien de term ‘stuurgroep’ opdoemt in documenten; - Indien de term ‘platform’ opdoemt in documenten; - Indien de hierboven beschreven aanleidingen (‘nieuwsfeiten en Kamervragen’, ‘evaluatiebepalingen en technische kwesties’, ‘heikele kwesties en systeemcrises’ en ‘komende kansen en opdoemende bedreigingen’) van toepassing zijn; - Indien de hierboven beschreven (formele en informele) instellingsmotieven van toepassing zijn; - Hoeveelheid leden in de commissie die van buiten het ambtelijke apparaat komen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Interim- en eindrapporten van de commissie, gerelateerd aan Openbare Orde & Veiligheid; - Instellingsredes; - Vergaderingsnotulen van de commissie; - Kamerstukken, waarin (adviezen van) de commissie wordt genoemd. - Wetenschappelijke publicaties, zoals artikelen, boeken en proefschriften
			<p><i>“Eenmalige, ad-hoc adviescolleges met een gevarieerde samenstelling van meestal 3 tot 7 leden die overwegend van buiten het ambtelijk apparaat komen, die ingesteld worden bij Koninklijk Besluit om diverse, grote en complexe onderwerpen te behandelen in een specifieke context van het openbaar bestuur en die ontslagen worden door de Kroon, doorgaans na de presentatie van haar bevindingen.”</i> (Kerkhoff & Martina, 2015: 85-87)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Koninklijk Besluit voor het instellen/opheffen van een staatscommissie; - Wetsontwerp(en) door een staatscommissie opgesteld; - Hoeveelheid leden van de commissie; - Onderwerpen die behandeld worden door de commissie zijn ‘zware’ zaken; - Wijze waarop de commissie is opgeheven; - Hoeveelheid leden in de commissie die van buiten het ambtelijke apparaat komen.

4. Methodologie

Onderzoek naar de wordings- en werkingsgeschiedenis van parlement en regering behoort tot de oudste disciplines in de sociale wetenschappen. Hoewel de laatste veertig jaar al veel meer wetenschappelijke artikelen en boeken zijn verschenen op dit gebied, is het niet meer dan *'een druppel op een gloeiende plaat in vergelijking met alle wetenschappelijke publicaties over het openbaar bestuur'* (Raadschelders, 1994: 118).

Alvorens dergelijk onderzoek uit te voeren, dient de onderzoeker zichzelf de volgende vraag te stellen: kunnen in sociaalwetenschappelijk onderzoek zomaar methodologische vaardigheden uit de geesteswetenschappen worden toegepast? Geesteswetenschappers worden veelal geacht primaire bronnen te gebruiken om zodoende incomplete documentatie te overkomen. Dit is tijdrovend werk en vereist vaardigheden op het gebied van archiefonderzoek. Sociale wetenschappers beheersen deze vaardigheden meestal niet. Desondanks kunnen beide disciplines elkaar aanvullen en versterken. Sociale wetenschappers kunnen bijvoorbeeld profiteren van het gevoel van geesteswetenschappers voor een bepaalde tijd en context waarin bepaalde ontwikkelingen begrepen moeten worden en hun ervaringen met het verzamelen van primaire data. Geesteswetenschappers op hun beurt kunnen van sociale wetenschappers het nodige leren over het gebruik van theoretische concepten en wetenschappelijke kaders ('frameworks') van bijvoorbeeld de bestuurskundige wetenschap om zo tot een andere interpretatie van het verleden te komen, zonder daarbij de historische realiteit van tijd- en context-gebonden ontwikkelingen teniet te doen (Raadschelders, 1994: 125).

Daarnaast moet de onderzoeker zich realiseren dat hij de ontwikkeling van het openbaar bestuur niet kan begrijpen als hij geen aandacht besteedt aan de maatschappij waarin dat openbaar bestuur is genesteld (Raadschelders, 1994: 120). Daarom moet hij in dit onderzoek niet alleen kijken naar publieke adviesorganen, maar ook naar semipublieke en private adviesorganen (Raadschelders, 1994: 120). Het kan immers zo zijn dat dergelijke adviesorganen de adviesstructuur op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid gedomineerd hebben in de periode 1970-1980. Het is niet ondenkbaar dat dit gevolgen heeft gehad voor de structuur en het functioneren van de Nederlandse overheid in die periode. Daarom werd in het theoretisch kader van dit onderzoek al aangegeven, dat

semipublieke en private adviesorganen in het achterhoofd gehouden worden bij het uitvoeren van dit onderzoek.

4.1 Onderzoeksstrategie, -methoden en -technieken

Een belangrijk onderdeel van de methodologie is de keuze voor de onderzoeksstrategie, -methode en -technieken (Van Thiel, 2015: 72). Bij het maken van deze keuze doemt opnieuw het hierboven beschreven contrast tussen sociale wetenschappers en geesteswetenschappers op. Sociale wetenschappers 'creëren' namelijk de data die zij nodig hebben om hun eigen onderzoeksdoel(en) te kunnen bereiken, bijvoorbeeld met behulp van interviews. Geesteswetenschappers daarentegen, in het bijzonder historici, moeten het doen met gegevens die door anderen (in het verleden) zijn vergaard om andere redenen dan de onderzoeksdoel(en). Hij moet *'luisteren naar de stemmen die al in de data besloten liggen'* (Franzosi, 2006: 440). Als een historicus het verre verleden onderzoekt, dan is gegevensverzameling bij getuigen via een interview niet meer mogelijk. Zij zijn dan immers overleden. Gegevensmanipulatie door respondenten te bevragen totdat zij uiteindelijk min of meer zeggen wat de onderzoeker wil horen – iets wat in de sociale wetenschappen helaas nogal eens gedaan wordt – is daarentegen niet mogelijk (Franzosi, 2004: 230).

Aangezien in dit onderzoek een periode uit de Nederlandse adviesgeschiedenis (1970-1980) onderzocht wordt, zal een beroep moeten worden gedaan op archiefstukken. Daardoor is de onderzoeksstrategie van dit onderzoek: 'bestaand materiaal' (Van Thiel, 2015: 73). 'Bestaand materiaal' wordt gedefinieerd als *'onderzoeksinformatie die voor een ander doel is geproduceerd, maar (her)gebruikt kan worden voor bestuurskundig-historisch onderzoek'* (Van Thiel, 2015: 123). 'Bestaand materiaal' kan zowel primair (vb. instellingsredes, Kamerstukken, notulen van vergaderingen en eindrapporten), als secundair materiaal (vb. wetenschappelijke artikelen, boeken en proefschriften) betreffen (Van Thiel, 2015: 125-126). Deze onderzoeksstrategie is uitermate geschikt om zowel te beschrijven als te verklaren, wat past bij de hoofdvraag van dit onderzoek. Het roept echter ook belangrijke vragen op, aldus Franzosi (2006: 442). Kan objectieve kennis worden verkregen uit data die gefundeerd is op de persoonlijke en subjectieve kijk op de wereld van iemand uit een andere tijd met een andere cultuur? Overstijgt kennis de culturele beperkingen van een bepaalde tijd eigenlijk wel? Appleby, Hunt en Jacob (1994: 185) hebben deze vragen onderzocht en concludeerden, aan de hand van het werk van Newton en Darwin, dat *'objectieve kennis gegenereerd kan*

worden door zeer subjectieve mensen'. Dat neemt niet weg dat geschiedschrijvers selecteren. Ook niet dat zij eensluidende verklaringen construeren en pasklare antwoorden geven. Dat onderscheidt geesteswetenschappen niet van sociale wetenschappen, want daarin gebeurt hetzelfde (Franzosi, 2006: 444). De onderzoeker moet in beide wetenschappen aandacht besteden aan het evalueren van de kwaliteit van zijn data. Hij moet zichzelf, aldus Lieberon (1985: 216), regelmatig de vraag stellen: 'berusten mijn theorieën op solide empirische gronden?' In dit onderzoek heeft dat ertoe geleid, dat het Nationaal Archief in Den Haag tweemaal bezocht is. De primaire en secundaire bronnen die via het internet te raadplegen zijn, bleken ontoereikend om de vierde deelvraag te kunnen beantwoorden. Het was noodzakelijk om tussenrapporten, eindrapporten en notulen van staatscommissievergaderingen in het Nationaal Archief te raadplegen om solidere empirische gronden te krijgen.

4.1.1 Gekozen onderzoeksstrategie

In dit onderzoek is triangulatie als onderzoeksstrategie zoveel mogelijk toegepast in de materiaalverzameling, door gebruik te maken van verschillende soorten bronnen (primaire en secundaire) (Hakvoort, 1996: 131; Van Thiel, 2015: 127). In de operationalisatietabellen (hoofdstuk 3) zijn deze benoemd. Zo is in dit onderzoek enerzijds gebruik gemaakt van primaire bronnen, zoals: instellingsredes, Koninklijke Besluiten, vergaderingsnotulen, interim- en eindrapporten. Anderzijds is gebruik gemaakt van secundaire bronnen, zoals: wetenschappelijke artikelen, boeken en proefschriften om data te verzamelen.

4.1.2 Gekozen onderzoeksmethode

Op basis van de gekozen onderzoeksstrategie was het mogelijk en noodzakelijk om een bijpassende onderzoeksmethode te kiezen. Aangezien het bestaande materiaal (archiefstukken) aan een digitale tekstuele analyse onderworpen werd (codering) om zodoende tot een gedegen en verantwoorde interpretatie van de inhoud te komen, is gekozen voor 'inhoudsanalyse' als onderzoeksmethode (Van Thiel, 2015: 73). Hierbij moet opgemerkt worden dat de onderzoeker niet de illusie had dat zijn onderzoeksmethode alle relevante informatie uit de data naar boven haalde. Ginzburg (1980: 5) stelt immers: *'u kunt er bepaalde dingen mee zien, maar bepaald niet alles!'* Ginzburg appelleert daarmee aan een andere kijk op onderzoeksmethodiek, namelijk dat het veeleer een benaderingswijze is van de wijze waarop een onderzoeker historisch en sociaal onderzoek doet.

Kwalitatieve inhoudsanalyse

In dit onderzoek is een kwalitatieve inhoudsanalyse gemaakt. In de wetenschappelijke literatuur wordt 'kwalitatieve inhoudsanalyse' gedefinieerd als *'een onderzoeksmethode ten bate van subjectieve interpretatie van de inhoud van geschreven data door middel van een systematisch classificeringsproces bestaande uit codering en identificering van thema's of patronen'* (Hsieh & Shannon, 2005: 1278). Deze onderzoeksmethode leidde tot het vinden van antwoorden op de hoofdvraag van dit onderzoek. Daarvoor was subjectieve interpretatie nodig, omdat codering op zichzelf geen antwoorden verschaft.

Het doel van kwalitatieve inhoudsanalyse is primair het beantwoorden van de hoofdvraag, maar ook het bijdragen aan een algemene theorie over advisering aan de Nederlandse overheid (inductief) door middel van de uitkomsten van dit onderzoek. Dit onderzoek bevat echter ook deductieve kenmerken. Er zijn in dit onderzoek immers verklaringen gegeven door het beantwoorden van de vierde deelvraag. De gekozen onderzoekstechniek 'codering' stond de wisselwerking tussen inductief en deductief onderzoek niet in de weg, omdat zij bij beide typen onderzoek past.

4.1.3 Gekozen onderzoekstechniek

In dit onderzoek heeft het coderen plaatsgevonden in drie stappen, die aangereikt worden door Baarda, Goede en Teunissen (2009):

De eerste codeerstap betrof het zoeken naar primaire bronnen van en secundaire bronnen over adviesorganen en commissies, die actief waren op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980. Hierbij bleken de scriptiebegeleider, de zoekmachine Google, maar in het bijzonder de digitale archieven van de Staten-Generaal waardevol te zijn. Omdat de zoekterm 'Openbare Orde en Veiligheid' niet de gewenste resultaten opleverden, is gekozen om enkel te zoeken op de term 'Veiligheid' in de digitale archieven van de Staten-Generaal. Reden hiervoor was dat niet gezocht kon worden met behulp van een woordgroep. Het resultaat was dat er maar liefst 4.131 archiefstukken werden gevonden. Het zoekresultaat werd 'vervuild' met bijvoorbeeld oproepen van ministers aan de toenmalige Kamervoorzitter om orde in de Tweede Kamer. Het kostte veel tijd om de relevante archiefstukken hieruit te destilleren. Daartoe zijn de resultaten digitaal gecodeerd met de termen 'openbare orde', 'veiligheid', 'defensie', 'politie', 'misdad' en 'verzet'. Deze codes zijn ook opgenomen in het codeerschema, dat te vinden is in de bijlagen van dit

onderzoek. Tijdens de codering viel op dat het ministerie van Binnenlandse Zaken ‘Openbare Orde en Veiligheid’ als één van haar kerntaken beschouwt, waardoor deze term in veel archiefstukken letterlijk terug te vinden is (vooral in begrotingsstukken). Daarom is deze woordgroep toegevoegd aan het codeerschema. Het bleek een bruikbare code om relevante archiefstukken te destilleren uit de 4.131 gevonden archiefstukken.

De tweede codeerstep betref het digitaal coderen van de overgebleven 236 archiefstukken aan de hand van de codes ‘college’, ‘raad’, ‘staatscommissie’, ‘commissie’, ‘stuurgroep’, ‘werkgroep’, ‘rapport’ en ‘bureau’. Deze codes zijn afgeleid van de operationalisatietabel en zijn opgenomen in de tabel in de bijlage van dit onderzoek. De codes ‘stuurgroep’ en ‘werkgroep’ werden aan het codeerschema toegevoegd, omdat deze door overheidsfunctionarissen als synoniemen worden gebruikt voor de code ‘commissie’. Voor de code ‘rapport’ is gekozen, omdat deze hielp bij het vinden van bijvoorbeeld belangengroepen die advies hebben uitgebracht aan de Nederlandse regering. Het was ondoenlijk om al deze organisaties vooraf in kaart te brengen en daar vervolgens op te coderen, vanwege de grote diversiteit aan (mogelijke) adviesorganisaties. De code ‘rapport’ maakte het mogelijk om toch een breed scala aan adviesorganisaties te ontdekken in de data. Daarnaast fungeerde de term ‘rapport’ als controlecode, omdat een rapport betekent dat er ook daadwerkelijk advies is uitgebracht. Politici bleken in een debat nogal eens het plan op te werpen om bijvoorbeeld een belangengroep om advies te vragen, zonder dat dit plan daadwerkelijk werd uitgevoerd. Zodoende bleken in 162 van de 236 archiefstukken één of meerdere codes voor te komen. Een literatuurlijst met de 236 gecodeerde archiefstukken staat in de bijlage, evenals een lijst met daarop de aangetroffen codes per archiefstuk. Zodoende kan voor elk adviesorgaan precies worden achterhaald in welk archiefstuk of in welke archiefstukken zij zijn gecodeerd. Daarnaast maakte die lijst het mogelijk om tijdens het beschrijven van de staatscommissies de archiefstukken, waarin staatscommissies genoemd worden, eenvoudig en snel erbij te pakken.

De derde codeerstep betref het analyseren van de toegekende codes. Daartoe werden de toegekende codes met elkaar vergeleken. Met behulp van de operationalisatie werden twee tabellen gemaakt (zie blz. 35-38 en blz. 40), waarin enkel de adviesorganen en commissies werden opgenomen die in de archiefstukken bij name genoemd worden. Tijdens het coderen bleek namelijk dat in bijvoorbeeld een interim-rapport een commissie een enkele keer bij

naam genoemd wordt, waarna in de rest van het rapport gesproken wordt over ‘de commissie’. Voor de beantwoording van tweede deelvraag was het echter enkel nodig om te weten welke adviesorganen en commissies op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid actief waren in de periode 1970-1980. Vandaar deze schifting. Daarbij heeft de onderzoeker ervoor gekozen om die schifting zichtbaar te maken op de eerdergenoemde lijst met toegekende codes per archiefstuk. De lijst was te groot voor de bijlage. Door alle irrelevante codes eruit te halen en enkel de bij name genoemde adviesorganen en commissies te laten staan, kon de lijst gebruikt worden voor de beantwoording van de tweede deelvraag en werd zij geschikt als bijlage. Tijdens de schifting bleken (staats)commissies in sommige gevallen zowel bij de naam van de voorzitter, als bij de taakstelling genoemd te worden. Een voorbeeld hiervan is de staatscommissie-Koopmans, die in sommige stukken ook de ‘staatscommissie bescherming persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties’ wordt genoemd. Aangezien de betreffende adviesorganen en commissies in de meeste archiefstukken bij de naam van de voorzitter werden genoemd, is daaraan de voorkeur gegeven in de tabel ter beantwoording van de tweede deelvraag. In de lijst met toegekende codes per archiefstuk zijn beide benamingen gehandhaafd, zodat de toegekende codes eenvoudig terug te vinden en te herkennen zijn in de archiefstukken.

Voor het beantwoorden van de vierde deelvraag zijn interim-rapporten, eindrapporten en vergaderingsnotulen van de gevonden staatscommissies geraadpleegd in het Nationaal Archief. Eerder in dit hoofdstuk werd daar al aan gerefereerd. Vooral de inleiding en conclusie van de rapporten bleken bruikbaar om antwoorden te vinden. In de inleiding zijn meestal de instellingsrede, reactie van de staatscommissie op de instellingsrede en het Koninklijk Besluit opgenomen. De archiefstukken van de Defensiecommissie bevat geen interim- en eindrapporten. Daarom richtte de onderzoeker zich op de eerste en de laatste vergaderingsnotulen van de Defensiecommissie, maar dat leverde geen bruikbare gegevens op. Daarom is voor de beantwoording van de vierde deelvraag ook gebruik gemaakt van een aantal wetenschappelijke publicaties die de gevonden staatscommissies bespreken. Al deze bronnen zijn in de literatuurlijst opgenomen. De gecodeerde tekstfragmenten, die als basis dienden voor het beantwoorden van de vierde deelvraag, zijn als vierde bijlage opgenomen.

4.2 Betrouwbaarheid

De betrouwbaarheid van dit onderzoek is afhankelijk van nauwkeurigheid en consistentie (Van Thiel, 2015: 60). Hoe nauwkeuriger en consistentier dit onderzoek is, des te zekerder is het dat de onderzoeksbevindingen niet toevallig zijn, maar systematisch. Daarom zijn de gemaakte keuzes tijdens het uitvoeren van dit onderzoek in dit hoofdstuk zo gedetailleerd mogelijk beschreven. De nauwkeurigheid van het onderzoek heeft echter vooral betrekking op de instrumenten die zijn gebruikt (Van Thiel, 2015: 60). De termen in het codeerschema moeten aansluiten op de variabelen uit de operationalisatie, om te voorkomen dat bijvoorbeeld iets anders dan adviesorganen en commissies wordt gecodeerd. Daarom zijn er, aan de hand van de operationalisatie, per type adviesorgaan codes in het codeerschema opgenomen.

Het tweede element van betrouwbaarheid, namelijk de consistentie van dit onderzoek, ligt in de sociale wetenschappen doorgaans wat ingewikkelder (Van Thiel, 2015: 61). De consistentie van een onderzoek hangt namelijk af van de mate van herhaalbaarheid. Herhaalbaarheid maakt een onderzoek betrouwbaarder, omdat de onderzoeksuitkomsten controleerbaar zijn. Daarom wordt met herhaalbaarheid van onderzoek bedoeld dat eenzelfde meting onder dezelfde omstandigheden zal leiden tot dezelfde bevinding (Van Thiel, 2015: 61). Het probleem van sociaal wetenschappelijk onderzoek is dat meestal mensen de data zijn waarop een onderzoek wordt gestoeld. Mensen zijn veranderlijk en verschillend, wat de herhaalbaarheid van onderzoek aantast. In dit onderzoek zijn echter niet mensen de data, maar archiefstukken. Dat vergroot de consistentie van dit onderzoek aanzienlijk, omdat een eventuele herhaling van dit onderzoek door een andere wetenschapper met dezelfde inhoudelijk onveranderde archiefstukken kan worden uitgevoerd. Daarom is in de bijlagen een literatuurlijst opgenomen met de 236 gecodeerde archiefstukken. Daarnaast moeten ook de codeerstappen die in dit onderzoek zijn uitgevoerd navolgbaar zijn. Daarom zijn deze zo gedetailleerd mogelijk vastgelegd en zijn in de bijlagen het codeerschema opgenomen en de lijst met codes per archiefstuk, waarmee de tweede deelvraag is beantwoord.

4.3 Interne validiteit

Interne validiteit betreft de geldigheid van onderzoek, oftewel: *“heeft de onderzoeker echt het effect gemeten dat hij wilde meten”* (Van Thiel, 2015: 61). In dit onderzoek gaat het

daarbij vooral om de vraag of de operationalisatietabellen een goede weergave zijn van het theoretische construct; zij moeten eenduidig en uitsluitend zijn. Dat betekent voor dit onderzoek bijvoorbeeld dat een indicator voor het instellen van een permanent adviescollege, niet ook een indicator moet zijn voor het instellen van een staatscommissie. Dat zou namelijk tot verwarring leiden tijdens het uitvoeren van het onderzoek. Daarnaast kan dit tot gevolg hebben dat een verkeerd adviesorgaan wordt aangewezen als degene die een bepaald adviesrapport heeft opgesteld. Om dit te voorkomen is voor het uitvoeren van het onderzoek de onderzoeksopzet voorgelegd aan de eerste lezer, die veel meer ervaring heeft met het doen van onderzoek. Pas na het verwerken van zijn commentaar is het onderzoek uitgevoerd. Daarnaast is tijdens het digitale coderen van de 236 archiefstukken altijd de context waarin een code staat meegenomen. Die context was onontbeerlijk bij het vaststellen of een adviescollege een tijdelijk of eenmalig karakter had bijvoorbeeld. Zodoende heeft de onderzoeker geprobeerd zo zorgvuldig mogelijk te meten wat hij wilde meten ten faveure van de interne validiteit.

4.4 Externe validiteit

De mate van externe validiteit van dit onderzoek hangt af van de mate van generaliseerbaarheid: *“gelden de gevonden resultaten ook voor andere personen, instituties, tijden en plaatsen”* (Van Thiel, 2015: 62)? De conclusies van dit onderzoek ten aanzien van de adviesstructuur op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980 gelden vooreerst specifiek voor die periode. In een latere periode, bijvoorbeeld 1990-2000 kan de adviesstructuur er immers anders uitzien. De adviesstructuur van 1990-2000 is echter niet uit het niets ontstaan, maar ook voortgekomen uit de adviesstructuur van 1970-1980 (zie ook de wetenschappelijke relevantie). Kennis over de adviesstructuur in de periode 1970-1980 vergroot en scherpt onze inzichten daardoor in het hoe en waarom van de adviesstructuur van bijvoorbeeld 1990-2000 en hun beider oorsprong (Raadschelders, 1994: 121). De conclusies van dit onderzoek zijn daarom een belangrijke en betrouwbare indicatie voor de inrichting van dezelfde adviesstructuur in latere tijdsspannen. Er is daardoor sprake van beperkte generalisatie.

Een ander aspect van externe validiteit in relatie tot dit onderzoek betreft de vraag: zijn de onderzoeksuitkomsten van het terrein van Openbare Orde en Veiligheid te generaliseren naar bijvoorbeeld het terrein van Landbouw & Milieu (Mahoney & Rüschemeyer, 2003: 9)?

Ook hier is sprake van beperkte generalisatie. Het gebied van Openbare Orde en Veiligheid is immers een heel ander gebied dan Landbouw & Milieu. Desondanks zullen er bijvoorbeeld overeenkomsten aan te wijzen zijn tussen de aanleidingen en instellingsmotieven om een staatscommissie in te stellen. De conclusies van dit onderzoek zijn daarom een nuttige indicatie voor de aanleidingen en motieven die op het terrein van bijvoorbeeld Landbouw & Milieu een rol hebben gespeeld bij het instellen van een staatscommissie.

5. Resultaten en analyse

In dit hoofdstuk worden de deelvragen van dit onderzoek beantwoord. Aangezien in het theoretisch kader zo uitvoerig mogelijk beschreven is wat staatscommissies zijn, wordt de eerste deelvraag in dit hoofdstuk niet nogmaals beantwoord. Daarom starten we met de beantwoording van de tweede deelvraag: ‘welke adviesorganen en commissies bedienden het terrein van Openbare Orde & Veiligheid van advies in de periode 1970-1980?’

5.1 Adviesorganen en commissies

Na het uitvoeren van codeerstep II blijkt dat op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980 niet alleen advies is uitgebracht door staatscommissies. Wanneer we het aantal colleges, raden, planbureaus, commissies, staatscommissies en overige adviesorganen optellen, dan blijkt dat in de 162 bronnen twaalf adviescolleges, 45 adviesraden, drie planbureaus, 287 commissies, vijf staatscommissies en 82 overige adviesorganen worden genoemd. De tweede deelvraag van dit onderzoek luidt echter: ‘welke adviesorganen en commissies bedienden het terrein van Openbare Orde & Veiligheid van advies in de periode 1970-1980?’ Het antwoord op deze deelvraag is onderstaande tabel. Daarin zijn alle adviesorganen en commissies die het terrein van Openbare Orde & Veiligheid bedienden in de periode 1970-1980 bij naam genoemd. De tabel is verkregen door het resultaat van de codering (bijlage 3) naar analogie van de operationalisatietabel te verwerken. Zoals in het vierde hoofdstuk reeds is uitgelegd, maakt bijlage 3 per archiefstuk inzichtelijk welke adviesorganen en commissies het bevat. Zodoende is de afkomst van alle in onderstaande tabel genoemde adviesorganen en commissies eenvoudig te achterhalen.

Theorie	Concept	Definitie	Praktijk	
Adviescolleges	<u>Permanente adviescolleges</u>	<i>“Wettelijk ingestelde adviescolleges voor onbepaalde tijd die adviseren over verschillende onderwerpen op het terrein dat ze behandelen” (Schultz, 2010: 24).</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Adviescollege Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht - Hoge Colleges van Staat 	<ul style="list-style-type: none"> - interdepartementaal College van Advies in Luchtvaartangelegenheden
	<u>Tijdelijke adviescolleges</u>	<i>“Wettelijk ingestelde adviescolleges voor de duur van maximaal 4 jaar met een mogelijke verlenging van 2 jaar die vanuit een specifiek(e) opdracht of werkterrein meerdere adviezen kunnen uitbrengen over een bepaald thema dat vermoedelijk over een aantal jaren aandacht gaat vragen” (Schultz, 2010: 24).</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Ad-hoc-commissie aangaande de structuur van de brandweeropleiding 	<ul style="list-style-type: none"> - Voorlopig en tijdelijk adviescollege inzake toelatings- en intrekingsbeleid
Adviesraden	<u>Eenmalige adviescolleges</u>	<i>“Wettelijk ingestelde adviescolleges, al dan niet bij ministeriële regeling, met een eenmalige opdracht die soms als ‘commissie’ worden aangeduid” (Schultz, 2010: 24).</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Bijzondere commissie inzake de oefenterreinen van de Tweede Kamer - Commissie-Programma Budgettering - Commissie van advies inzake gewetensbezwaren militaire dienst 	<ul style="list-style-type: none"> - Commissie van Toezicht voor het Depot voor Discipline - Commissie voor de Verzoekschriften van de Eerste Kamer - Commissie voor de Verzoekschriften van de Tweede Kamer - Ministeriële commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten
	<u>Algemene adviesraden</u>	<i>“Adviesraden bestaande uit onafhankelijke, liefst generalistische deskundigen, die zich vanuit een sector-overstijgend perspectief en algemene belangenafweging bezighouden met beleidsondersteuning op (middel)lange termijn.” (Hoppe & Halffman, 2004: 34)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Algemene Rekenkamer - Centrale Raad van Beroep - De Hoge Raad - Hoge Raad van Adel - Raad van de Europese Gemeenschappen 	<ul style="list-style-type: none"> - Raad van de vaste Kamercommissie - Raad van State - Raad van Toezicht Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds - Sociaal-Economische Raad - Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid
	<u>Specialistische adviesraden</u>	<i>“Vaste adviesraden met een vast aantal raadsleden dat op een specifiek gebied adviezen uitbrengt.” (Putten & van Twist, 2007: 15)</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Admiraliteitsraad - Adviesraad defensieaangelegenheden - Adviesraad militaire productie - Adviesraad openbaar lichaam Zuidflevopolder - Algemene Verdedigingsraad - Brandweerraad - Centrale Adoptieraad - Defensieraad - Financiële raad - Gezondheidsraad - Krijgsmachtdeelraad - Legerraad - Luchtmachtraad - Materieelraad - Marechausseeraad 	<ul style="list-style-type: none"> - Militair Geneeskundige Raad - Nationale Raad Welzijn Militairen - Onderdeelsraad - Onderraad uit de Ministerraad - Permanente Krijgsraad Nederland voor de Zeemacht - Personeelraad - Raad van advies voor de Ruimtelijke Ordening - Raad van Rijnmond - Raad van toezicht algemeen burgerlijk pensioenfonds - Raad voor de gemeentefinanciën - Raad voor de personeelszorg - Raad voor de politie - Raad voor de Rijksdienst - Raad voor de scheepvaart inzake het ontploffen van een dieptebom - Raad voor de territoriale decentralisatie - Raad voor het Binnenlands Bestuur - Raad voor het Rechtsherstel - Spaarraad - Veiligheidsraad - Wijkraad Assen

Planbureaus	<u>Planbureaus</u>	<p><i>“Onpartijdige en objectieve instituten die de Nederlandse overheid met gezag adviseren en hun gezag grotendeels ontleen aan het feit dat beleidsmakers en andere actoren gemakkelijk bereid zijn hun die autoriteit – of tenminste het voordeel van de twijfel – te gunnen.”</i></p> <p>(Hoppe & Halfman, 2004: 40)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Centraal Bureau Spreiding Rijksdienst - Centraal Bureau voor de Statistiek - Centraal Planbureau 	
Commissies	<u>Commissies</u>	<p><i>“Een (meer of minder omvangrijke) groep mensen die overwegend van buiten het ambtelijk apparaat komt en die de opdracht krijgt om op een bepaald beleidsterrein een bijdrage te leveren aan de aanpak van kwesties, in de breedste zin van het woord, in het openbaar bestuur door onderzoek te verrichten, advies uit te brengen, of te bemiddelen tussen belanghebbenden, dan wel de uitvoering van bepaalde maatregelen te helpen stimuleren.”</i></p> <p>(Schultz et al., 2006: 21)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken - Vaste commissie voor Buitenlandse Zaken - Vaste Commissie voor Defensie - Vaste Commissie voor Justitie - Vaste Commissie voor de Civiele Verdediging - Vaste Eerste Kamercommissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten - Vaste Tweede Kamercommissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten - Vaste Tweede Kamercommissie voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen - Commissie-Bijvoet - Commissie-Bos - Commissie-Cramwinkel - Commissie-De Ruiters - Commissie-Drijber - Commissie-Duk - Commissie-Fontein - Commissie-Frackers - Commissie-Goedhart - Commissie-Harmel - Commissie-Hollander - Commissie-Köbben - Commissie-Kroeskamp - Commissie-Lagerwerff - Commissie-Melai - Commissie-Peijnenburg - Commissie-Smit - Commissie-Valken - Commissie-Van Binsbergen - Commissie-Van der Hoeven - Commissie-Van Dijken 	<ul style="list-style-type: none"> - Commissies van gedelegeerden - Commissie van onderzoek Amsterdam - Commissie van overleg en begeleiding - Commissie van proefneming - Commissie van toezicht bij de inrichting - Commissie van Toezicht voor de geautomatiseerde registratie van de Herkenningsdienst van de gemeentepolitie Amsterdam - Commissie-veiligheidsafstand - Commissie-veiligheidsnormen - Commissie vermogensstraffen - Commissies voor de personeelszorg - Commissie voor de politieverbindingsdienst - Commissie voor de verhuizing van het oude gebouw naar het nieuwe - Commissie voor georganiseerd overleg in politieambtenarenzaken - Commissie voor georganiseerd overleg voor Noodwachtpersoneel - Commissie voor Verdedigingsplannen - Commissie Werkelijke Diensttijd Dienstplichtigen - Commissie Zedelijkheidswetgeving - Comité Defensie-vraagstukken - Interdepartementale stuurgroep inzake het vraagstuk van oneigenlijk gebruik en misbruik van overheidsvoorzieningen - Internationale stuurgroep inzake de vervanging van de Starfighter - Speciale stuurgroep inzake verbetering van de informatieverwerking voor de surveillance - Stuurgroep-0011 - Stuurgroep AI - Stuurgroep begeleiding reorganisatie Defensie - Stuurgroep coördinatie hulpverlening - Stuurgroep Defensiebedrijven in de tachtiger jaren - Stuurgroep Dienstvervulling - Stuurgroep-Efferich - Stuurgroep functie-analyse - Stuurgroep herstructurering Defensie - Stuurgroep herziening primaire opleiding - Stuurgroep leeftijdsontslag militairen - Stuurgroep Maatschappelijke Invloeden in de Krijgsmacht (STUMIK) - Stuurgroep Middellange-termijnplanning - Stuurgroep Onderzoek

	<ul style="list-style-type: none"> - Commissie-Van Rijckevorsel - Commissie-Van Stuijvenberg - Commissie-Van Tuyll - Commissie-Verburg - Commissie-Verwey-Jonker - Commissie-Vondeling - Commissie-Witsen Elias - Commissie-Woltman - Adviescommissie conventionele wapens (tot 1978) - Adviescommissie Europese Unie - Adviescommissie internationaal recht en conventioneel wapengebruik (vanaf 1978) - Adviescommissie inzake de veiligheidsonderzoeken betreffende militaire ambtenaren - Adviescommissie inzake vraagstukken van ontwapening en internationale veiligheid en vrede - Adviescommissie Verdeling Rijkssteun Woningbouw - Adviescommissie voor de kostwinnersvergoeding - Adviescommissie voorlichtingsmateriaal rechtspleging - Antilliaans-Nederlandse Commissie van deskundigen - Atlantische Commissie te 's-Gravenhage - Begeleidingscommissie samenwerking politie - Begeleidingscommissie voor de binnenscheepvaart - Begrotingscommissie van het Amerikaanse Congres - Bewapeningscommissie - Bijzondere adviesgroep medische faculteiten - Bijzondere commissie burgerpersoneel Departement van Defensie - Bijzondere commissie inzake de bestrijding van terreuracties 	<ul style="list-style-type: none"> - Comité van Deskundigen voor de Rechten van de Mens van de Raad van Europa - Contactcommissie-Dienstweigeringswet (CCDW) - Contactcommissie voor de politieverbindingen - Contractcommissies van de Koninklijke Landmacht - Contractcommissies van de Koninklijke Luchtmacht - Coördinatiecommissie militaire muziek - Defensiecommissie van de West-Europese Unie - Financiële Adviescommissie (FAC) - Formatiecommissie - Gemengde, civiele en militaire commissie - Herhuisvestingscommissie - Hofcommissie - Interdepartementale Adviescommissie Overheidspersoneelsbeleid - Interdepartementale ambtelijke commissie voor de coördinatie van het beleid ten aanzien van de Molukkers - Interdepartementale Commissie Groeikernen (ICOG) - Interdepartementale commissie bestrijding branden en milieu-incidenten op de grote vaarwegen - Interdepartementale commissie-Preventie van rampen door gevaarlijke stoffen - Interdepartementale commissie van advies inzake verplaatsingsmogelijkheden voor Muiden Chemie B.V. - Interdepartementale 	<ul style="list-style-type: none"> Arbeidsverzuim - Stuurgroep Orde- en Veiligheidsmaatregelen troonswisseling - Stuurgroep Personeelsbestanden - Stuurgroep Sociaal-Wetenschappelijk Onderzoek Politie - Stuurgroep ter begeleiding van de tenderbeloofding in IJmuiden - Stuurgroep van de agglomeratie Eindhoven - Confessionele werkgroep - Informele internationale werkgroep - Interdepartementale ambtelijke werkgroep - Interdepartementale werkgroep benaderingstechniek - Interdepartementale werkgroep militair industriële complex - Interdepartementale werkgroep over de sterkte van de Koninklijke Marechaussee - Interdepartementale werkgroep - Recreatieschappen - Interdepartementale Werkgroep Reserve-Politie - Interservice werkgroep luchtverdedigingsmiddelen - LTDP-werkgroep luchtverdediging - Maritieme werkgroep - Ministeriële werkgroep troonswisseling - Molukse werkgroepen (vb. werkgroep-Elst) - NAVO-werkgroepen
--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Bijzondere commissie overleg burgerpersoneel - Bijzondere commissie rijksloodswezen - Bijzondere commissie straf- en tuchtrecht - Bijzondere commissie ter behandeling van het initiatief-wetsontwerp-Van Rossum - Bijzondere commissie van de Tweede Kamer over het drugbeleid - Bijzondere commissie voor de Nota Politiewet - Bijzondere commissie voor het onderzoek naar het aanschaffingsbeleid op het gebied van defensiemateriaal en de controle daarop (COAC) - Bijzondere commissie wet gewetensbezwaren - Bondsregeringscommissie - Centrale adviescommissie voor het politieonderwijs - Centrale Commissie Automatisering Bestuurlijke Informatie Defensie - Centrale commissie georganiseerd overleg ambtenarenzaken - Centrale commissie georganiseerd overleg militairen - Centrale Politie Verkeerscommissie - Centrale Wervingscommissie voor de gemeentepolitie - Civiel-militaire commissie - Commissie 3 x 2 - Commissie Beleidsanalyse (COBA) - Commissie-defensiebeleid van het Centrum Staatkundige Hervorming van de KVP - Commissie interdepartementale Taakverdeling en Coördinatie - Commissie der Verenigde Naties voor de Rechten van de Mens - Commissie dienstplichtbeleid - Commissie hearings over de neutronenbom 	<ul style="list-style-type: none"> commissie voor de zonering rondom luchtvaartterreinen - Interdepartementale Commissie Vuurwapenopleiding - Interdepartementale Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid - Interdepartementale Waddenzee Commissie (IWC) - Intergouvernementele Oceanografische Commissie van Unesco - Interprovinciale Lauwerszee Commissie - Kerkcommissie - Koninkrijkscommissie - Legerplaats Contactcommissie - Militaire commissies voor een georganiseerd overleg - Ministeriële commissie gewestvorming - Nationale Commissie Voorlichting en Bewustwording Veiligheidsvraagstukken (NCV) - Onafhankelijke commissie van toezicht - Onderdeelsdienstcommissies - Onderzoekscommissie van de Royal Air Force - Permanente adviescommissie Molukkers-Nederlanders - Permanente commissie van overleg en voorlichting met betrekking tot het operationeel gebruik van het oefenterrein - Permanente commissie voor de administraties der gerechten - Plaatselijke dienstcommissie voor het burgerpersoneel - Platformcommissie - Plenaire commissie van de 	<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkelingswerkgroep - Rijkswerkgroep - Speciale werkgroep inzake de mogelijkheden van wapenbeheersing - Speciale werkgroep inzake het 'long-term defence-program' - Werkgroep Administratierecht - Werkgroep advies registratie processenverbaal - Werkgroep Air Defence Planning Group - Werkgroep Analyse Doelstellingen Defensie - Werkgroep Bestuur-Bestuurden - Werkgroep bevolkingsstructuur - Werkgroep bewaking en beveiliging door particuliere organisaties - Werkgroep centrumfunctie - Werkgroep Demo - Werkgroep Emancipatie en Deeltijdarbeid - Werkgroep Energiebesparing - Werkgroep EUROCOM (gevechtsverbindingsmiddelen) - Werkgroep EURONAD - Werkgroep Experimentele Visserij - Werkgroep gemeentelijke uitgaven van sociale zorg - Werkgroep geneeskundige voorzieningen Koninklijke Marine - Werkgroep girale betaling - Werkgroep herziening gemeentewet - Werkgroepen in
--	---	---	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Commissie Herwaardering Vertrouwensfuncties - Commissie Internationale Zaken van de Raad van Kerken in Nederland - Commissie inzake bewapening en uitrusting - Commissie inzake de financiële aspecten van de regeling werk- en rusttijden - Commissie inzake de meest doelmatige opsporing van genoemde misdrijven - Commissie inzake de regeling van werk- en rusttijden - Commissie inzake het bevorderen, begeleiden en zo nodig adviseren omtrent nadere voorzieningen ten aanzien van de opsporingstaak van rijks- en gemeentepolitie - Commissie Justitieel optreden tegen in groter verband gepleegde feiten - Commissie-Justitie-politie-pers - Commissie-MIK - Commissie-Militair Geneeskundige Diensten - Commissie nieuwe wapens (CNW) - Commissie Onderzoek dienstplichtsystemen - Commissie Onderzoek Kosten Gemeentepolitie - Commissie ontwikkeling defensie materieel (CODEMA) - Commissie Partiële Herziening Wetboek van Strafvordering - Commissie Pensioen en Huiskeuring - Commissie Positie Oudere Ambtenaar (CPOA) - Commissie Prestatiebeloning Defensie (CPD) - Commissie programmabudgettering - Commissie rechtspositie vrouwelijk militair personeel - Commissie-Rijksuitgaven - Commissie Schuilgelegenheid - Commissie toekomstige 	<p>NCO</p> <ul style="list-style-type: none"> - Projectgroep brandbeveiliging winkelcentra - Projectgroep burgerpersoneel - Projectgroep Loopbaanbeleid Burgerpersoneel - Projectgroep loopbaanbeleid van de stuurgroep maatschappelijke invloeden in de krijgsmacht - Projectgroep Vrouw in de krijgsmacht - Provinciale planologische commissies - Recherche-Advies-Commissie - Regionale Commissie voor Openbare Werken - Rijks Planologische Commissie - Selectie Adviescommissie voor langgestraften - Sociale coördinatiecommissies - Surinaams-Nederlandse commissie van deskundigen - Stadhuiscommissie - Studiecommissie normering recherchewerkzaamheden - Subcommissie Decoratiebeleid - Subcommissie Financiën - Subcommissie inzake wapenaankoopbeleid - Subcommissie Militaire inzet ten behoeve van de ere-afzetting - Subcommissies van de commissie-Opslag gevaarlijke stoffen - Subcommissie van de Rijksplanologische commissie - Subcommissie van de vaste Commissie voor Defensie - Subcommissie voor Voorlichting en faciliteiten - media - Subcommissie Wetgeving 	<p>Eurogroep-verband</p> <ul style="list-style-type: none"> - Werkgroep inzake goede en systematische begeleiding van de politieambtenaar in de praktijk - Werkgroep inzake het gehele terrein van beveiliging en bewaking door particulieren - Werkgroep inzake nucleaire problematiek - Werkgroep inzake wijziging van de beoordelingsvoorschriften voor officieren bij de land- en luchtmacht - Werkgroep Koersbepaling beloningssystemen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken - Werkgroep Luchtverdediging - Werkgroep naaktstranden - Werkgroep ombudsman voor militairen - Werkgroep Opsporingsberichtgeving per televisie - Werkgroep Organisatorische en Functionele Aspecten van deeltijdarbeid (OFA) - Werkgroep personeelsconsequenties defensienota 1974 - Werkgroep rationalisatie - Werkgroep Readiness - Werkgroep structuur OM - Werkgroep territoriale beveiliging - Werkgroep van de Commissie van 33 - Werkgroep van de CPVC - Werkgroep van
--	--	--	--

Staats- commissies		<p>personeelsstructuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - Commissie tot herziening van de Loodswet 1957 - Commissie transactie in handen der politie - Commissie van advies inzake het ontwerp van wet op het wetenschappelijk onderwijs voor de krijgsmacht - Commissie van Drie - Commissie van Overleg Drugzaken - Commissie van Overleg en Samenwerking - Commissie van Overleg Zuid-Molukkers-Nederlanders - Commissie van advies inzake dienstweigering - Commissie van de Amerikaanse Senaat - Commissie van de Noord-Atlantische Raad 	<ul style="list-style-type: none"> - Surinaams-Nederlandse commissie van deskundigen - Uniformcommissie - Verkeerscommissie Openbaar Ministerie - VN-Commissie van Goede Diensten - Werkgemeenschapscommissie - Wervingscommissie - Ambtelijke stuurgroep eenheid maritiem bestuur - Industriële-stuurgroep gevechtstank 1980 - Interdepartementale stuurgroep inzake het toepassen van gericht verkeerstoezicht door de politie 	<ul style="list-style-type: none"> - Harderwijkse officieren - Werkgroep van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij - Werkgroep van officieren van Justitie - Werkgroep Verbaliseringsbeleid - Werkgroep verbindingen brandweer - Werkgroep Vermaatschappelijk Krijgsmacht - Werkgroep voor het Personeelsverkeer - Werkgroepen voor het reorganiseren van de topstructuur van het krijgsmachtdeel - Werkgroep Waarschuwingfase E
	<p><u>Staatscommissies</u></p> <p><i>“Eenmalige, ad-hoc adviescolleges met een gevarieerde samenstelling van meestal 3 tot 7 leden die overwegend van buiten het ambtelijk apparaat komen, die ingesteld worden bij Koninklijk Besluit om diverse, grote en complexe onderwerpen te behandelen in een specifieke context van het openbaar bestuur en die ontslagen worden door de Kroon, doorgaans na de presentatie van haar bevindingen.”</i></p> <p>(Kerkhoff & Martina, 2015: 85-87)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Staatscommissie-Cals/Donner - Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie) - Staatscommissie-Fockema Andreae - Staatscommissie-Koopmans - Staatscommissie-Mommersteeg 		

Het was niet eenvoudig om de strikte theoretische scheiding tussen verschillende adviesorganen en commissies toe te passen op de praktijk. Een belangrijke oorzaak hiervoor is dat de term ‘commissies’ te pas en te onpas werd gebruikt, vooral als het ging om eenmalige adviescolleges. In veel gevallen werd uit de context duidelijk dat de betreffende commissie bij wet of ministeriële regeling is ingesteld, maar niet altijd. Ook tijdelijke adviescolleges bleken moeilijk te duiden, omdat de tijdsduur van maximaal vier jaar met mogelijke verlenging van twee jaar nimmer werd genoemd. In de praktijk is de strikte theoretische scheiding fluïde. De vaste commissies zijn hiervan een sprekend voorbeeld, omdat de leden werkzaam zijn binnen het ambtelijk apparaat. Dat correspondeert echter niet met de definitie van commissies, waarin staat dat de leden juist voornamelijk van buiten het ambtelijk apparaat afkomstig zijn. De in de definitie beschreven taakstelling sluit daarentegen perfect aan. Aangezien de vaste commissies bij geen ander type adviesorgaan ondergebracht kunnen worden, zijn ze toch bij de categorie ‘commissies’ ondergebracht.

5.1.1 Adviescolleges

Ondanks het feit dat tijdelijke adviescolleges moeilijk te duiden waren, lijken adviescolleges geen grootleveranciers van adviezen op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid te zijn geweest in de periode 1970-1980. Ook niet als we de vijf staatscommissies tot de eenmalige adviescolleges rekenen, een mogelijkheid die Cals & Donner (1971: 150) opwerpen. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat adviescolleges ingesteld moeten worden bij wet. Dat geeft adviescolleges een zeer officieel karakter en een gewichtig aanzien. Commissies bijvoorbeeld kunnen sneller in het leven worden geroepen, omdat zij niet bij wet ingesteld hoeven te worden. Wellicht dat politici daarom terughoudend zijn met het instellen van adviescolleges en eerder kiezen voor een ander type adviesorgaan of voor een commissie.

5.1.2 Adviesraden

In het theoretisch kader werd de verwachting uitgesproken dat de Raad van State, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, de Sociaal-Economische Raad en de Algemene Rekenkamer aangetroffen zouden worden in de data. Die verwachting is, aldus de tabel met onderzoeksresultaten, uitgekomen. De Raad van State wordt het vaakst genoemd, namelijk in 26 van de 162 bronnen. Dat is niet verwonderlijk, aangezien de Raad van State adviezen uitbrengt over wetsvoorstellen. Het is het voornaamste adviesorgaan van de Nederlandse regering. Adviezen van de Raad van State worden serieus en uitvoerig

besproken. De overige algemene adviesraden die in de tabel staan, worden in weinig bronnen genoemd. Van hen wordt de Hoge Raad het vaakst in verschillende bronnen genoemd, namelijk negen keer. We kunnen daaruit opmaken dat, uitgezonderd de Raad van State, algemene adviesraden geen grote leveranciers van adviezen waren op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980. Specialistische adviesraden, voornamelijk de Brandweerraad en de Nationale Raad Welzijn Militairen, lijken in die periode een groter aandeel in de advisering op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid te hebben gehad. Zij worden in een groter aantal bronnen genoemd.

5.1.3 Planbureaus

De verwachting dat het Centraal Planbureau (CPB) en het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in de bronnen voorkomen, is slechts gedeeltelijk uitgekomen. Het CPB wordt in twee bronnen genoemd. Het SCP echter niet één keer. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat het CPB zich voornamelijk richt op economische prognoses en analyses en het SCP pas op 30 maart 1973 bij Koninklijk Besluit werd opgericht. Blijkbaar speelden economische prognoses en analyses een kleine rol van betekenis op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980. Het SCP bevond zich in die periode in de beginfase. Wellicht dat het daarom niet voorkomt in de bronnen.

5.1.4 Commissies

In het theoretisch kader staat dat in de periode na de Tweede Wereldoorlog het aantal commissies en raden hand over hand toenam (Van Poelje, 1955: 344). Bovenstaande tabel wijkt, voor wat betreft het aantal commissies, niet af van die constatering. Het aantal commissies is veruit in de meerderheid ten opzichte van andere adviesorganen en ze hebben de meest uiteenlopende taken, waaronder advisering, onderzoek en begeleiding. In sommige gevallen is de taak zichtbaar in de naamgeving, bijvoorbeeld 'adviescommissie inzake de veiligheidsonderzoeken betreffende militaire ambtenaren', 'onderzoekscommissie van de Royal Air Force' en 'begeleidingscommissie samenwerking politie'. Daarnaast blijkt uit de onderzoeksresultaten dat allerlei soorten commissies het terrein van Openbare Orde en Veiligheid bedienden in de periode 1970-1980, waaronder vaste commissies, bijzondere commissies, interdepartementale commissies, contactcommissies, contractcommissies en subcommissies van (staats)commissies. Conform Schultz' (2010: 21) constatering blijkt dat commissies ook wel stuurgroepen werden genoemd, welgeteld veertig keer. De termen

'taskforces' en 'platforms' lijken in de periode 1970-1980 nauwelijks in zwang te zijn geweest. De term 'taskforces' komt niet één keer voor in de bronnen en de term 'platform' slechts eenmaal. Daarentegen gebruikte men wel de termen 'werkgroep' en 'commissie' door elkaar heen om hetzelfde samenwerkingsverband te duiden. Uit de tabel blijkt dat 48 werkgroepen het terrein van Openbare Orde en Veiligheid bedienden in de periode 1970-1980. Het aanwijzen van precieze verschillen, bijvoorbeeld met stuurgroepen, lijkt een onmogelijke opgave te zijn. Dat sluit aan bij de opmerking van Schultz in dezen (2010: 21). Wel blijkt uit het eerste rapport van de staatscommissie-Cals/Donner (1968: 23) dat zij uit haar midden een werkgroep ingestelde die *'de besprekingen inzake de problemen betreffende het kiesstelsel'* voorbereidde. De staatscommissie-Mommersteeg stelde uit eigen gelederen diverse werkgroepen in om deelonderzoeken uit te voeren. Het feit dat veel werkgroepen in bovenstaande tabel eveneens een specifieke bestaansreden meekregen, zoals de werkgroep inzake goede en systematische begeleiding van de politieambtenaar in de praktijk, wijst erop dat de term 'werkgroep' een synoniem was voor 'subcommissie'.

In het theoretisch kader wordt een definitie van Chapman (1973: 9) geciteerd, waarin een commissie wordt gedefinieerd als een door de overheid ingesteld orgaan die zich op een specifiek probleem focust. Een willekeurige greep uit bovenstaande tabel met onderzoeksresultaten ondersteunt deze definitie: de bijzondere commissie voor de Nota Politiewet, de commissie van toezicht voor de geautomatiseerde registratie van de herkenningdienst van de gemeentepolitie Amsterdam, de interdepartementale commissie-Vuurwapenopleiding, de werkgroep bewaking en beveiliging door particuliere organisaties en de werkgroep inzake goede en systematische begeleiding van de politieambtenaar in de praktijk; de namen van deze commissies 'verraden' hun specifieke focus.

5.1.5 'Bijvangst'

In het theoretisch kader werd de verwachting uitgesproken dat er ook 'bijvangst' zou zijn: overige adviesorganen die buiten de operationalisatietabel vallen. Die verwachting is uitgekomen, gezien het feit dat de 162 bronnen blijken van 82 overige adviesorganen. Aangezien ze tot de beantwoording van de tweede deelvraag behoren, zijn ze in onderstaande tabel gegroepeerd:

Overige adviesorganen		
- A.C.O.V.	- International Institute for Strategic Studies	- Rijksuniversiteit Leiden
- Algemeen Inspecteur van het Korps Rijkspolitie	- IOW	- Samenwerkingsverband 'Stop de neutronenbom – Stop de kernwapenwedloop'
- Adviesbureau Bakkenist, Spits en Co.	- John F. Kennedy Instituut te Tilburg	- Sociaal-Wetenschappelijk Bureau van de gemeente Purmerend
- Adviesbureau der Genie	- Katholieke Volkspartij (KVP)	- Stafbureau Organisatie en Efficiency
- Beraadsgroep Verkeersbeleid	- Katholieke Universiteit te Nijmegen	- Stichting Europacentrum
- Bestuur van de VNG	- Koninklijke Luchtmacht	- Stichting ICCAN
- Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD)	- Korpsleiding van de politie in de vier grootste gemeenten	- Stichting Vredesopbouw
- Brookingsinstituut	- Landelijk Overleg Justitiële Klachtenbureaus	- Stockholm International Peace Research Institute
- Bureau Berenschot	- Militaire belangenverenigingen	- Studiecentrum voor Militair Leiderschap (SCML)
- Bureau controle kostwinnersvergoeding	- Militair Bureau voor Wetenschappelijke Inlichtingen (MBWI)	- Technisch Bureau ter Bevordering van de Schadepreventie
- Bureau Sociaal en Wetenschappelijk Onderzoek van de hoofdafdeling Personeel (Marine) van het ministerie van Defensie	- Nationaal Brandpreventie Instituut (N.B.P.I.)	- Technische Hogeschool Delft
- Bureau spreiding defensiediensten	- Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken	- Technische Hogeschool Twente
- Bureau Voorlichting	- Nederlands Instituut voor Vredesvraagstukken	- TNO
- Burgemeesters (van de vier grote steden)	- Nederlandse Politiebond	- TNT
- Commissarissen der Koningin	- Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (VIRO)	- Universiteit van Amsterdam
- Centraal Georganiseerd Overleg in Ambtenarenzaken	- Nederlandse Vereniging voor Heelkunde	- Universiteit van Californië
- Centrale Raad van Advies voor het Gevangeniswezen	- Nederlandse Vrouwen Raad	- Veiligheidsraad
- Centrum Europese Veiligheid en Samenwerking	- NIPG	- Veilig Verkeer Nederland
- Contactbureau UNIFIL	- Ontwerpbureau NEVESBU	- Vereniging van Brandassuradeuren
- Defensie Studiecentrum	- Procureur-generaal te Amsterdam	- Vereniging van Dienstplichtige Militairen (VVDM)
- Democraten 66 (D66)	- Projectgroep Noodwachtcolones	- Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- Dr. J. Zeldenrust	- Projectgroep Organisatiestructuren	- Vereniging van Officieren van de Koninklijke Landmacht en van de Koninklijke Luchtmacht (VOKL)
- Europese Beweging in Nederland	- Partij van de Arbeid (PvdA)	- Vertegenwoordigers van de medische wetenschap
- High level group on TNF modernization	- Polemologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen	- Vrije Universiteit te Amsterdam
- Inspectie voor het Brandweerwezen	- Politievakbeweging	- Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie
- Inspraakorgaan Welzijn Molukkers	- Raad van de Faculteit der Godgeleerdheid aan de Vrije Universiteit van Amsterdam	- WODC
- Interkerkelijk Vredesberaad (IKV)	- Raad van Kerken	
- Internationaal Instituut voor Sociale Studiën te 's-Gravenhage	- Rijksinstituut voor Natuurbeheer	

De in bovenstaande tabel genoemde adviesverstreckers laten zich grofweg onderscheiden in: adviesbureaus, belangenverenigingen, bestuurders, onderzoeksinstituten en politieke partijen. Ook zij bedienden in de periode 1970-1980 het terrein van Openbare Orde en Veiligheid van advies.

5.2 Staatscommissies

In 14 verschillende archiefstukken van de 162 archiefstukken die overblijven na codeerstep II, blijkt een staatscommissie te worden genoemd. Daarin wordt in totaal 18 keer een staatscommissie bij naam genoemd. Het blijkt om vijf verschillende staatscommissies te gaan, waaronder de staatscommissie-Fockema Andreae. Deze staatscommissie bestond echter van 1946 tot 1955 en had als taak *'de Regeering van advies te dienen inzake de afschaffing van het bezettingsrecht of de vervanging daarvan door voorzieningen van den Nederlandschen wetgever en inzake het opstellen van het noodige overgangsrecht'* (Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, 2017). Omdat deze staatscommissie niet meer actief was in de periode 1970-1980, wordt zij voorts buiten beschouwing gelaten en telt zij niet mee in de beantwoording van deelvraag drie. Zodoende blijkt dat er vier staatscommissies actief waren op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980, namelijk:

5.2.1 Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie)

Nadat de staatscommissies voor leger en vloot ontbonden waren, werd de Defensiecommissie als vervanger ingesteld. Deze nieuwe staatscommissie heette officieel: *'Staatscommissie ingesteld bij KB (Koninklijk Besluit) van 12 mei 1948 (nr. 51) Defensiecommissie'* (Brouwer, 1993: 2). De veertien leden, bij Koninklijk Besluit benoemd, waren afkomstig uit de beide Kamers van de Staten-Generaal. De ARP, KVP, PvdA en VVD hadden drie vertegenwoordigers en de CHU twee, maar deze partij mocht de voorzitter leveren: H.W. Tilanus. Daarnaast hadden een tiental *'adviserende leden'* zitting in de staatscommissie, namelijk hoge officieren uit de landmacht en de marine. De primaire opdracht van de Defensiecommissie was *'het instellen van een onderzoek naar de doeltreffendheid van de besteding, volgens de bestaande wetten, der tot verzekering van de weerbaarheid beschikbaar gestelde gelden en persoonlijke diensten'* (Tilanus, 1957: 2). Ook formuleerde zij adviezen op uitnodiging van de betrokken minister(s), of op eigen initiatief. Daarnaast bracht zij nieuwe maatregelen onder de aandacht en had zij een controlebevoegdheid over de besteding van gelden en persoonlijke diensten (Tilanus, 1957: 1 en Bogaarts, 1987: 20). De leden van de staatscommissie hadden een geheimhoudingsplicht en kwamen gemiddeld twee keer per maand bijeen. De minister en staatssecretaris(sen) namen meestal deel aan de vergaderingen. In de Defensienota 1974 geeft de minister van Defensie aan dat de staatscommissie een bredere basis moet krijgen,

bijvoorbeeld door het toevoegen van vertegenwoordigers uit diverse maatschappelijke geledingen en andere ministeries. In februari 1975 maakt hij duidelijk dat de staatscommissie vervangen zal worden door de Adviesraad Defensie Aangelegenheden, waardoor de staatscommissie op 2 mei 1975 bij Koninklijk Besluit (nr. 43) ontbonden wordt (Nationaal Archief, 2007: 7).

5.2.2 Staatscommissie-Cals/Donner

De staatscommissie-Cals/Donner werd op 26 augustus 1967 ingesteld bij Koninklijk Besluit (nr. 1) met als opdracht adviezen uit te brengen betreffende de wenselijke herzieningen van Grondwet en Kieswet. De staatscommissie had 32 leden, waaronder voorzitters J.M.L.Th. Cals (KVP) en A.M. Donner (ARP). Dat was een bewuste keuze; de ene voorzitter kwam uit de wetenschappelijke sfeer en de andere voorzitter kwam uit de politieke sfeer, om zichtbaar te maken dat de staatscommissie een staatsrechtelijk en staatkundig karakter heeft (Eerste rapport [...], 1968: 10). Beide voorzitters benadrukten tijdens de installatie van de staatscommissie dat dit geen traditionele staatscommissie zou worden; er waren geen actieve politici lid en de staatscommissie beloofde de dialoog met parlement en burger te zoeken door middel van vraagpunten (Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, 2017). Op het eerste gezicht lijkt ook deze staatscommissie niets van doen te hebben met het gebied van Openbare Orde en Veiligheid. De staatscommissie heeft echter uitvoerig nagedacht over het in de Grondwet verankeren van de veiligheid van leden van het Koninklijk Huis, uitsluiting van het kiesrecht op grond van veroordelingen wegens misdaden tegen de veiligheid van de staat en de handhaving van de uit- of inwendige veiligheid in geval van oorlog (Eindrapport [...], 1971: 64, 108 en 194). Daaruit blijkt dat de staatscommissie-Cals/Donner ook in de periode 1970-1980 actief was op het gebied van Openbare Orde en Veiligheid, maar niet uitsluitend. Dat is allerminst verwonderlijk, aangezien herzieningen van Grondwet en Kieswet aan een groot scala aan (politieke) terreinen raakt. De voorzitters overhandigden eind maart 1971 het eindrapport aan koningin Juliana, waarna de staatscommissie op 19 april 1971 bij Koninklijk Besluit (nr. 18) ontbonden werd.

5.2.3 Staatscommissie-Koopmans

Tegen de achtergrond van het verzet tegen de veertiende algemene volkstelling in 1970 en de ontwikkeling van een centrale personenadministratie op basis van een algemeen

persoonsnummer, werd de staatscommissie-Koopmans in het leven geroepen bij Koninklijk Besluit (nr. 70) van 21 februari 1972 (Berkvens, 2004: 267 en Kuitenbrouwer, 1983: 27). Deze staatscommissie had als taak *'het uitbrengen van advies over de vraag welke wettelijke of andere maatregelen wenselijk zijn ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer in verband met het gebruik van geautomatiseerde registratiesystemen voor persoonsgegevens, en over de vraag in hoeverre het wenselijk is deze maatregelen mede van toepassing te doen zijn op andere persoonsregistraties met name indien daaruit gegevens van derden plegen te worden verstrekt'* (Interimrapport [...], 1974: 6). Voorzitter van de staatscommissie was T. Koopmans, hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Leiden. De overige zeventien leden van de staatscommissie waren hoogleraar, chirurg, voorzitter van de Katholieke Radio Omroep, jurist, of ambtenaar van het ministerie van Binnenlandse Zaken, het ministerie van Justitie of het ministerie van Economische Zaken. De staatscommissie belegde in vierenhalf jaar tijd meer dan vijftig plenaire en talloze commissievergaderingen. Het interim-rapport (1974) en eindrapport (1976) van deze staatscommissie vormden de basis voor de Wet persoonsregistraties (1988) (Cuijpers, 2007: 13). Het eindrapport bevatte daartoe een schets van een uitvoerig wetsontwerp. In 1976 werd de staatscommissie ontbonden.

5.2.4 Staatscommissie-Mommersteeg

De staatscommissie-Mommersteeg werd ingesteld bij Koninklijk Besluit van 22 maart 1975 (nr. 53) en heette officieel: *staatscommissie van advies inzake de personeelsvoorziening voor de krijgsmacht* (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: bijlage B). De staatscommissie had de opdracht gekregen om te onderzoeken in hoeverre het wenselijk en mogelijk was om de Nederlandse krijgsmacht geheel uit vrijwilligers te laten bestaan (Eindrapport [...], 1977: 1). De staatscommissie werd voorgezeten door mr. J.A. Mommersteeg. Hij was staatssecretaris voor Defensie geweest en voormalig Tweede Kamerlid namens de Katholieke Volkspartij. Naast hem waren nog 23 leden lid van de staatscommissie met uiteenlopende achtergronden: sommige leden waren oud-politicus, anderen oud-krijgsmachtfunctionaris, weer anderen waren actief in de wetenschap, één iemand was oud-voorzitter van de raad van bestuur van de Nationale Nederlanden nv en één van de leden was publiciteitsmanager ITT Nederland (Eindrapport [...], 1977: 96). Aangezien de opdracht omvangrijker bleek dan gedacht, stelde de staatscommissie werkgroepen in die deelonderzoeken uitvoerden (vb. Werkgroep Sociaal-Economische en Financiële Aspecten (SEFA)). Daarnaast organiseerde ze onder de Nederlandse bevolking een

opiniepeiling en maakten leden van de staatscommissie studiereizen naar de Verenigde Staten, Canada en Engeland om inlichtingen te verzamelen aangaande de daar ingevoerde vrijwilligerskrijgsmachten (Eindrapport [...], 1977: 14). Hoewel in het Koninklijk Besluit staat dat de staatscommissie uiterlijk 1 maart 1976 haar eindrapport bij de minister van Defensie moest aanbieden, werd dat uiteindelijk 10 januari 1978. In zijn overhandigingstoespraak verzocht de heer Mommersteeg de minister van Defensie om de staatscommissie van haar taak te ontheffen (Mommersteeg, 1978: 9). Minister van Defensie dr. R.J.H. Krusinga beantwoordde dat verzoek in zijn dankrede met de woorden: *'Mij rest, wat de staatscommissie betreft, de toezegging dat ik zal bevorderen dat zij op korte termijn officieel en onder dankzegging van de bewezen diensten wordt ontheven van haar taak'* (Krusinga, 1978: 3).

De vier staatscommissies werden voor een grote diversiteit aan onderwerpen ingesteld, namelijk wenselijke herzieningen van Grondwet en Kieswet, doeltreffendheid van Defensie-uitgaven, gevraagde en ongevraagde beleidsadvisering, nieuwe maatregelen onder de aandacht brengen, privacy versus persoonsgegevensregistratie en personeelsvoorziening voor de krijgsmacht. De staatscommissies vervulden (een combinatie van) verschillende taken: onderzoeken, adviseren, controleren, ontwerpen (van een wet) en aandacht vragen voor nieuwe maatregelen. Dit sluit aan op de bevinding van Schultz, Van Twist en Geveke (2006: 21) in dezen. Wat ook correspondeert, is het feit dat de staatscommissies ingesteld en (voor zover valt vast te stellen) opgeheven werden door de Kroon en hun samenstelling gevarieerd was, hoewel leden meestal uit het ambtenarenapparaat afkomstig waren. De keuze voor de voorzitter van de Defensiecommissie en de voorzitters van de staatscommissie-Cals/Donner was waarschijnlijk strategisch van aard; de staatscommissie-Cals/Donner kreeg zodoende een voorzitter uit de wetenschappelijke en een voorzitter uit de politieke sfeer en de CHU leverde als enige politieke partij voor de Defensiecommissie niet drie maar twee leden, maar leverde wel de voorzitter. De gemiddelde omvang van drie tot zeven leden die Kerkhoff en Martina geven, wijkt echter af: de staatscommissie voor Defensie telde ongeveer 24 leden, de staatscommissie-Cals/Donner telde 32 leden, de staatscommissie-Koopmans telde 18 leden en de staatscommissie-Mommersteeg telde 24 leden.

5.3 Waarom werden de staatscommissies ingesteld?

In deze paragraaf wordt de vierde deelvraag van dit onderzoek beantwoord. Daartoe zijn eerst per staatscommissie relevante gegevens uit instellingsredes, interim-rapporten, eindrapporten en overige bronnen gekoppeld aan de theorie van Schultz, Van Twist en Geveke (2008). Daartoe is hun theorie in het theoretisch kader uitvoerig uiteengezet. Om te voorkomen dat deze paragraaf een onoverzichtelijke jungle aan tekstfragmenten uit primaire en secundaire bronnen wordt, zijn de tekstfragmenten overzichtelijk gepresenteerd in bijlage 4 van dit onderzoek. De tekstfragmenten zijn daarin gegroepeerd volgens de theorie van Schultz, Van Twist en Geveke (2008). De resultaten van die koppeling zijn het antwoord op de vierde deelvraag. Daarom worden zij hieronder eerst voor iedere staatscommissie afzonderlijk besproken. Vervolgens worden de koppelingsresultaten in één tabel samengebracht, waardoor het mogelijk is om de aanleidingen en instellingsmotieven van elke staatscommissie met elkaar te vergelijken.

5.3.1 Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie)

Het instellen van de Defensiecommissie kwam voort uit het opheffen van de staatscommissies voor leger en vloot. Er was behoefte aan een bredere staatscommissie die beleidsadviezen opstelt, bestedingen van middelen controleert en de aandacht vestigt op nieuwe maatregelen, die naar het oordeel van de staatscommissie noodzakelijk zijn in het belang van de weerbaarheid van het land (Bogaarts, 1987: 20). Eén van de aanleidingen die Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97) beschrijven voor het instellen van een commissie sluit hierop aan: ‘komende kansen en opdoemende bedreigingen.’ De staatscommissie werd immers mede ingesteld om komende kansen (nieuwe maatregelen) onder de aandacht te brengen.

In de Defensiecommissie schoven voornamelijk hoge officieren uit landmacht en marine aan als ‘adviserende leden’, maar ook personen die niet tot de krijgsmacht behoorden mochten door de staatscommissie geconsulteerd worden (Bogaarts, 1987: 20). De overige leden, zoals eerder beschreven allen afkomstig van politieke partijen, profiteerden van de kennis van de ‘adviserende leden’ bij het opstellen van beleidsadviezen. Dit was één van de motieven om de Defensiecommissie in te stellen (Tilanus, 1957: 2). Dit sluit naadloos aan op één van de formele instellingsmotieven, beschreven in het theoretisch kader: ‘beroep doen op specifieke deskundigheid’ (Schultz et al., 2008: 100-101). Door het instellen van de

Defensiecommissie kon de minister van Defensie een beroep doen op specifieke deskundigheid van personen binnen en buiten de Nederlandse krijgsmacht.

Uit vergaderingsnotulen van de Defensiecommissie blijkt dat ministers in de jaren '50 herhaaldelijk beantwoording van bepaalde vragen in de Kamers ontweken door te verwijzen naar de Defensiecommissie (Brouwer, 1993: 1). Haar besloten zittingen leenden zich in hun optiek beter voor een gedachtewisseling over veelal geheime, militaire aangelegenheden, dan de bijeenkomsten van de Staten-Generaal. Aangezien er een geheimhoudingsplicht gold voor de Defensiecommissie, konden ministers zich daarachter verschuilen. Dit wijst op één van de informele motieven voor het instellen van een commissie: het 'uit de aandacht houden (of halen) van een onderwerp' (Schultz et al., 2008: 102). Het is moeilijk om met zekerheid vast te stellen dat dit motief meespeelde bij het instellen van de Defensiecommissie, maar het is niet ondenkbaar aangezien ministers zich kort na het instellen van de staatscommissie op 12 mei 1948 al achter haar verscholen (Brouwer, 1993: 1).

5.3.2 Staatscommissie-Cals/Donner

De staatscommissie-Cals/Donner werd ingesteld om de Kieswet en de Grondwet aan te passen aan de behoefte van de komende decennia, aldus toenmalig minister-president Piet de Jong (Eerste rapport [...], 1968: 12). Hij verwoordde daarmee, naar eigen zeggen, de breed in de samenleving levende wens voor vernieuwing van kiesstelsel en staatsbestel. Hij geeft twee verklaringen voor het ontstaan van die wens: de burger is hoger geschoold en nieuwe technische mogelijkheden van grote snelheid en capaciteit, zoals televisie, nemen een hoge vlucht (Eerste rapport [...], 1968: 13, 14). Daarnaast werd de staatscommissie in het leven geroepen, omdat de Werkgroep-Proeve in 1966 *Proeve van een nieuwe grondwet* publiceert, waaruit eveneens een verlangen naar een nieuwe grondwet spreekt (Eerste rapport [...], 1968: 17, 73). Leggen we deze gegevens naast de in het theoretisch kader beschreven vier aanleidingen voor het instellen van commissies, dan passen ze bij 'komende kansen en opdoemende bedreigingen' (Schultz, Van Twist en Geveke, 2008: 97). De toekomstbestendigheid van de Kieswet en de Grondwet en de uitdagingen die daar mogelijk bij komen kijken gaven aanleiding tot het instellen van de staatscommissie-Cals/Donner (Schultz et al., 2008: 99). Dat wordt onderstreept door het verzoek van de regering aan de staatscommissie om een advies over de herziening van de Kieswet, voor

zover die wenselijk en mogelijk is binnen het kader van de bestaande Grondwet, voorrang te geven (Eerste rapport [...], 1968: 10). De regering wilde namelijk de periodieke verkiezingen van 1971 volgens de opzet van de nieuwe Kieswet laten verlopen. En zo geschiedde. Dit gegeven wijst overigens ook op een informeel motief om de staatscommissie-Cals/Donner in te stellen: 'versnellen van het proces' (Schultz et al., 2008: 102). Het lijkt erop dat de regering door het instellen van de staatscommissie-Cals/Donner trachtte het totstandkomingsproces van de nieuwe Kieswet te versnellen, zodat de nieuwe Kieswet in 1971 al toegepast kon worden.

De staatscommissie-Cals/Donner bevatte geen leden van de Staten-Generaal of ministers, maar deskundigen van buitenaf. De regering verzocht de Tweede Kamer daarom een eigen commissie op te tuigen, die in goed overleg met de staatscommissie moest opereren. Zodoende kon de staatscommissie eigen opvattingen vormen en eigen vraagpunten formuleren. Dit wijst op één van de formele instellingsmotieven van (Schultz et al., 2008: 101): het 'borgen van onafhankelijkheid'. De staatscommissie kon daardoor immers onafhankelijk opereren van de Staten-Generaal en ministers. In zijn toespraak als antwoord op de instellingsrede van minister-president Piet de Jong benadrukte voorzitter Cals, namens de staatscommissie, een aantal keer het onafhankelijke en autonome karakter van de staatscommissie. Hij zegt bijvoorbeeld dat de staatscommissie de tijd zal nemen om met weloverwogen en gedegen adviezen te komen, ondanks het verzoek van de regering om snel met een advies over de herziening van de Kieswet te komen; 'Juist omdat wij geen tijd mogen verliezen is haastwerk uit den boze' (Eerste rapport [...], 1968: 23). Cals probeerde zich onafhankelijk en autonoom op te stellen ten aanzien van de wensen van de regering. Let ook op het woord 'eventuele' in de volgende zin (als hij oproept tot transparantie); *'Zodoende wordt bevorderd, dat ook de verdere ontwikkeling der denkbeelden en de vaststelling van eventuele voorstellen zich, zoveel dat mogelijk is, voltrekt ten overstaan van de eerstbelanghebbende: de Nederlandse staatsburger'* (Eerste rapport [...], 1968: 18). Het stond voor Cals blijkbaar niet op voorhand vast dat de staatscommissie zou adviseren om de Kieswet te veranderen.

De Nederlandse staatsburger wordt niet alleen door Cals, maar ook door De Jong herhaaldelijk in zijn toespraak aangehaald. Hij geeft te kennen dat de uitkomsten van de werkgroep-Proeve, waarin opvattingen van het Nederlandse volk in zijn vele geledingen zijn

meegenomen, door de staatscommissie meegenomen zullen worden. Cals reageert daar in zijn toespraak op door te stellen dat hij dat van groot belang vindt, omdat het over een mogelijk ingrijpende herziening van een wet gaat die de grondslagen van het staatsbestel bevat. Hij voegt daar zelfs aan toe: *'[...] wij verheugen ons daarover, omdat op deze wijze zoveel mogelijk Nederlanders bij dit werk worden betrokken'* (Eerste rapport [...], 1968: 18). Dit alles wijst op een ander formeel motief om de staatscommissie-Cals/Donner in te stellen: het 'creëren van draagvlak' (Schultz et al., 2008: 100-101). Het instellen van een staatscommissie die zoveel mogelijk opvattingen van het Nederlandse volk meeneemt in haar overwegingen, vergroot het draagvlak in politiek en samenleving voor een eventuele nieuwe kieswet en grondwet. Het feit dat De Jong en Cals daar in hun toespraken nadrukkelijk aandacht aan besteden, wijst erop dat ze zich dat terdege realiseerden.

5.3.3 Staatscommissie-Koopmans

Medio 1970 werd door de ministerraad het besluit genomen om een algemene privacywet, geldend voor overheid en bedrijfsleven, voor te bereiden. Aanvankelijk zou de wet een coproductie zijn van de ministeries van Binnenlandse Zaken, Economische Zaken en Justitie. Als gevolg van het verzet tegen de veertiende algemene volkstelling van 1970, versterkt door de ontwikkeling van een centrale persoonsadministratie op basis van een algemeen persoonsnummer, werd in het najaar van 1971 echter besloten de regelingsproblematiek ter bestudering op te dragen aan een breed samengestelde staatscommissie: staatscommissie-Koopmans (Overkleeft-Verburg, 1995: 54 en Cuijpers, 2007: 13). Dat bestudering nodig was onderschreef de staatscommissie in haar interim-rapport (1974: 5). Ze moest meer aandacht besteden aan het verzamelen van gegevens, omdat veel concrete gegevens betreffende de kwestie ontbraken. Er was nog te weinig onderzoek verricht om de staatscommissie een bijdrage te kunnen laten leveren aan de discussie. Dit sluit aan bij twee aanleidingen die van Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97) beschrijven om een commissie in te stellen: 'nieuwsfeiten (en Kamervragen)' en 'opdoemende bedreigingen (en komende kansen)'. De Nederlandse regering stelde de staatscommissie-Koopmans in, omdat het een precaire kwestie geworden was die veel publieke aandacht kreeg en een bedreiging vormde voor de toekomst. Door de precaire kwestie in de handen van de staatscommissie te leggen, wilde de regering de gemoederen waarschijnlijk bedaren. Dat wijst op een informeel instellingsmotief: het 'uit de aandacht halen van een onderwerp' (Schultz et al., 2008: 102).

Het Koninklijk Besluit waarbij de staatscommissie-Koopmans is ingesteld voorzag in de mogelijkheid om deskundigen te horen, waarvan zij het oordeel voor haar werkzaamheden noodzakelijk acht (Interimrapport [...], 1974: 5). Zodoende kon de regering via de staatscommissie een beroep doen op specifieke deskundigheid. Dit noemen Schultz et al. (2008: 101) een formeel instellingsmotief. De staatscommissie-Koopmans maakte hier gebruik van door contact op te nemen met personen en instanties die in het bijzonder bij de problematiek betrokken waren, bijvoorbeeld voor een reactie op het interim-rapport (Interimrapport [...], 1974: 5). Daarnaast legde de staatscommissie contact met de Nederlandse samenleving om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van haar denkbeelden aangaande de kwestie. Na een oproep in de Staatscourant op 16 mei 1972 hebben particulieren, groepen personen en organisaties die zich bij de problematiek betrokken voelden gereageerd (Interimrapport [...], 1974: 5). De regering ondersteunde dit, omdat het aansluit bij de taken die de staatscommissie van haar gekregen had. Dit wijst op nog een ander formeel motief om de staatscommissie-Koopmans in te stellen: het 'creëren van draagvlak' (Schultz et al., 2008: 101).

5.3.4 Staatscommissie-Mommersteeg

Nederland was bepaald niet het eerste West-Europese land dat nadacht over afschaffing van de dienstplicht en een krijgsmacht bestaande uit vrijwilligers. Verschillende NAVO-landen hadden op basis van kritiek en onderzoek het systeem van zogenoemde kader-militielegers al verlaten, waaronder de Verenigde Staten, Canada en Engeland. Anderen overwogen datzelfde te doen, zoals België en Denemarken. Bondsrepubliek Duitsland en Frankrijk stonden daarentegen een billijker verdeling van de dienstplichtlasten voor (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage A). Deze ontwikkelingen bereikten Nederland, alwaar de overtuiging ontstond dat door technologische en militair-strategische ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog het nut van massalegers, aangevuld met mobilisabele reserves afnam. Daarnaast nam het aantal functies waarvoor dienstplichtigen binnen een redelijke tijd konden worden opgeleid sterk af, als gevolg van moderne wapensystemen. Voor het bedienen en onderhouden van die wapensystemen werden namelijk hoge opleidingseisen gesteld. Daarnaast nam de bereidheid om door persoonlijke dienstverrichting bij te dragen aan de militaire verdediging af. Die afname werd versterkt door het feit dat de dienstplichtlasten op een minderheid (ruim 30%) van de mannelijke jeugd kwam te liggen (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage A). Naast deze

demografische factor, zorgden sociale en politieke factoren voor een groeiende kritiek op het bestaan, de doelstellingen en de werkwijzen van strijdkrachten en daarmee samenhangend, op de waarde en de gerechtvaardigheid van de dienstplicht. Vooral de eerdergenoemde mannelijke jeugd bleek vatbaar te zijn voor deze factoren (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage A). De Nederlandse regering zag het draagvlak voor de dienstplicht afkalven, waardoor het voortbestaan van de krijgsmacht in haar toenmalige vorm werd bedreigd. Daarom zag de Nederlandse regering zich genoodzaakt om een staatscommissie in te stellen die een diepgaande studie zou uitvoeren naar de personeelsvoorziening van de Nederlandse krijgsmacht in de toekomst (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage A). Het bleek een lastige opdracht te zijn voor de staatscommissie, omdat (het instellen van) een vrijwilligerskrijgsmacht veel belangrijke aspecten met zich meebrengt die grondig moesten worden onderzocht (Eindrapport [...], 1977: 1). Dit alles past goed bij twee aanleidingen die Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97) beschrijven: 'heikele kwesties en systeemcrises' en 'komende kansen en opdoemende bedreigingen.' Het betrof een heikele kwestie die een opdoemende bedreiging vormde voor de Nederlandse regering, waardoor zij die in handen legde van de staatscommissie-Mommersteeg.

De Nederlandse regering stond erop dat de leden van de staatscommissie over een hoge mate van specifieke deskundigheid beschikten. Ze moesten bijvoorbeeld kennis van en inzicht in de praktijk van de arbeidsvoorziening en de arbeidsverhoudingen in Nederland hebben, in de overheidssector in het algemeen en in de krijgsmacht in het bijzonder. Ook bekendheid met de ontwikkeling van de kwantitatieve en kwalitatieve personeelsbehoefte in de krijgsmacht en met de maatschappelijke en sociaalpsychologische aspecten van de personeelsvoorziening van die organisatie waren een vereiste. Daarnaast kreeg de staatscommissie de bevoegdheid om naast beschikbare bronnen deskundigen en vertegenwoordigers van belanghebbende instellingen en groeperingen te horen. Het was aan de staatscommissie ter beoordeling of en wanneer zij hoorzittingen wilde houden, al dan niet in het openbaar (Eindrapport [...], 1977: 93). Dit wijst op twee formele instellingsmotieven die Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 100-101) noemen: 'beroep doen op specifieke deskundigheid' en 'borgen van onafhankelijkheid'. Het lijkt er sterk op dat de Nederlandse regering door het instellen van de staatscommissie-Mommersteeg een beroep

deed op specifieke deskundigheid en de onafhankelijkheid van de verzamelde kennis en uitgebrachte adviezen wilde waarborgen. Dat laatste blijkt uit het feit dat de staatscommissie de bevoegdheid kreeg om zelfstandig informatie te vergaren, maar ook uit het feit dat de minister van Defensie bij het in ontvangst nemen van het eindrapport zegt dat het eindrapport ter kennisgeving is aangeboden aan de Staten-Generaal en gepubliceerd is, *'uiteraard zonder dat een regeringsstandpunt over de inhoud is gevormd'* (Kruisinga, 1978: 3). Daarnaast wordt de onafhankelijkheid van de staatscommissie door zowel de regering als de voorzitter van de staatscommissie benadrukt (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: 2; Eindrapport [...], 1977: 94).

Uit de studie die is gedaan naar de taakomschrijving van de staatscommissie blijkt echter dat ook het derde formele instellingsmotief van Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 101), namelijk het *'creëren van draagvlak'*, van toepassing is. De Nederlandse regering was zich er namelijk terdege van bewust dat in brede kring behoefte bestond aan het doen van nader onderzoek *'naar het in de nabije toekomst te hanteren systeem van personeelsvoorziening voor de krijgsmacht en in het bijzonder naar de betekenis van de dienstplicht voor deze personeelsvoorziening'* (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage B). Daarom wilde de regering dat over de redelijkheid van het aan te bevelen systeem een grote mate van overeenstemming bestond in staat, maatschappij en volk. Het is in het bijzonder die reden die de regering heeft doen besluiten om de onderhavige problematiek door een breed samengestelde, onafhankelijke staatscommissie te laten bestuderen (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: 2). Daarom moest de staatscommissie het oordeel inwinnen van respondenten zoals individuen, maatschappelijke organisaties dan wel groeperingen, overheidsinstanties en representanten van wetenschappelijke disciplines (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: 2).

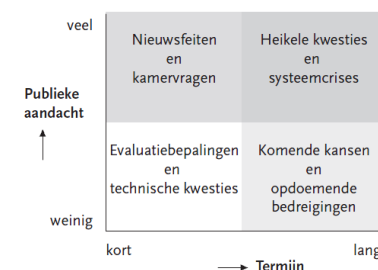
Het is moeilijk vast te stellen of ook de door Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 102) beschreven informele instellingsmotieven een rol hebben gespeeld bij het instellen van de staatscommissie-Mommersteeg. Opvallend is echter dat in het Koninklijk Besluit is vastgelegd dat de staatscommissie haar eindrapport uiterlijk 1 maart 1976 bij de minister van Defensie zou indienen. In zijn instellingsrede bepaalde de minister van Defensie de staatscommissieleden hier nadrukkelijk bij door op te merken dat de regering de staatscommissieleden zeer erkentelijk is *'voor het tempo van werken dat u bereid bent aan*

te houden, wil uw rapport omstreeks 1 juli 1976 op tafel liggen' (Eindrapport [...], 1977: 91). Blijkbaar deed snelheid ertoe bij het instellen van de staatscommissie, anders was dat niet zo nadrukkelijk vastgelegd en benoemd. Dat sluit aan bij één van de informele instellingsmotieven van Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 102): 'versnellen of vertragen van het proces.' Het is niet ondenkbaar dat de Nederlandse regering met het instellen van de staatscommissie-Mommersteeg het proces om tot een vrijwilligersleger te komen wilde bespoedigen.

Wanneer we de hierboven geanalyseerde koppelingsresultaten in één overzicht samenbrengen, dan ontstaat de volgende tabel:

Staatscommissies	Aanleidingen				Formele instellingsmotieven			Informele instellingsmotieven	
	<i>Nieuwsfeiten en Kamervragen</i>	<i>Evaluatiebepalingen en technische kwesties</i>	<i>Heikele kwesties en systeemcrises</i>	<i>Komende kansen en opdoemende bedreigingen</i>	<i>Beroep doen op specifieke deskundigheid</i>	<i>Borgen van onafhankelijkheid</i>	<i>Creëren van draagvlak</i>	<i>Versnellen of vertragen van het proces</i>	<i>Onder de aandacht brengen of uit de aandacht houden (of halen) van een onderwerp</i>
Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie)				X	X				X
Staatscommissie-Cals/Donner				X		X	X	X	
Staatscommissie-Koopmans	X			X	X		X		X
Staatscommissie-Mommersteeg			X	X	X	X	X	X	

Leggen we bovenstaande tabel wederom naast het theoretisch kader, dan blijkt de theorie van Schultz, Van Twist en Geveke (2008) op het vlak van ‘publieke aandacht’ (y-as) te corresponderen met dit onderzoek. Uit de bronnen blijkt dat de staatscommissie-Koopmans en de staatscommissie-Mommersteeg (enige) publieke aandacht kregen. De overige staatscommissies niet. Dat komt overeen met de aanleiding(en) voor hun instelling. Voor wat betreft ‘termijn’ (x-as) is gebleken dat de aanleiding voor het instellen van de staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie) niet correspondeert met de vier aanleidingen van Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97). De staatscommissie-Cals/Donner bestond van 1967 tot 1971. Dat is een korte periode en daarom niet in overeenstemming met de lange termijn die op grond van het schema van Schultz, Van Twist en Geveke (2008) verwacht mag worden. Hetzelfde geldt voor de staatscommissie-Koopmans die van 1972 tot 1976 bestond en de staatscommissie-Mommersteeg die van 1975 tot 1978 bestond. De staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie) bestond echter ruim 25 jaar, maar richtte zich niet op één van tevoren

Bron 3. (Schultz, Van Twist & Geveke, 2008: 97)

bekende komende kans of opdoemende bedreiging. Zij bestond zo lang vanwege de drie continue taken die zij had: bestedingen controleren, gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen en nieuwe maatregelen onder de aandacht brengen. Zij deed niet jarenlang over het uitvoeren van één gecompliceerde opdracht. Daarom sluit ook de Defensiecommissie ten diepste niet aan op de x-as van het schema van Schultz, Van Twist & Geveke (2008: 97). Hierbij moet echter worden opgemerkt dat Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97) zelf al erkennen dat hun analytische scheidslijnen in de praktijk niet altijd even scherp zijn. De praktijk is weerbarstiger dan de theorie en dat blijkt ook uit dit onderzoek.

Wanneer we de analytische- en tabelgegevens over de instellingsmotieven vergelijken met de uitspraken die Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 99-100) daarover doen, dan blijkt uit dit onderzoek ook dat de formele motieven belangrijker zijn voor het instellen van staatscommissies, dan informele motieven. In hoeverre ze elkaar bijten of versterken valt uit de bronnen niet af te leiden. Dat is geen probleem, omdat het de beantwoording van deelvraag vier niet in de weg staat.

De aanleidingen en instellingsmotieven die Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97 en 100-102) onderscheiden voor commissies blijken, zoals verwacht, ook een bruikbaar middel te zijn om antwoord te geven op de vraag waarom staatscommissies werden ingesteld (zie bovenstaande tabel). Daarmee is de vierde deelvraag van dit onderzoek beantwoord.

6. Conclusie

De hoofdvraag die in dit onderzoek centraal stond, luidt:

“Waar won de Nederlandse regering advies in op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980, welke staatscommissies opereerden op dat terrein in die periode en waarom werden zij ingesteld?”

De hoofdvraag is opgeknipt in deelvragen, die in het vorige hoofdstuk beantwoord zijn. Zodoende is de hoofdvraag van dit onderzoek inmiddels beantwoord. Op grond van die antwoorden kunnen echter ook conclusies getrokken worden. Die conclusies worden hieronder opgetekend.

6.1 Adviesorganen en commissies

In de periode 1970-1980 zijn diverse adviesorganen en commissies actief geweest op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid. Uit de tabellen met onderzoeksresultaten, waaruit blijkt om welke adviesorganen en commissies het ging, kunnen we concluderen dat adviescolleges, algemene adviesraden (uitgezonderd de Raad van State) en planbureaus geen grootleveranciers waren van adviezen. Specialistische adviesraden brachten vaker advies uit, maar commissies waren verreweg het actiefst op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid in de periode 1970-1980. Een eerste verklaring hiervoor kan zijn dat commissies eenvoudiger in het leven kunnen worden geroepen, dan bijvoorbeeld adviescolleges die ingesteld moeten worden bij wet. Een tweede verklaring is dat sommige theoretische kenmerken van adviesorganen in de bronnen nooit werden genoemd, zoals de tijdsduur van vier jaar met een mogelijke verlenging van twee jaar in het geval van tijdelijke adviescolleges. Dat maakte een nauwkeurige meting lastig. Een derde verklaring kan zijn dat de term ‘commissies’ door politici en commissieleden makkelijk in de mond werd genomen, waaruit we kunnen concluderen dat theoretische grenzen in de praktijk fluïde zijn. Definities van commissies, zoals in het theoretisch kader van dit onderzoek weergegeven, worden in de praktijk ruim geïnterpreteerd. Zodoende waren er allerlei soorten commissies: vaste commissies, interdepartementale commissies, contactcommissies, contractcommissies en subcommissies van (staats)commissies. Subcommissies van (staats)commissies kregen een specifieke taak mee en werden ook wel werkgroepen genoemd. Dat geldt overigens ook voor stuurgroepen. Een vierde verklaring is dat subcommissies en werkgroepen in het leven werden geroepen om adviesraden en commissies te ondersteunen, waardoor het aantal

commissies nog groter is. De staatscommissie-Cals/Donner en de staatscommissie-Mommersteeg stelden bijvoorbeeld uit eigen gelederen werkgroepen in die deelonderzoeken uitvoerden, vanwege hun gecompliceerde opdracht. Daarmee kunnen we, op basis van dit onderzoek, meer onderscheid maken dan Schultz (2010: 21) veronderstelt.

6.2 Vier staatscommissies

Uit dit onderzoek blijkt tevens dat in de periode 1970-1980 vier staatscommissies actief zijn geweest op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid, namelijk: staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie), staatscommissie-Cals/Donner, staatscommissie-Koopmans en staatscommissie-Mommersteeg. Drie van de vier staatscommissies werden ingesteld voor 'zware' zaken: de staatscommissie-Cals/Donner onderzocht de Kieswet en Grondwet, de staatscommissie-Koopmans onderzocht persoonsregistraties in relatie tot privacy en de staatscommissie-Mommersteeg onderzocht het afschaffen van de dienstplicht door het instellen van een vrijwilligersleger. De onderwerpen waren divers van aard, maar ook gewichtig. Onrust in de samenleving kan een zaak zwaar genoeg maken om een staatscommissie in te stellen (staatscommissie-Koopmans), maar ook een evaluatie van fundamentele elementen van de Nederlandse democratie legt voldoende gewicht in de schaal: Grondwet, Kieswet en dienstplicht. Dat blijkt vooral uit de instellingsredes van de staatscommissies, waarin ministers benadrukken dat naast de diverse aanleidingen ook de benodigde zorgvuldigheid, expertise en onafhankelijkheid de betreffende zaak zo 'zwaar' maken, dat regeringen zich genoodzaakt voelden om naar het instrument staatscommissie te grijpen. Deze bevindingen sluiten aan bij de wetenschappelijke publicaties van Van der Burg (1975) en Kerkhoff en Martina (2015). Voor de Defensiecommissie kan echter geen concrete 'zware' zaak worden aangewezen. De verklaring daarvoor is dat zij werd ingesteld om de minister van Defensie gevraagd en ongevraagd te adviseren, nieuwe maatregelen onder diens aandacht te brengen en uitgaven te controleren. We kunnen daaruit concluderen dat een staatscommissie vaak, maar niet altijd een 'zware' zaak behandelde.

We kunnen tevens concluderen dat de vier staatscommissies gemiddeld 25 leden telden. Dat is beduidend meer dan het gemiddelde van drie tot zeven leden die Kerkhoff en Martina (2015: 85) in de periode 1814 tot 1970 waarnamen. Overigens geven zij in hun publicatie al aan dat uitzonderingen op dat gemiddelde mogelijk zijn. De vraag is echter of in dit onderzoek nog van uitzonderingen gesproken kan worden, aangezien alle staatscommissies

die in de periode 1970-1980 op het terrein van Openbare Orde en Veiligheid actief waren boven het gemiddelde aantal van Kerkhoff en Martina zaten.

We kunnen uit dit onderzoek ook concluderen dat de keuze voor staatscommissieleden vooral een pragmatische keuze lijkt te zijn geweest. De Defensiecommissie controleerde bijvoorbeeld de bestedingen, adviseerde gevraagd en ongevraagd en bracht nieuwe maatregelen onder de aandacht van de minister van Defensie. Vooral vanwege die eerste opdracht werd de staatscommissie voornamelijk uit leden van politieke partijen samengesteld. Vanwege de twee overige opdrachten schoven echter ook experts van binnen de krijgsmacht aan, namelijk hoge officieren. De drie andere staatscommissies bestonden voornamelijk uit ex-politici en hoogleraren. Kennis van en ervaring met het object van studie lijkt de voornaamste reden te zijn dat zij zitting hadden in de staatscommissies. Dat sluit overigens aan bij de bevinding van Kerkhoff en Martina hieromtrent (2015: 85). Desondanks kunnen we uit dit onderzoek ook concluderen dat leden van buiten het publieke domein zitting hadden in staatscommissies. In de staatscommissie-Koopmans hadden bijvoorbeeld een lid van de raad van bestuur van de Amsterdam-Rotterdam Bank nv en een wetenschappelijk adviseur van de hoofdindustriegroep Data-Systems van de nv Philips Gloeilampenfabrieken zitting. Daarnaast blijkt uit dit onderzoek dat de staatscommissie-Cals/Donner en de staatscommissie-Koopmans gebruik maakten van onder de Nederlandse bevolking verzamelde kennis en opvattingen over hun onderwerp. We kunnen daaruit concluderen dat de staatscommissies allesbehalve gesloten samenwerkingsverbanden waren.

Tevens kunnen we concluderen dat de keuze voor de voorzitter(s) van de staatscommissie niet louter uit pragmatische overwegingen werd gedaan, maar ook uit strategische overwegingen. Voor de Defensiecommissie leverden alle politieke partijen drie leden, behalve de politieke partij die de voorzitter leverde. Die mocht 'slechts' twee leden afvaardigen. De staatscommissie-Cals/Donner kreeg twee voorzitters, waarbij één voorzitter de publieke dimensie van de staatscommissie tot uitdrukking bracht en de andere voorzitter de wetenschappelijke dimensie van de staatscommissie. Dit sluit aan op de wetenschappelijke publicatie van Kerkhoff en Martina (2015). Ook het feit dat staatscommissies bij alle elementen van de beleidsvorming betrokken zijn. Uit dit onderzoek blijkt dat de staatscommissies onder andere onderzochten, adviseerden en in het geval van

de staatscommissie-Koopmans zelfs een wetsvoorstel met memorie van toelichting opstelden.

6.3 Aanleidingen en motieven voor het instellen van staatscommissies

Ten aanzien van staatscommissies kunnen we op basis van dit onderzoek ten slotte ook concluderen dat ze voornamelijk ingesteld werden vanwege komende kansen en opdoemende bedreigingen, hoewel ook andere aanleidingen bijdroegen aan het instellen van de staatscommissies. Daarnaast kunnen we concluderen dat een beroep op specifieke deskundigheid, het borgen van onafhankelijkheid en het creëren van draagvlak drie formele motieven zijn die kunnen leiden tot het instellen van een staatscommissie. Het versnellen of vertragen van het proces en het onder de aandacht brengen of juist uit de aandacht halen (of houden) van een onderwerp blijken informele motieven te kunnen zijn om een staatscommissie in te stellen. Desondanks lijken de formele instellingsmotieven bepalender te zijn geweest voor het instellen van de vier staatscommissies, dan de informele instellingsmotieven. Dat ondersteunt de uitspraak van Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 103) in dezen. Overigens bleek het niet eenvoudig om die informele motieven uit de data te destilleren. Daarnaast bleek de voorspelling van de bestaanstermijn voor commissies in het algemeen niet voor staatscommissies in het bijzonder te gelden. Hoewel de staatscommissie-Mommersteeg meer tijd nodig had om haar gecompliceerde taak te volbrengen, bestond zij 'slechts' tweeënhalf jaar. Desondanks mogen we uit dit onderzoek concluderen dat de verwachting is uitgekomen dat aanleidingen en motieven die Schultz, Van Twist en Geveke (2008: 97 en 100-102) onderscheiden niet alleen verklaren waarom voor commissies in het algemeen wordt gekozen, maar ook verklaren waarom voor staatscommissies in het bijzonder wordt gekozen.

6.4 Beperkingen van onderzoek

Het achterhalen van informele instellingsmotieven uit archiefstukken bleek een lastige opgave te zijn. Een voor de hand liggende verklaring daarvoor is dat ze zelden werden opgeschreven. Achteraf gezien had de gebruikte onderzoeksstrategie daarom wellicht uitgebreid moeten worden met de onderzoeksmethode 'interview'. Door met betrokkenen te spreken waren informele instellingsmotieven misschien eenvoudiger te achterhalen geweest, al staat niet op voorhand vast dat betrokkenen zich informele instellingsmotieven kunnen herinneren. Het gaat immers om staatscommissies die ongeveer veertig jaar geleden

zijn ingesteld. Daarnaast is het mogelijk dat betrokkenen bepaalde informele instellingsmotieven niet toe willen geven, omdat ze bijvoorbeeld onderdeel uitmaakten van een politiek spel en bewust niet werden opgeschreven om daar geen ruchtbaarheid aan te geven. Desondanks zijn informele instellingsmotieven interessant genoeg om op grotere schaal nader onderzocht te worden, zolang er behoefte bestaat aan meer kennis over het instellen van staatscommissies. Zolang betrokkenen nog in leven zijn, is het mogelijk om te proberen informele instellingsmotieven te achterhalen met behulp van de onderzoeksmethode 'interview'.

Ten slotte, vanwege het korte tijdsbestek waarin dit onderzoek uitgevoerd moest worden, konden slechts twee van de vijftien taakgebieden die Kerkhoff en Martina onderscheiden worden onderzocht: Openbare Orde en Veiligheid en Defensie. Daarnaast kon één decennium in de bestaansgeschiedenis van die twee taakgebieden worden onderzocht: 1970-1980. Door meerdere taakgebieden en een grotere tijdsspanne met recentere decennia te onderzoeken hadden de conclusies van dit onderzoek beter gegeneraliseerd kunnen worden en hadden meer vergelijkingen gemaakt kunnen worden. Het is daarom raadzaam om dit onderzoek te continueren en te verbreden, zodat meer kennis wordt vergaard over aanleidingen en motieven voor het instellen van staatscommissies. Hopelijk is dit onderzoek een bruikbare aanzet daartoe.

7. Literatuur

Andere Tijden (2011). *De Burger in kaart; De Volkstelling in 1971*.

[<https://anderetijden.nl/aflevering/156/De-burger-in-kaart>]. Voor het laatst geraadpleegd op 22 december 2017.

Appleby, J., Hunt, L. & Jacob, M. (1994). *Telling the Truth About History*. New York: Norton.

Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Teunissen, J. (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek*. Groningen: Noordhoff Uitgevers.

Baehr, P.R. (1986). Think Tanks – Who Needs Them? Advising a government in a democratic society. *Futures*, -: 389-400.

Bekkers, V., Fenger, M., Homburg, V. & Putter, K. (2004). *Doorwerking van Strategische Beleidsadvies*. Rotterdam: Erasmus Universiteit en Tilburg: Universiteit van Tilburg.

Berkvens, J.M.A. (2004). *Na 15 jaar privacywetgeving. I. Ontvreemde privacy*.

[<http://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/65327/65327.pdf>]. Voor het laatst geraadpleegd op 13 december 2017.

Binnenlands Bestuur (2013). *Overheid kan tot 22 miljard besparen*.

[<http://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/nieuws/overheid-kan-tot-22-miljard-besparen.9056457.lynkx>]. Voor het laatst geraadpleegd op 19 november 2015.

Bogaarts, M.D. (1987). *De commissies voor defensieaangelegenheden, 1910/1922-1975: staatscommissies of Kamercommissies?*. [<https://www.oalibrary.org/papers2/837a32ad-45eb-4dce-9c2b-bfcc177de6e3/>]. Voor het laatst geraadpleegd op 14 december 2017.

Braam, van A. & Bemelmans-Videc, M.L. (1986). *Leerboek Bestuurskunde*. Muiderberg: Coutinho.

Brown, D.S. (1972). The Management of Advisory Committees: An Assignment for the '70's. *Public Administration Review*, 32 (4): 334-342.

Brouwer, J.W.L. (1993). *Wie dan leeft, wie dan zorgt? De Defensiecommissie en het nieuwe defensiebeleid, 1951-1952*. [<http://repository.ubn.ru.nl/handle/2066/93664>]. Voor het laatst geraadpleegd op 14 december 2017.

- Burg, van der F.H. (1975). Commissies ad hoc. *Bestuurswetenschappen*, 6: 425-471.
- Cals, J.M.L.T. & Donner, A.M. (1971). *Eindrapport van de Staatscommissie van Advies inzake de Grondwet en de Kieswet: ingesteld bij Koninklijk Besluit van 26 aug. 1967, nr. 1*.
- Cartwright, T.J. (1975). *Royal Commissions and Departmental Committees: a case-study in institutional adaptiveness and public participation in government*. London: Hodder & Stoughton Educational.
- Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS] (2017). *Volkstelling 1971 wordt media-event*. [<https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/publicaties/het-licht-van-de-statistiek/1960-1980/volkstelling-1971-wordt-media-event>]. Voor het laatst geraadpleegd op 22 december 2017.
- Chapman, R.A. (1973). *The Role of Commissions in Policy-Making*. London: Allen & Unwin.
- Cuijpers, C. (2007). *Privacy in context*. [<https://www.jongbloed.nl/code/inkijkexemplaar/9789013040517/privacyregulering-in-theorie-en-praktijk-j.m.a.-berkvens.pdf>]. Voor het laatst geraadpleegd op 13 december 2017.
- Dam, van A. & Sloots, W. (1995). *De herziening van het adviesstelsel: de achterkant van de kritiek*. [http://pubnpp.eldoc.ub.rug.nl/FILES/root/tijdschriftartikel/SenD/1995/SenD1995_06p273Dam/SenD_1995_06_p273_VanDam.pdf]. Voor het laatst geraadpleegd op 19 november 2015.
- Duyvendak, W., De Jong, P., Pauw, B. & Van Schendelen, R. (2005). *Schaduwmacht in de schijnwerpers; Adviescommissies in politiek Den Haag*. Den Haag: Sdu Uitgevers bv.
- Eerste rapport van de Staatscommissie van advies inzake de Grondwet en de Kieswet (1968). Den Haag: Staatsuitgeverij.
- Eindrapport van de Staatscommissie van advies inzake de Grondwet en Kieswet (1971). Den Haag: Staatsuitgeverij.
- Franzosi, R. (2004). *From Words to Numbers: Narrative, Data, and Social Science*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Franzosi, R. (2006). Historical knowledge and evidence. In: R.E. Goodin & C. Tilly (red.), *The Oxford handbook of contextual political analysis* (pp. 438-453). Oxford etc.: Oxford University Press.
- Ginzburg, C. (1980). Morelli, Freud and Sherlock Holmes: clues and scientific method. *History Workshop*, 9: 5–36.
- Hakvoort, J.L.M. (1996). *Methoden en technieken van bestuurskundig onderzoek*. Rotterdam: Uitgeverij Eburon.
- Historisch Nieuwsblad (2005). *Het verzet tegen de Volkstelling van 1971*. [<https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/6697/het-verzet-tegen-de-volkstelling-van-1971.html>]. Voor het laatst geraadpleegd op 22 december 2017.
- Hsieh, H.-F., & Shannon, S.E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research*, 15(9). pp. 1277-1288.
- Hoefnagel, F.J. (1975). Inleiding. *Bestuurswetenschappen*, 6: 385-386.
- Hoekstra, R.J. (2005). Adviesorganen en adviescommissies; Expertise en analyse. In: W. Duyvendak, P. de Jong, B. Pauw & R. van Schendelen (red.), *Schaduwmacht in de schijnwerpers: adviescommissies in politiek Den Haag*. Den Haag: Sdu Uitgevers, 35-43.
- Holvast, J. (1999). *Les uit de Volkstelling van 1971*. [<https://www.computable.nl/artikel/opinie/overheid/1303524/1509029/les-uit-de-volkstelling-van-1971.html>]. Voor het laatst geraadpleegd op 22 december 2017.
- Hoppe, R. & Halffman, W. (2004). Wetenschappelijke beleidsadvisering in Nederland; Trends en ontwikkelingen. *Beleidswetenschap*, 1: 31-61.
- Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis (2017). *Constitutionele Commissies. Commissie-Cals/Donner*. [<file:///H:/Masterscriptie%20Universiteit%20Leiden/Stukken/Staatscommissie-CalsDonner/Constitutionele%20Commissies.htm>]. Voor het laatst geraadpleegd op 14 december 2017.
- Interimrapport van de Staatscommissie bescherming persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties (1974). *Privacy en persoonsregistratie*. Den Haag: Staatsuitgeverij.

Kerckhoff, T. & Martina, J. (2015). Advies aan de regering: staatscommissies in Nederland tussen 1814 en 1970. *Beleid en Maatschappij*, 42 (2): 79-101.

Kuitenbrouwer, F. (1983). Privacywetgeving – een rechtspolitieke tussenstand. In: *Justitiële verkenningen. Privacy en persoonsregistraties*. Wetenschappelijk onderzoek- en documentatiecentrum, 27-38 (8).

Lieberson, S. (1985). *Making it Count: The Improvement of Social Research and Theory*. Berkeley: University of California Press.

Mahoney, J. & Rüschemeyer, D. (red.). (2003). *Comparative historical analysis in the social sciences*. Cambridge: Cambridge University Press.

Nationaal Archief (2007), *Inventaris van het archief van de Staatscommissie (Defensiecommissie) van het Ministerie van Defensie, 1947-1974*.

[http://www.gahetna.nl/collectie/archief/pdf/NL-HaNA_2.13.159.ead.pdf]. Voor het laatst geraadpleegd op 13 december 2017.

NRC (2014). *Minder ambtenaren, maar kosten extern advies fors gestegen*.

[<http://www.nrc.nl/nieuws/2014/09/26/minder-ambtenaren-maar-kosten-extern-advies-fors-gestegen>]. Voor het laatst geraadpleegd op 19 november 2015.

Overkleeft-Verburg, M. (1995). *De Wet persoonsregistraties; norm, toepassing en evaluatie*.

[<http://www.overkleeft-verburg.nl/PDFs/PDFGroot/De%20Wet%20persoonsregistraties.pdf>]. Voor het laatst geraadpleegd op 14 december 2017.

Poelje, van G.A. (1955). Commissies en raden. *Bestuurswetenschappen*, - (-): 343-353.

ProDemos (2013). *Politics in the Netherlands*. Meppel: HooibergHaasbeek.

Putten, K. & Twist, van M. (2007). Bijdragen aan beleid of tegenspel bieden? Modaliteiten voor een vernieuwd adviesstelsel. *Bestuurswetenschappen*, 2: 11-19.

Raadschelders, J.C.N. (1994). Administrative History: Contents, Meaning and Usefulness. *International Review of Administrative Sciences*, 60 (1): 117-129.

Research Data Journal [for the Humanities and Social Sciences] (2017). *Volkstellingen als digitale bron*. [<http://dansdatajournal.nl/ddj/sections-parent/data-guides/volkstellingen/13-inleiding-volkstellingen>]. Voor het laatst geraadpleegd op 22 december 2017.

Schendelen, R. van (2005). Republikeinse openbreking van adviescommissies. In: W. Duyvendak, P. de Jong, B. Pauw & R. van Schendelen (red.), *Schaduwmacht in de schijnwerpers: adviescommissies in politiek Den Haag*. Den Haag: Sdu Uitgevers, 57-72.

Schultz, J.M., Twist, van M. & Geveke, H. (2006). *Besturen in commissie. Een onderzoek naar de rol van commissies in het openbaar bestuur*. Den Haag: Sdu Uitgevers.

Schultz, J.M., Twist, van M. & Geveke, H. (2008). Besturen in commissie; Verklaring van een fenomeen. *b en m*, 35 (2): 94-106.

Schultz, J.M. (2010). *De commissie: Over de politiek-bestuurlijke logica van een publiek geheim*. Amsterdam: Boom Lemma Uitgevers.

Thiel, S. van (2015). *Bestuurskundig onderzoek: een methodologische inleiding*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Tilanus, H.W. (1957). *Brief van de voorzitter der Defensiecommissie*. Eerste Kamer der Staten-Generaal, zitting 1957-1958, nr. 12.

Tilly, C. (2006). Why and how history matters. In R.E. Goodin & C. Tilly (red.), *The Oxford handbook of contextual political analysis* (pp. 417-437). Oxford etc.: Oxford University Press.

Wheare, K.C. (1955). *Government by Committee: an Essay on the British Constitution*. Oxford etc.: Oxford University Press.

8. Bijlagen

Bijlage 1

In onderstaande tabel zijn de codes te vinden waarmee de archiefstukken zijn gecodeerd.

Codeerschema	
Codeerstap I	<ul style="list-style-type: none">- Openbare Orde- Veiligheid- Defensie- Politie- Misdaad- Verzet
Codeerstap II	<ul style="list-style-type: none">- College- Raad- Staatscommissie- Commissie- Stuurgroep- Werkgroep- Rapport- Bureau

Bijlage 2

Onderstaande literatuurlijst bevat de 236 archiefstukken die met behulp van codeerstep II zijn gecodeerd:

1. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, 10 909, BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN; *Nadere informatie betreffende de maatregelen rond het Staatsbezoek van de President van Indonesië*, Nr. 1.
2. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, 10 594, NOTA VAN WIJZIGINGEN (Ingezonden bij brief van 29 september 1970); *Strafbaarstelling van het gewelddadig in zijn macht brengen of houden van luchtvaartuigen en van enkele andere gedragingen die de veiligheid en de ongestoorde voortgang van het luchtverkeer in gevaar kunnen brengen*, Nr. 8.
3. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, 10 594, EINDVERSLAG; *Strafbaarstelling van het gewelddadig in zijn macht brengen of houden van luchtvaartuigen en van enkele andere gedragingen die de veiligheid en de ongestoorde voortgang van het luchtverkeer in gevaar kunnen brengen*, Nr. 9.
4. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, 10 900, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1971 (Hoofdstuk VI – Justitie [voor zover betreft afdeling III – Politie] + Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken [voor zover betreft afdeling IV {Openbare orde en veiligheid}, onderafdeling II – Politie])*, Nr. 7.
5. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, VASTE COMMISSIE VOOR DEFENSIE; *1ste vergadering van maandag 16 november 1970 (bijeenroepingsuur 11.00 uur)*, K1.
6. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, AGENDA COMMISSIEVERGADERINGEN; *36ste vergadering van maandag 21 december 1970 (bijeenroepingsuur 14.00 uur)*, 1967.
7. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, INGEKOMEN STUKKEN; *37ste vergadering van dinsdag 22 december 1970 (bijeenroepingsuur 11.00 uur)*, 2027.
8. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, 10 900, EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL; *Eindverslag van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken omtrent de navolgende ontwerpen van wet*, Nr. 77.
9. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, INGEKOMEN STUKKEN; *16de vergadering van woensdag 13 januari 1971 (bijeenroepingsuur 9.45 uur)*, 417.

10. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971, 10 900, RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1971; *Hoofdstuk X – Defensie (brief van de minister van Defensie)*, Nr. 24.
11. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, INGEKOMEN STUKKEN; 5de vergadering van dinsdag 3 augustus 1971 (bijeenroepingsuur 14.00 uur), 135.
12. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, VI, VII, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1972 (Hoofdstuk VI – Justitie [voor zover betreft afdeling III – Politie] + Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken [voor zover betreft onderafdeling I, algemeen beheer en II, politie van afdeling IV – Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 6.
13. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1972 (Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken [voor zover betreft de onderafdelingen III, brandweer IV, civiele verdedigingsvoorbereiding en V, hulpverleningsdienst van afdeling IV, openbare orde en veiligheid])*, Nr. 10.
14. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, VI, VII, BRIEF VAN DE MINISTERS VAN JUSTITIE EN VAN BINNENLANDSE ZAKEN; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1972 (Hoofdstuk VI – Justitie [voor zover betreft afdeling III – Politie] + Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken [voor zover betreft onderafdeling I, algemeen beheer en II, politie van afdeling IV – Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 12.
15. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, VI, VII, BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1972 (Hoofdstuk VI – Justitie [voor zover betreft afdeling III – Politie] + Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken [voor zover betreft onderafdeling I, algemeen beheer en II, politie van afdeling IV – Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 13.
16. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, VII, EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL; *Eindverslag van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken ter voorbereiding van het openbare beleidsdebat over onderwerpen met betrekking tot het departement van Binnenlandse Zaken*, Nr. 51a.

17. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, VII, EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL; *Nota naar aanleiding van het eindverslag van de vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken ter voorbereiding van het openbare beleidsdebat over onderwerpen met betrekking tot het Departement van Binnenlandse Zaken (Ingezonden 19 januari 1972)*, Nr. 51c.
18. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, ONDERZOEK GELOOFSBRIEF VAN DE HEER P.H. VAN ZEIL; *42ste vergadering van dinsdag 1 februari 1972 (bijeenroepingsuur 14.00)*, 2159.
19. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972, 12 030, BRIEF VAN DE ALGEMENE REKENKAMER; *De samenvoeging van loodsdiensten in het Rijmondhavengebied*, Nr. 1.
20. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972, 12 000, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1973 (Hoofdstuk VI – Justitie)*, Nr. 7.
21. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, STRUCTURELE WIJZIGING VAN DE ALGEMENE BIJSTANDSWET; *9de vergadering van woensdag 15 november 1972 (bijeenroepingsuur 10.45)*, 229.
22. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, 12 385, VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN OMTRENT HAAR WERKZAAMHEDEN, Nr. 1.
23. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 600, VI, VII, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1974 (Hoofdstuk VI – Justitie [voor zover betreft afdeling III – Politie] + Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken [voor zover betreft de onderafdelingen I {Algemeen beheer} en II {Politie} van afdeling V – Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 6.
24. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 652, VOORLOPIG VERSLAG; *Wijzing van hoofdstuk X (Departement van Defensie) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1973*, Nr. 4.
25. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 600 X en 12 600 J, EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL; *Eindverslag van de vaste Commissie voor Defensie [...]*, Nr. 61a.

26. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 600, VI, VII, EERSTE KAMER DER STATEN-GENERAAL; *Voorlopig verslag van de vaste Commissies voor Justitie en voor Binnenlandse Zaken ten behoeve van het beleidsdebat over het onderdeel Politie van de departementen van Justitie en van Binnenlandse Zaken*, Nr. 104.
27. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 994, BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE MET BIJLAGE; *Defensienota 1974*, Nr. 1.
28. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 994, BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE; *Defensienota 1974*, Nr. 4.
29. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 269, 12 461 en 12 887, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Veiligheidssituatie in de omgeving van de kruisfabrieken te Muiden en te Amstelveen. Explosie Kruisfabriek Muiden. Verplaatsingsmogelijkheden voor Muiden Chemie B.V.*, Nr. 4.
30. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 113, BRIEF VAN DE MINISTER-PRESIDENT, MINISTER VAN ALGEMENE ZAKEN; *Gebeurtenissen rond de gijzeling van een aantal personen in de Franse ambassade te 's-Gravenhage*, Nr. 1.
31. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 12 994, BRIEF VAN DE MINISTER EN DE STAATSSECRETARISSEN VAN DEFENSIE; *Defensienota 1974*, Nr. 14.
32. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 100, RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1975; *Hoofdstuk VI en VII – Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 8.
33. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 100, RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1975; *Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken (voor zover betreft afdeling IV [civiele verdediging] en de onderafdelingen I, II en IV van afdeling V [openbare orde en veiligheid])*, Nr. 22.
34. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 100, VI, VII, RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1975; *Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 27.

35. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 100, X, EINDVERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR DEFENSIE OMTRENT HET ONTWERP VAN WET TOT VASTSTELLING VAN HOOFDSTUK X (DEPARTEMENT VAN DEFENSIE) VAN DE RIJKSBEGROTING VOOR HET DIENSTJAAR 1975, Nr. 81a.
36. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 100, VII, EINDVERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR BINNENLANDSE ZAKEN OVER HET ONDERWERP POLITIE, Nr. 76c.
37. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, INGEKOMEN STUKKEN BELEIDSDEBAT BINNENLANDSE ZAKEN; *22^e vergadering van woensdag 23 april 1975 (aanvang 10.45 uur)*, -.
38. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, NOTA HULPVERLENING BIJ ONGEVALLEN EN RAMPEN; *Vaste Commissie voor de Civiele Verdediging 1^e vergadering van maandag 12 mei 1975 (aanvang 11.15 uur)*, -.
39. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 405, VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR DE INLICHTINGEN- EN VEILIGHEIDSDIENSTEN OMTRENT HAAR WERKZAAMHEDEN, Nr. 1.
40. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 413, BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE; *De keuze van een opvolger voor de Starfighter F-104G*, Nr. 10.
41. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 263, BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN; *Nota hulpverlening bij ongevallen en rampen*, Nr. 7.
42. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 405, BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN; *Verslag van de vaste commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten omtrent haar werkzaamheden*, Nr. 2.
43. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 610, BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN VAN JUSTITIE; *Het beleid van de Regering ten aanzien van de blokkades van waterwegen*, Nr. 1.
44. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 600 VI en 13 600 VII, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1976 – Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van de afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 8.

45. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 600 VI en 13 600 VII, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1976 – Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van de afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 10.
46. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 263, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Nota hulpverlening bij ongevallen en rampen*, Nr. 9.
47. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 600 X, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET NADER VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1976 (Defensie [zonder NAVO-deel])*, Nr. 13.
48. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, INGEKOMEN STUKKEN [...]; 33ste *Vergadering van donderdag 11 december 1975 (aanvang 10.15 uur)*, -.
49. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 113, 13 178 en 13 213, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Gebeurtenissen rond de gijzeling van een aantal personen in de Franse ambassade te 's-Gravenhage. Gebeurtenissen rond de gijzeling van 22 personen in het penitentiair centrum te 's-Gravenhage. Gebeurtenissen rondom de kaping van een Brits vliegtuig, welke geleid heeft tot het overbrengen van twee Palestijnen naar Tunis*, Nr. 3.
50. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 756, VERSLAG; *Gebeurtenissen rond de treinkaping te Beilen en de overval op het Indonesisch consulaat-generaal te Amsterdam*, Nr. 2.
51. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 756, VERSLAG TEVENS VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Gebeurtenissen rond de treinkaping te Beilen en de overval op het Indonesische consulaat-generaal te Amsterdam (2 december – 19 december 1975)*, Nr. 4.
52. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 600 VI en VII, EINDVERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR JUSTITIE EN VOOR BINNENLANDSE ZAKEN EN DE HOGE COLLEGES VAN STAAT; *Beleidsdebat over het onderwerp Politie*, Nr. 80a.
53. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 11 155, NADER VOORLOPIG VERSLAG; *Wijziging van de Wet gewetensbezwaren militaire dienst*, Nr. 10.

54. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 10 124, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG, TEVENS EINDVERSLAG; *Herziening Politiewet*, Nr. 8.
55. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 VI en 14 100 VII, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977 – Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 6.
56. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 VI en 14 100 VII, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977 – Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van de afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 11.
57. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 VI en 14 100 VII, BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977 – Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 14.
58. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, INGEKOMEN STUKKEN; *37ste vergadering van maandag 20 december 1976 (aanvang 14.00 uur)*, -.
59. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 VI en 14 100 VII, BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977 – Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 16.
60. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 X, EINDVERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIE VOOR DEFENSIE; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977 (Vaststelling van hoofdstuk X [Departement van Defensie] van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1977 [zonder het onderdeel NAVO])*, Nr. 62a.
61. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 511, VERSLAG VAN SUBCOMMISSIE I; *Verslagen van de bijzondere commissie voor het onderzoek naar het aanschaffingsbeleid op het gebied van defensiemateriaal en de controle daarop (COAC)*, Nr. 2.

62. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 515, VERSLAG; *Verslag van de vaste commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten omtrent haar werkzaamheden*, Nr. 1.
63. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977, 14 610, VERSLAG; *De gijzelingen in Bovensmilde en Vries (23 mei – 11 juni 1977)*, Nr. 2.
64. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977, 13 766, BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE; *Verslag van de bespreking gehouden op zaterdag 17 januari 1976 tussen een delegatie uit het kabinet met de heer ir. Manusama en een vijftal andere vertegenwoordigers van de in Nederland woonachtige Zuid-Molukkers*, Nr. 5.
65. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977, 14 610, BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE; *De gijzelingen in Bovensmilde en Vries (23 mei – 11 juni 1977)*, Nr. 1.
66. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, INGEKOMEN STUKKEN; 7de *vergadering van donderdag 23 juni 1977 (aanvang 10.15 uur)*, -.
67. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1978 (Departement)*, Nr. 7.
68. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 873 (Herdruk), KONINKLIJKE BOODSCHAP; *Regelen betreffende het vaststellen van gemeentelijke rampenplannen (Wet rampenplannen)*, Nr. 1.
69. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, VERSLAG INZAKE NAVO-DELEN VAN DE HOOFDSTUKKEN V (BUITENLANDSE ZAKEN) EN X (DEFENSIE); *Rijksbegroting voor het jaar 1978*, Nr. 16.
70. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, VERSLAG; *Rijksbegroting van het dienstjaar 1978 – Hoofdstuk VI, Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII, Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 12.
71. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG, HOUDENDE LIJST VAN ANTWOORDEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1978 – Hoofdstuk X, Departement van Defensie (met uitzondering van het z.g. NAVO-deel)*, Nr. 12.

72. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 600, BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE; *Kabinetsformatie*, Nr. 12.
73. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Rijksbegroting voor het jaar 1978, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 16.
74. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 953, BRIEF VAN DE MINISTER-PRESIDENT, MINISTER VAN ALGEMENE ZAKEN; *Aftreden dr. Kruisinga als Minister van Defensie*, Nr. 2.
75. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, MOTIE VAN HET LID AARTS; *Rijksbegroting voor het jaar 1978*, Nr. 17.
76. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE; *Rijksbegroting voor het jaar 1978*, Nr. 25.
77. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 8.
78. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 10.
79. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 13.
80. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 21.

81. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, MOTIE VAN LID STOFFELEN C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 27.
82. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, MOTIE VAN HET LID BREMEN C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 28.
83. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, MOTIE VAN HET LID NIJPELS C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 29.
84. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, MOTIE VAN HET LID NIJPELS C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 30.
85. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 15.
86. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk X – Departement van Defensie*, Nr. 17.
87. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 34.
88. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, BRIEF VAN DE MINISTERS VAN JUSTITIE EN VAN BINNENLANDSE ZAKEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 36.
89. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, ANTWOORDEN EN VRAGEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979*, Nr. 122.
90. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, VERSLAG VAN EEN HOORZITTING; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk V – Departement van Buitenlandse Zaken + Hoofdstuk X – Departement van Defensie*, Nr. 131.
91. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, VERSLAG; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 7.

92. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 8.
93. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, NADERE NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 9.
94. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, MOTIE VAN HET LID VAN DER SPEK; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 11.
95. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, MOTIE VAN HET LID STOFFELEN C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 12.
96. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, MOTIE VAN HET LID STOFFELEN C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 13.
97. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, MOTIE VAN DE LEDEN FABER EN NIJPELS; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 14
98. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, MOTIE VAN HET LID FABER C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 15.
99. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, MOTIE VAN HET LID FABER C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 16.
100. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, MOTIE VAN HET LID NIJPELS C.S.; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 17.
101. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 18.
102. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, BRIEF VAN DE MINISTER VAN DEFENSIE; *Rijksbegroting voor het jaar 1980*, Nr. 21.
103. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 936, VERSLAG; *Verslag van de vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten omtrent haar werkzaamheden*, Nr. 1.

104. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, VERSLAG VAN EEN HOORZITTING; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk V – Departement van Buitenlandse Zaken + Hoofdstuk X – Departement van Defensie*, Nr. 78.
105. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie (voor zover betreft afdeling III [Politie]) + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken (voor zover betreft de onderafdelingen I en II van afdeling V [Openbare orde en veiligheid])*, Nr. 66.
106. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 16 103, BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN VAN JUSTITIE; *Gebeurtenissen in Amsterdam (29 februari – 3 maart 1980)*, Nr. 1.
107. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15800 VII, VOORLOPIG VERSLAG VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR BINNENLANDSE ZAKEN EN DE HOGE COLLEGES VAN STAAT EN VOOR JUSTITIE; *Beleidsdebat over onderwerpen met betrekking tot het Departement van Binnenlandse Zaken inclusief het onderwerp politie*, Nr. 62a.
108. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800-VII, MEMORIE VAN ANTWOORD; *Beleidsdebat over onderwerpen rakende het Departement van Binnenlandse Zaken (inclusief de onderwerpen Politie en Financiën Binnenlands Bestuur)*, Nr. 62b.
109. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 16 195, BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN DEFENSIE, DE HEER VAN EEKELEN; *Inrichting oefenterrein Marnewaard*, Nr. 1.
110. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk X – Departement van Defensie*, Nr. 31.
111. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 16 213, BRIEF VAN DE MINISTERS VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN VAN JUSTITIE; *Gebeurtenissen in Amsterdam op 30 april 1980*, Nr. 2.
112. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 817, LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN; *Taken van de organisatie Bescherming Bevolking in vredes- en oorlogstijd*, Nr. 8.

113. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk X – Departement van Defensie*, Nr. 37 (Herdruk).
114. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk X – Departement van Defensie*, Nr. 38.
115. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie + Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken*, Nr. 77.
116. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 817, VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG; *Taken van de Organisatie Bescherming Bevolking in Vredes- en oorlogstijd*, Nr. 10.
117. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 432.
118. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 477.
119. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 667.
120. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 854.
121. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 993.
122. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1007.

123. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1091.
124. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1209.
125. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1210.
126. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1290 en 1291.
127. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1741.
128. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1767.
129. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie*, Nr. 2.
130. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie*, Nr. 3.
131. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken*, Nr. 1.
132. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken*, Nr. 2.

133. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken, Nr. 3.*
134. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1978-1979, 15 300, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk X – Departement van Defensie, Nr. 2.*
135. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 428.*
136. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1182.*
137. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1301.*
138. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1389 en 1390.*
139. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1457.*
140. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1458 en 1459.*
141. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1486.*
142. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1567.*

143. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie, Nr. 2.*
144. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie, Nr. 3.*
145. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1979, Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken, Nr. 2.*
146. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken, Nr. 3*
147. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1979-1980, 15 800, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1980, Hoofdstuk X – Departement van Defensie, Nr. 2.*
148. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 62.*
149. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 734.*
150. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 V en 14 100 X, NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977 – Buitenlandse Zaken (onderafdeling II van afdeling IV) + Defensie (artikelen 126, 127, 128 en 129), Nr. 12.*
151. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 VI, JUSTITIE; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977, Nr. 2.*
152. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 VII, BINNENLANDSE ZAKEN; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977, Nr. 2.*
153. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 VII, BINNENLANDSE ZAKEN; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977, Nr. 3.*

154. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 100 X, DEFENSIE; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1977*, Nr. 2.
155. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1976-1977, 14 214, KONINKLIJKE BOODSCHAP; *Wijziging van hoofdstuk VII (Departement van Binnenlandse Zaken) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1975*, Nr. 1.
156. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 83 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van Handelingen*, 31.
157. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 156.
158. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 217.
159. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 234.
160. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 307.
161. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1221.
162. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1258.
163. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1744.

164. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1978, Hoofdstuk VI – Departement van Justitie, Nr. 2.*
165. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het jaar 1978, Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken, Nr. 1.*
166. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 800, BEGROTING VAN UITGAVEN; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1978, Hoofdstuk VII – Departement van Binnenlandse Zaken, Nr. 2.*
167. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 14 915, REGERINGSNOTA; *De problematiek van de Molukse minderheid in Nederland, Nr. 2.*
168. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977-1978, 15 015, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Wijziging van hoofdstuk X (Departement van Defensie) van de rijksbegroting voor het dienstjaar 1976, Nr. 3.*
169. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1977, 14 654, RAPPORT; *Rapport inzake het militair-industrieel complex, Nr. 2.*
170. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 83 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 11 en 12.*
171. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 337 en 338.*
172. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 916 en 917.*
173. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1123, 1124 en 1125.*
174. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen, 1313.*

175. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1485 en 1486.
176. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1651, 1652, 1653 en 1654.
177. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 12 994, LIJST VAN ANTWOORDEN; *Defensienota 1974*, Nr. 6.
178. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 100, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1975*, Hoofdstuk VI – Justitie, Nr. 2.
179. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 100, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1975*, Hoofdstuk VII – *Binnenlandse Zaken*, Nr. 2.
180. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 100, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting van het dienstjaar 1975*, Hoofdstuk X – *Ministerie van Defensie*, Nr. 2.
181. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 263 en 13 107, BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN; *Nota hulpverlening bij ongevallen en rampen. Nota civiele verdediging 1974*, Nr. 8.
182. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1974-1975, 13 413, NOTA; *De keuze van een opvolger voor de F-104G voor de Koninklijke luchtmacht*, Nr. 2.
183. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 46.
184. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 130.
185. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 336.

186. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 823.
187. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, VRAGEN GESTELD DOOR LEDEN VAN DE KAMER, MET DE DAAROP DOOR DE REGERING GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel van de Handelingen*, 1253.
188. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 600 VII, BINNENLANDSE ZAKEN; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1976*, Nr. 2.
189. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1975-1976, 13 600 X, DEFENSIE; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1976*, Nr. 2.
190. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 367.
191. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 455.
192. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 493.
193. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 1395.

194. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 1667.
195. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 2447.
196. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 3527.
197. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 3669.
198. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 8706, BIJLAGE BIJ DE NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG; *Nota over een nieuw strafprocesrecht*, Nr. 9.
199. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1972, Hoofdstuk VI – Justitie*, Nr. 2.
200. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, BIJLAGEN I T/M V VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1972, Hoofdstuk VI – Justitie*, Nr. 3.
201. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1972, Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken*, Nr. 2.

202. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 500, BIJLAGEN I T/M III VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1972, Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken, Nr. 3.*
203. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 83 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Eerste Kamer, 177.*
204. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 111.*
205. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 147.*
206. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 431.*
207. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 595.*
208. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 911.*

209. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 2155.
210. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 2613.
211. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 2827.
212. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 3101.
213. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 3241.
214. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972-1973, 12 269, RAPPORT; *Veiligheidssituatie in de omgeving van de kruitfabrieken te Muiden en te Amstelveen*, Nr. 2
215. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972, 12 000, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1973, Hoofdstuk VI – Justitie*, Nr. 2.

216. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972, 12 000, BIJLAGEN I T/M VI VAN DE MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1973, Hoofdstuk VI – Justitie, Nr. 3.*
217. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972, 12 000, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1973, Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken, Nr. 2.*
218. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1972, 12 000, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1973, Hoofdstuk X – Defensie, Nr. 2.*
219. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 641.*
220. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 951.*
221. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 2087.*
222. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 3501.*
223. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 600, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1974, Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken, Nr. 2.*

224. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 600, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1974, Hoofdstuk X – Defensie*, Nr. 2.
225. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1973-1974, 12 994, NOTA OM DE VEILIGHEID VAN HET BESTAAN; *Defensienota 1974*, Nr. 2.
226. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 3.
227. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 235.
228. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 495.
229. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer*, 1523.
230. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, 10 900, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1971, Hoofdstuk VI –Justitie*, Nr. 2.
231. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, 10 900, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1971, Hoofdstuk VII – Binnenlandse Zaken*, Nr. 2.

232. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1970-1971, 10 900, MEMORIE VAN TOELICHTING; *Rijksbegroting voor het dienstjaar 1971, Hoofdstuk X – Defensie, Nr. 2.*
233. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971-1972, 11 921, NOTA; *Nota inzake de studie van een studentenwerkgroep van de Technische Hogeschool Twente met betrekking tot de mogelijke gevolgen van een aanval met kernwapens op Nederland, Nr. 2.*
234. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 83 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Eerste Kamer, 3.*
235. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 283.*
236. Koninklijke Bibliotheek, Staten-Generaal Digitaal, Zitting 1971, VRAGEN DOOR DE LEDEN DER KAMER GESTELD OVEREENKOMSTIG ARTIKEL 107 VAN HET REGLEMENT VAN ORDE, EN DE DAAROP DOOR DE REGERING SCHRIFTELIJK GEGEVEN ANTWOORDEN; *Aanhangsel tot het Verslag van de Handelingen der Tweede Kamer, 305.*

Bijlage 3

Hieronder staat per archiefstuk vermeld welke codes zijn toegekend, ofwel welke adviesorganen en commissies zijn aangetroffen. De nummering van de archiefstukken is gelijk aan die van bijlage 2, waardoor 'Archiefstuk 1' te raadplegen is via de eerste literatuurverwijzing van bijlage 2 enzovoorts.

Archiefstuk 1

B.V.D.

commissie van advies inzake
gewetensbezwaren militaire dienst
commissie Dienstplichtbeleid

Archiefstuk 2

Geen codeerresultaten

rapport-Peijnenburg
commissie-Van Dijken
legerplaats contactcommissie

Archiefstuk 3

Geen codeerresultaten

bijzondere commissie voor het beleid
inzake Grondwet en Kieswet
commissie-Fockema Andreae

Archiefstuk 4

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

commissie-Bijvoets
commissie-Smit
B.V.D.

Archiefstuk 5

vaste Commissie voor Defensie (van de
Tweede Kamer)
commissie-Fontejn
contactcommissie-Dienstweigeringswet
(C.C.D.W.)
studiegroep van het Interkerkelijk
Vredesberaad
Commissie van Advies inzake
dienstweigering
Commissie Internationale Zaken van de
Raad van Kerken in Nederland
Raad van State

Raad Welzijn Militairen
Studiecentrum militair leiderschap
geneeskundige raad

Archiefstuk 6

vaste Commissie voor Defensie
commissie-Cramwinkel
werkgroep herziening militair tuchtrecht
(commissie-Lagerwerff)
Koninklijke Luchtmacht
werkgroep van Harderwijkse officieren
interdepartementale commissie
dienstplichtbeleid (commissie-
Peijnenburg)

adviescommissie voor de
kostwinnersvergoeding
commissie-Dreiber
commissie-Smit
commissie-Bijvoet
commissie van de Amerikaanse senaat
gemengde, civiele en militaire commissie

Archiefstuk 7

vaste Commissie voor Defensie
werkgroep herziening militair tuchtrecht
(commissie-Lagerwerff)
vaste Commissie voor Justitie
commissie-Programma Budgettering
commissie-Drijber
commissie-Verburg
Kamercommissies (vaste Commissie voor
Defensie van de Eerste- en Tweede
Kamer)
subcommissie van de vaste Commissie
voor Defensie
adviescommissie inzake
kostwinnersvergoeding
contractcommissies van de Koninklijke
Landmacht
contractcommissies van de Koninklijke
Luchtmacht
militaire commissies voor een
georganiseerd overleg
commissie-Smit
commissie-Bijvoet

interdepartementale commissie
dienstplichtbeleid (commissie-
Peijnenburg)
Raad van State
Commissie voor Verdedigingsplannen
commissie-Cramwinkel
commissie toekomstige
personeelsstructuur
commissie-Militair Geneeskundige
Diensten
werkgroep geneeskundige voorzieningen
Koninklijke Marine
adviesbureau Bakkenist, Spits en Co. →
commissie-Bakkenist
bijzondere commissie inzake de
oefenterreinen van de Tweede Kamer

Archiefstuk 8

vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 9

contactcommissie voor de
politieverbindingen
bewapeningscommissie
uniformcommissie
commissie voor de
politieverbindingsdienst

Archiefstuk 10

vaste Commissie voor Defensie

Archiefstuk 11

interdepartementale commissie
dienstplichtbeleid (commissie-
Peijnenburg)

Archiefstuk 12

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 13

vaste Commissie voor de Civiele
Verdediging
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 14

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 15

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 16

vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
Technische Hogeschool Twente

Archiefstuk 17

vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
Technische Hogeschool Twente

Archiefstuk 18

vaste Commissie voor Defensie
commissie-Van Rijckevorsel

commissie-defensiebeleid van het
Centrum Staatkundige Hervorming van de
K.V.P.

Nationale Raad Welzijn Militairen
V.V.D.M.

civiel-militaire commissie
Bondsregeringscommissie
interdepartementale commissie
dienstplichtbeleid (commissie-
Peijnenburg)

bureau Berenschot
werkgroep ombudsman voor militairen
commissie-Vondeling
werkgroep herziening militair tuchtrecht
(commissie-Lagerwerff)

commissie-Smit

commissie-Bijvoet

Defensiecommissie

werkgroep van de Technische Hogeschool
van Delft

P.v.d.A.

A.C.O.V.

D'66

V.O.K.L.

Nederlands Instituut voor

Vredesvraagstukken

commissie-Rijksuitgaven

commissie-Verburg

K.V.P.

interdepartementale werkgroep over de
sterkte van de Koninklijke Marechaussee
werkgroep Demo

Archiefstuk 19

Algemene Rekenkamer

commissie 3 x 2

Raad van State

Archiefstuk 20

vaste Commissie voor Justitie

Archiefstuk 21

commissie-Van Rijckevorsel

vaste Commissie voor Defensie

stuurgroep Maatschappelijke Invloeden in
de Krijgsmacht

Werkgroep Vermaatschappelijking

Krijgsmacht

vaste Kamercommissies

Archiefstuk 22

vaste Eerste Kamercommissie voor de
Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Adviescommissie Veiligheidsonderzoeken

commissie Veiligheidsonderzoek

Vertrouwensfuncties Rijksoverheid

(commissie-Bos)

vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken

vaste Commissie voor Justitie

Raad van State

Adviescommissie inzake

veiligheidsonderzoeken

Militair Bureau voor Wetenschappelijke

Inlichtingen (MBWI)

Commissie voor de Verzoekschriften van
de Eerste Kamer

Commissie voor de Verzoekschriften van
de Tweede Kamer

BVD

Tweede Kamercommissie voor de
Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (BVD-
commissie)

Archiefstuk 23

vaste Commissie voor Justitie

vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 24

vaste Commissie voor Defensie

commissie-Van Rijckevorsel

Archiefstuk 25

vaste Commissie voor Defensie

commissie-Van Rijckevorsel

Commissie der Verenigde Naties voor de
Rechten van de Mens

Comité van Deskundigen voor de Rechten

van de Mens van de Raad van Europa

bijzondere commissie straf- en tuchtrecht

bijzondere commissie wet

gewetensbezwaren

Commissie van Toezicht voor het Depot

voor Discipline

Archiefstuk 26

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 27

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 28

commissie ('defence planning committee')
van de Noordatlantische Raad

Archiefstuk 29

vaste Commissie voor Defensie
interdepartementale commissie van
advies inzake verplaatsingsmogelijkheden
voor Muiden Chemie B.V.
adviesraad openbaar lichaam
Zuidflevopolder

Archiefstuk 30

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 31

Rijks Planologische Commissie (RPC)
Defensiecommissie

Archiefstuk 32

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 33

vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 34

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 35

permanente commissie van overleg en
voorlichting met betrekking tot het
operationeel gebruik van het oefenterrein
staatscommissie vrijwilligersleger;
staatscommissie van advies inzake de
personeelsvoorziening voor de krijgsmacht
Raad van State
vaste Commissie voor Defensie van de
Eerste Kamer
vaste Commissie voor Defensie van de
Tweede Kamer
Brookingsinstituut
Nationale Raad Welzijn Militairen

Archiefstuk 36

vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
Commissie Partiële Herziening Wetboek
van Strafvordering
interdepartementale werkgroep
benaderingstechniek

Archiefstuk 37

subcommissie van de Rijksplanologische
commissie
Commissies voor de Verzoekschriften
commissie-Van Stuijvenberg
vaste Commissie voor de Civiele
Verdediging

centrale commissie voor georganiseerd
overleg in ambtenarenzaken
ministeriële commissie gewestvorming
Formatiecommissie
commissie-Koopmans
commissie voor de verhuizing van het
oude gebouw naar het nieuwe
Commissie partiële herziening
strafvordering
commissie-Melai
commissie-De Ruiters
vaste Commissie voor Justitie van de
Tweede Kamer
bijzondere commissie van de Tweede
Kamer over het drugbeleid
commissie-Witsen Elias
commissie-Hollander
commissie-Smits
adviescommissie voorlichtingsmateriaal
rechtspleging
commissie-Woltman
commissie-MIK
commissie-Van Binsbergen
onderraad uit de Ministerraad
Wetenschappelijke Raad voor het
Regeringsbeleid
Raad van State
Brandweerraad
Raad voor de territoriale decentralisatie
Raad van advies voor de Ruimtelijke
Ordening
Raad voor de Gemeentefinanciën

Raad voor de Rijksdienst
Agglomeratieraad Eindhoven
Hoge Raad
Gezondheidsraad
werkgroep-MIK
werkgroep naaktstranden
werkgroep van officieren van justitie

Archiefstuk 38

Raad voor de Gemeentefinanciën
Gezondheidsraad
Raad voor de Territoriale Decentralisatie
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Brandweerraad
vaste Commissie voor de Civiele
Verdediging
interdepartementale Commissie voor
preventie van rampen met gevaarlijke
stoffen
stuurgroep-Elfferich

Archiefstuk 39

Raad voor de rijksdienst
Hoge Raad
Raad van State
Algemene Rekenkamer
vaste Commissie voor de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten
commissie-Van der Hoeven
(adviescommissie inzake de
veiligheidsonderzoeken)

Adviescommissie
Overheidspersoneelsbeleid
Centrale commissie georganiseerd overleg
militairen
Eerste-Kamercommissie voor de
verzoekschriften
Adviescommissie inzake de
veiligheidsonderzoeken

Archiefstuk 40

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 41

vaste Commissie voor de civiele
verdediging
stuurgroep coördinatie hulpverlening

Archiefstuk 42

vaste commissie voor de inlichtingen- en
veiligheidsdiensten
BVD

Archiefstuk 43

Begeleidingscommissie voor de
binnenscheepvaart

Archiefstuk 44

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 45

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 46

vaste Commissie voor de Civiele
Verdediging

Archiefstuk 47

Centraal Planbureau
vaste Commissies voor Defensie
interdepartementale Adviescommissie
Overheidspersoneelsbeleid
commissie dienstplichtbeleid
rijksinstituut voor Natuurbeheer

Archiefstuk 48

Raad van State
Commissie Schuilgelegenheid
studentenwerkgroep aan de Technische
Hogeschool Twente
stuurgroep-0011
Brandweerraad
interdepartementale commissie-Preventie
van rampen door gevaarlijke stoffen
subcommissies van de commissie-Opslag
gevaarlijke stoffen (voormalige zgn.
Benzinecommissie 1927)
raad van de vaste Kamercommissie

Archiefstuk 49

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 50

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 51

bijzondere commissie voor het
regeringsbeleid inzake de bestrijding van
terreuracties
commissie-justitie-politie-pers

Archiefstuk 52

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
Hoge Colleges van Staat
korpselectie van de politie in de grootste 4
gemeenten
Projectgroep Organisatiestructuren
Raad van State
Commissie van overleg en begeleiding
Raad voor de politie

Archiefstuk 53

Raad van State
commissie-Peynenburg
Contactcommissie Dienstweigeringswet

Archiefstuk 54

bijzondere commissie voor de Nota
Politiewet

Archiefstuk 55

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Werkgroep Organisatiestructuren
stuurgroep van de agglomeratie
Eindhoven

Archiefstuk 56

Regionale Commissie voor Openbare
Werken
Commissie voor Georganiseerd Overleg in
Politieambtenarenzaken
stuurgroep van de agglomeratie
Eindhoven
bijzondere commissie voor de Nota
Politiewet
Begeleidingscommissie samenwerking
Politie
vaste Kamercommissie voor Justitie
vaste Kamercommissie voor Binnenlandse
Zaken

Archiefstuk 57

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 58

Raad van State

Archiefstuk 59

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 60

vaste Commissie voor Defensie
begrotingscommissie van het Amerikaanse
congres

adviescollege Maatschappelijke Raad voor de Krijgsmacht (vanaf 1977)
Nationale Raad welzijn militairen (tot 1977)
Stuurgroep maatschappelijke invloeden in de krijgsmacht
Centrale commissie georganiseerd overleg militairen
Bijzondere commissie burgerpersoneel Departement van Defensie
vaste Commissie voor Defensie van de Tweede Kamer
Commissie tot herziening van de Loodswet 1957

Archiefstuk 61

Algemene Verdedigingsraad
Luchtmachtraad
Adviesraad Defensie Aangelegenheden
bijzondere commissie voor het onderzoek naar het aanschaffingsbeleid op het gebied van defensiemateriaal en de controle daarop (COAC)
Commissie van Drie
subcommissie inzake wapenaankoopbeleid
vaste Commissie voor Defensie
Staatscommissie voor Defensie
Financiële Adviescommissie (FAC)

Archiefstuk 62

vaste Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (uit de Tweede Kamer)
Commissie Herwaardering
Vertrouwensfuncties
commissie-Bos
adviescommissie inzake de veiligheidsonderzoeken betreffende militaire ambtenaren
adviescommissie inzake de veiligheidsonderzoeken voor burgerlijke rijksambtenaren (Commissie-Van der Hoeven)
ministeriële commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Archiefstuk 63

Commissie van overleg Zuid-Molukkers/Nederlanders
Bijzondere Commissie uit de Tweede Kamer
Commissie-Köbben

Archiefstuk 64

Bijzondere Commissie uit de Tweede Kamer
Commissie van Overleg Zuid-Molukkers-Nederlanders
Stichting ICCAN
permanente adviescommissie Molukkers-Nederlanders
Inspraakorgaan Welzijn Molukkers

vaste Commissie voor Justitie
bijzondere Commissie inzake de
bestrijding van terreuracties
Veiligheidsraad

Archiefstuk 65

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 66

Commissie voor de Rijksuitgaven
Bijzondere Commissie voor
Onderwijszaken
Commissie voor de Verzoekschriften
vaste Commissie voor de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten
Commissie van Overleg Zuid-
Molukkers/Nederlanders
vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
commissie-Köbben
commissie van de Verenigde Naties
Bijzondere Commissie voor Georganiseerd
Overleg
Hoge Raad
Raad van State
Nationale Raad voor Maatschappelijk
Welzijn
Raad van de Faculteit der Godgeleerdheid
aan de Vrije Universiteit van Amsterdam

Archiefstuk 67

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

bijzondere Commissie Zuid-Molukkers
commissie-Duk
De Hoge Raad
wijkraad Assen
commissie-Köbben

Archiefstuk 68

Raad van State

Archiefstuk 69

vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
vaste Commissie voor Defensie

Archiefstuk 70

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
burgemeesters van de vier grote steden
Wetenschappelijk Onderzoek- en
Documentatiecentrum van het Ministerie
van Justitie

Archiefstuk 71

Maatschappelijke raad voor de
krijgsmacht
Raad van State
vaste Commissie voor Defensie van de
Tweede Kamer
commissie-Van Rijckevorsel
Commissie Nieuwe Wapens (CNW)
Centrale commissie georganiseerd overleg
militairen

Staatscommissie van advies inzake de
personeelsvoorziening voor de krijgsmacht
(commissie-Mommersteeg)

Commissie tot herziening van de Loodswet
1957

Koninkrijkscommissie

Antilliaans-Nederlandse Commissie van
deskundigen

Interservice werkgroep

luchtverdedigingsmiddelen

werkgroep van de Centrale commissie
georganiseerd overleg militairen

Stuurgroep leeftijdsontslag militairen

Stuurgroep herstructurering Defensie

Stuurgroep begeleiding reorganisatie

Defensie

Archiefstuk 72

Staatscommissie personeelsvoorziening
krijgsmacht

vaste Commissies uit de Tweede Kamer

Commissie herziening loodswet

Archiefstuk 73

vaste Commissie voor Justitie

Begeleidingscommissie samenwerking
politie

Commissie van Overleg en Samenwerking

Bewapenings- en uitrustingscommissie
voor het Korps Rijkspolitie en de
gemeentepolitie

interdepartementale Commissie

Vuurwapenopleiding

Archiefstuk 74

interkerkelijk Vredesberaad

Archiefstuk 75

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 76

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 77

vaste Commissie voor Justitie

Werkgroep (commissie) bewaking en

beveiliging door particuliere organisaties

voorlopig en tijdelijk adviescollege inzake

toelatings- en intrekingsbeleid

Raad van State

Archiefstuk 78

vaste Commissie voor Justitie

vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

commissie voor bewapening en uitrusting

Commissie Onderzoek Kosten

Gemeentepolitie

Archiefstuk 79

Commissie van Toezicht voor de

geautomatiseerde registratie van de

Herkenningsdienst van de
gemeentepolitie Amsterdam
Bewapenings- en Uitrustingscommissie
voor het Korps Rijkspolitie en de
gemeentepolitie
commissie-Van Tuyl

Archiefstuk 80

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
werkgroep inzake goede en systematische
begeleiding van de politieambtenaar in de
praktijk
Bewapenings- en Uitrustingscommissie
voor het Korps Rijkspolitie en de
gemeentepolitie
recherche-adviescommissie

Archiefstuk 81

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 82

Raad voor de Politie

Archiefstuk 83

interdepartementale Werkgroep Reserve-
politie
Werkgroep Reserve-Rijkspolitie

Archiefstuk 84

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 85

vaste Commissie voor de Civiele
Verdediging
projectgroep inzake noodwachtcolonnes

Archiefstuk 86

Adviescommissie conventionele wapens
(tot 1978)
Adviescommissie internationaal recht en
conventioneel wapengebruik (vanaf 1978)
Centraal Plan Bureau
Adviesraad defensie aangelegenheden
vaste Commissie voor Defensie
Commissie tot herziening van de Loodswet
1957
Bijzondere commissie rijksloodswezen
Centrale Commissie Georganiseerd
Overleg Militairen
STUMIK
Centraal Georganiseerd Overleg in
Ambtenarenzaken
Bijzondere commissie overleg
burgerpersoneel
Stuurgroep leeftijdsontslag militairen (tot
11 september 1978)
commissie-Mommersteeg
commissie onderzoek
dienstplichtsystemen

Archiefstuk 87

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 88

interdepartementale werkgroep
Benaderingstechniek
Recherche-Advies-Commissie
Interdepartementale Commissie voor
Bewapening en Uitrusting
commissie inzake de meest doelmatige
opsporing van genoemde misdrijven
commissie inzake het bevorderen,
begeleiden en zo nodig adviseren omtrent
nadere voorzieningen ten aanzien van de
opsporingstaak van rijks- en
gemeentepolitie

Archiefstuk 89

vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
vaste Commissie voor Defensie
high level group on TNF modernization
speciale werkgroep inzake de
mogelijkheden van wapenbeheersing

Archiefstuk 90

Interkerkelijk Vredesberaad
Adviescommissie inzake vraagstukken van
ontwapening en internationale veiligheid
en vrede
vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
vaste Commissie voor Defensie
Nationale Commissie Voorlichting en
Bewustwording Veiligheidsvraagstukken
(NCV)
werkgroep inzake nucleaire problematiek

speciale werkgroep inzake het 'long-term
defence-program'
Nederlands Genootschap voor
Internationale Zaken
International Institute for Strategic Studies
Stockholm International Peace Research
Institute
Universiteit van Californië
Polemologisch Instituut Groningen
Nederlands Instituut voor
Vredesvraagstukken
Centrum voor vraagstukken van
wetenschap en samenleving T.H. Twente
Samenwerkingsverband Stop de
neutronenbom – Stop de
kernwapenwedloop

Archiefstuk 91

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
stuurgroep herziening primaire opleiding
Recherche-Advies-Commissie
Projectgroep Organisatiestructuren
Commissarissen der Koningin
commissie-Frackers

Archiefstuk 92

Recherche-Advies-Commissie
commissie transactie in handen der politie
Bewapeningscommissie
vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

onafhankelijke commissie van toezicht
Verkeerscommissie openbaar ministerie
Veilig Verkeer Nederland
Centrale Politie Verkeerscommissie
werkgroep girale betaling
stuurgroep herziening primaire opleiding
interdepartementale stuurgroep inzake
het vraagstuk van oneigenlijk gebruik en
misbruik van overheidsvoorzieningen
interdepartementale stuurgroep inzake
het toepassen van gericht
verkeerstoezicht door de politie
projectgroep Organisatiestructuren
Stafbureau Organisatie en Efficiency
Sociaal-Wetenschappelijk Bureau van de
gemeente Purmerend

Archiefstuk 93

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 94

Nederlandse Politiebond
Landelijk Overleg Justitiële
Klachtenbureaus

Archiefstuk 95

Projectgroep Organisatiestructuren
politievakbeweging

Archiefstuk 96

Projectgroep Organisatiestructuren

Archiefstuk 97

Projectgroep Organisatiestructuren

Archiefstuk 98

commissie-Duk

Archiefstuk 99

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 100

Projectgroep Organisatiestructuren

Archiefstuk 101

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 102

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 103

vaste Commissie voor de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten

Commissie Herwaardering

Vertrouwensfuncties

Commissie Veiligheidsonderzoeken

Vertrouwensfuncties Rijksoverheid
(commissie-Bos)

Adviescommissie inzake de
veiligheidsonderzoeken (commissie-Van
der Hoeven)

BVD

Archiefstuk 104

Adviesraad Defensie Aangelegenheden (ADA)
vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
vaste Commissie voor Defensie
Atlantische Commissie te 's-Gravenhage
Nationale Commissie voor voorlichting en bewustwording Vredes- en Veiligheidsvraagstukken (NCV)
Adviescommissie inzake ontwapening en internationale veiligheid en vrede
studiecommissies bestaande uit VIRO-leden
plenaire commissie van de NCO
werkgemeenschapscommissie
commissie hearings over de neutronenbom
defensiecommissie van de Westeuropese Unie
werkgroep Bewapeningsprocessen
coördinatie-stuurgroep
Nederlands Instituut voor Vredesvraagstukken
Nederlands Genootschap voor Internationale Zaken
Nederlandse Vereniging voor de Verenigde Naties (VIRO)
Defensie Studiecentrum
Europese Beweging in Nederland
Stichting Europacentrum
Stichting Vredesopbouw

Centrum Europese Veiligheid en Samenwerking
Centrum voor Vraagstukken van Wetenschap en Samenleving T.H. Twente
John F. Kennedy Instituut (te Tilburg)
Instituut voor Internationale Studiën en Vakgroep Politieke Wetenschappen van de Rijksuniversiteit te Leiden
Universiteit van Amsterdam
Vrije Universiteit te Amsterdam
Studiecentrum voor Vredesvraagstukken en Vakgroep Internationale Betrekkingen van de Katholieke Universiteit te Nijmegen
Polemologisch Instituut van de Rijksuniversiteit te Groningen
Internationaal Instituut voor Sociale Studiën (te 's-Gravenhage)

Archiefstuk 105

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
bewapeningscommissie-Valken
(Commissie inzake bewapening en uitrusting van de gemeentepolitie en het Korps Rijkspolitie)
dr. J. Zeldenrust

Archiefstuk 106

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken

Archiefstuk 107

vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
Hoge Colleges van Staat
vaste Commissie voor Justitie
Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Raad voor de gemeentefinanciën
Wetenschappelijke Raad voor het
Regeringsbeleid
Projectgroep Organisatiestructuren

Archiefstuk 108

Wetenschappelijke Raad voor het
Regeringsstandpunt
projectgroep Organisatiestructuren
(Politie in verandering)
interdepartementale
Coördinatiecommissie Minderhedenbeleid
Recherche Advies Commissie

Archiefstuk 109

vaste Commissie voor Defensie
bijzondere Commissie militaire
oefenterreinen
Interdepartementale Waddenzee
Commissie (IWC)
TNO Instituut voor Zintuigfysiologie

Archiefstuk 110

vaste Commissie voor Defensie van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Commissie voor de Verzoekschriften in
ieder der Kamers van de Staten-Generaal

Inspecteur-Generaal der Krijgsmacht

Archiefstuk 111

Wetenschappelijke Raad voor het
Regeringsbeleid
subcommissie Wetgeving
subcommissie Financiën
subcommissie Decoratiebeleid
Hofcommissie
Kerkcommissie
Stadhuiscommissie
subcommissie Militaire inzet ten behoeve
van de ere-afzetting
subcommissie voor Voorlichting en
faciliteiten media
politievakorganisaties
Commissie inzake bewapening en
uitrusting
stuurgroep Orde- en
Veiligheidsmaatregelen troonswisseling
ministeriële werkgroep troonswisseling

Archiefstuk 112

Nederlandse Vrouwen Raad
Algemene Verdedigingsraad
vaste Commissie voor de Civiele
Verdediging
Commissie voor Georganiseerd Overleg
voor Noodwachtpersoneel
Commissie Schuilgelegenheid
Nederlandse Vereniging voor Heelkunde
TNT

Archiefstuk 113

vaste Commissie voor Defensie
commissie-Mommersteeg (CODIS)
Commissie Prestatiebeloning Defensie
(CPD)
Werkgroep Koersbepaling
beloningssystemen van het Ministerie van
Binnenlandse Zaken
NIPG

Archiefstuk 114

vaste Commissie voor Defensie in de
Tweede Kamer der Staten-Generaal

Archiefstuk 115

vaste Commissie voor Justitie
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken
bewapenings- en uitrustingscommissie
voor de politie
commissie-Valken

Archiefstuk 116

vaste Commissie voor de Civiele
Verdediging

Archiefstuk 117

procureur-generaal te Amsterdam
Algemeen Inspecteur van het Korps
Rijkspolitie

Archiefstuk 118

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 119

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 120

projectgroep brandbeveiliging
winkelcentra

Archiefstuk 121

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 122

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 123

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 124

Centrale Raad van Advies voor het
Gevangeniswezen
Selectie Adviescommissie voor
langgestraften

Archiefstuk 125

Centrale Raad van Advies voor het
gevangeniswezen
Commissie van Toezicht bij de inrichting

Archiefstuk 126

Centraal Bureau voor de Statistiek
Inspectie voor het Brandweerwezen
Centrum voor Brandveiligheid van TNO
Vereniging van Brandassuradeuren

Technisch Bureau ter Bevordering van de
Schadepreventie

Archiefstuk 127

Werkgroep voor het Personeelsverkeer

Archiefstuk 128

vaste Commissie voor de Inlichtingen- en
Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer

Archiefstuk 129

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 130

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 131

Centrale Politie Verkeerscommissie
Centrale Commissie voor georganiseerd
overleg in ambtenarenzaken
Raad van State
Raad voor het Binnenlands Bestuur
spaarraad
Raad van toezicht algemeen burgerlijk
pensioenfonds
Hoge Raad van Adel

Archiefstuk 132

Brandweerraad
Begeleidingscommissie samenwerking
politie

Commissie van Toezicht

Commissie onderzoek kosten

gemeentepolitie

commissie voor bewapening en uitrusting

interdepartementale Commissie preventie
van rampen door gevaarlijke stoffen (CPR)

Centrum voor Brandveiligheid TNO

commissie ad hoc (aangaande de
structuur van de brandweeropleiding)

vaste Commissie voor de Civiele

Verdediging uit de Tweede Kamer

Commissie voor georganiseerd overleg
voor noodwachtpersoneel

projectgroep Organisatiestructuren

Archiefstuk 133

Commissie Beleidsanalyse (COBA)

Archiefstuk 134

Centrale Politie Verkeerscommissie
Centrale Commissie voor georganiseerd
overleg in ambtenarenzaken
Interdepartementale Commissie
Groeikernen (ICOG)
commissie-Van Stuyvenberg
Commissie Positie Oudere Ambtenaar
(CPOA)
Commissie Beleidsanalyse (COBA)
Raad voor het Binnenlands Bestuur
spaarraad
Raad van Toezicht algemeen bestuurlijk
pensioenfonds

Hoge Raad van Adel
Sociaal-Economische Raad
Raad voor de Territoriale Decentralisatie
Raad voor de gemeentefinanciën
Hoge Raad
Raad van State
Algemene Rekenkamer
werkgroep herziening gemeentewet
interdepartementale werkgroep
Recreatieschappen
Werkgroep Bestuur-Bestuurden
werkgroep Administratierecht
werkgroep bevolkingsstructuur
werkgroep centrumfunctie
Werkgroep Emancipatie en Deeltijdarbeid
Werkgroep Organisatorische en
Functionele Aspecten van deeltijdarbeid
(OFA)
Stuurgroep Onderzoek Arbeidsverzuim

Archiefstuk 135

Adviesraad defensie aangelegenheden
(ADA)
Adviesraad militaire produktie
Maatschappelijke raad voor de
krijgsmacht
Raad van State
Raad van Kerken
Interkerkelijk Vredesberaad
Staatscommissie van advies inzake de
personeelsvoorziening van de krijgsmacht
(commissie-Mommersteeg)

Commissie Internationaal Recht en
Conventioneel Wapengebruik
Commissie tot herziening van de Loodswet
1957
vaste Commissie voor Defensie van de
Eerste en Tweede Kamer der Staten-
Generaal
Commissie ontwikkeling defensie
materieel (CODEMA)
Centrale commissie georganiseerd overleg
militairen
Stuurgroep maatschappelijke invloeden in
de krijgsmacht (STUMIK)
Interdepartementale commissie
dienstplichtbeleid
Bijzondere commissie burgerpersoneel
departement van defensie
Sociale coördinatie commissies
Bijzondere Kamercommissie
werkgroep Readiness
maritieme werkgroep
werkgroep luchtverdediging
werkgroep rationalisatie
NAVO-werkgroepen
werkgroepen in Eurogroep-verband
stuurgroep Defensiebedrijven in de
tachtiger jaren
Industriële-stuurgroep gevechtstank 1980
Stuurgroep leeftijdsontslag militairen
Stuurgroep herstructurering Defensie
Stuurgroep begeleiding reorganisatie
Defensie

bureau controle kostwinnersvergoeding

Archiefstuk 136

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 137

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 138

vaste Commissie voor Defensie

Archiefstuk 139

onderzoekscommissie van de Royal Air Force

Archiefstuk 140

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 141

Centrale Politie Verkeerscommissie (CPVC)

Archiefstuk 142

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 143

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 144

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 145

Beraadsgroep Verkeersbeleid
vaste Commissie voor Justitie uit de Tweede Kamer
vaste Commissie voor Binnenlandse Zaken uit de Tweede Kamer
Recherche Advies Commissie
werkgroep van de CPVC
WODC

Archiefstuk 146

vaste Kamercommissie van Binnenlandse Zaken
vaste Kamercommissie van Justitie
vertegenwoordigers van de medische wetenschap
Commissie voor georganiseerd overleg voor noodwachtpersoneel
stuurgroep Middellange-termijnplanning
Stuurgroep Sociaal-Wetenschappelijk Onderzoek Politie
Stuurgroep uniform meldnummer 0011
projectgroep Organisatiestructuren

Archiefstuk 147

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 148

Adviesraad defensie-aangelegenheden (ADA)
Adviesraad militaire productie
Raad voor defensieonderzoek TNO

(voorlopige) Maatschappelijke raad voor de krijgsmacht
vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
vaste Commissie voor Defensie van de Tweede Kamer
interdepartementale Commissie ontwikkeling defensiematerieel (CODEMA)
Commissie-Mommersteeg
Commissie onderzoek dienstplichtsystemen
Centrale commissie voor georganiseerd overleg in ambtenarenzaken
Centrale commissie georganiseerd overleg militairen
Bijzondere commissie burgerpersoneel Defensie
interdepartementale commissie voor de zonerings rondom luchtvaartterreinen
Bijzondere commissie (ter behandeling van het initiatief-wetsontwerp-Van Rossum
Coördinatiecommissie militaire muziek
Stuurgroep defensiebedrijven
Stuurgroep leeftijdsontslag militairen
Stuurgroep maatschappelijke invloeden in de krijgsmacht
ambtelijke stuurgroep eenheid maritiem bestuur
werkgroep Energiebesparing
werkgroep Readiness
LTDP-werkgroep luchtverdediging

werkgroep ADPG (Air defence planning group)
werkgroep territoriale beveiliging
projectgroep Vrouw in de krijgsmacht
Contactbureau UNIFIL

Archiefstuk 149

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 150

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 151

Adviesraad Defensie Aangelegenheden
Adviescommissie inzake Vraagstukken van Ontwapening en Internationale Veiligheid en Vrede
vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
interdepartementale werkgroep militair industriële complex
IOW
Comité Defensie-vraagstukken

Archiefstuk 152

vaste Kamercommissie voor de Verzoekschriften
Staatscommissie-Koopmans
Werkgroep Opsporingsberichtgeving per televisie

Archiefstuk 153

Raad voor de gemeentefinanciën
Brandweerraad
Commissarissen der Koningin
bestuur van de VNG
Commissie Georganiseerd Overleg
noodwachtpersoneel
werkgroep Organisatiestructuren
stuurgroep in de agglomeratie Eindhoven
Stuurgroep Uniform Meldnummer-0011

Archiefstuk 154

Commissie voor Georganiseerd Overleg in
Ambtenarenzaken
Hoge Raad van Adel
Raad van toezicht Algemeen burgerlijk
pensioenfonds
Raad voor de gemeentefinanciën

Archiefstuk 155

vast college van advies en bijstand (als
bedoeld in artikel 87 van de Grondwet) →
Maatschappelijke raad voor de
krijgsmacht
Adviesraad Defensie Aangelegenheden
(ADA)
Nationale raad welzijn militairen (NRWM)
Raad voor de Rijksdienst
onderdeelsraad
krijgsmachtdeelraad
defensieraad
admiraliteitsraad

legerraad
luchtmachtraad
marechausseeraad
raad voor het loodswezen en de
hydrografie
(ambtelijke) Adviescommissie
conventionele wapens
vaste Commissies voor Defensie van de
beide Kamers der Staten-Generaal
Centrale commissie georganiseerd overleg
militairen
plaatselijke dienstcommissie voor het
burgerpersoneel
Bijzondere commissie burgerpersoneel
Departement van Defensie
Adviescommissie
overheidspersoneelsbeleid
Interdepartementale commissie
dienstplichtbeleid
commissie tot herziening van de Loodswet
1957
Commissie voor de ontwikkeling van
beleidsanalyse
Rijksplanologische Commissie
Staatscommissie voor Defensie
Commissie van advies militair straf- en
tuchtrecht
Commissie van advies inzake het ontwerp
van wet op het wetenschappelijk
onderwijs voor de krijgsmacht
Staatscommissie van advies inzake de
personeelsvoorziening voor de krijgsmacht

Werkgroep personeelsconsequenties
defensienota 1974
Rijksverdedigingsorganisatie TNO
werkgroep Herziening militair straf- en
tuchtrecht
Stuurgroep maatschappelijke invloeden in
de krijgsmacht (STUMIK)
Projectgroep loopbaanbeleid van de
Stuurgroep maatschappelijke invloeden in
de krijgsmacht
Stuurgroep herstructurering defensie
Stuurgroep begeleiding reorganisatie
Ministerie van Defensie
Projectgroep burgerpersoneel

Archiefstuk 156

Raad van State
Raad van Toezicht Algemeen Burgerlijk
Pensioenfonds
Centraal Bureau Spreiding Rijksdienst

Archiefstuk 157

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 158

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 159

dienstcommissie

Archiefstuk 160

stuurgroep ter begeleiding van de
tenderbeloofding in IJmuiden

Archiefstuk 161

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 162

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 163

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 164

vaste Kamercommissie van Binnenlandse
Zaken in de beide Kamers van de Staten-
Generaal
vaste Kamercommissie van Justitie in de
beide Kamers van de Staten-Generaal

Archiefstuk 165

Commissie-Kroeskamp
Werkgroep Verbaliseringsbeleid

Archiefstuk 166

Raad van State
Raad voor het Binnenlands Bestuur
spaarraad
Raad van Toezicht Algemeen Burgerlijk
Pensioenfonds
Hoge Raad van Adel
Centrale Politie Verkeerscommissie

Centrale Commissie voor georganiseerd overleg in ambtenarenzaken

Archiefstuk 167

Raad van State
Brandweerraad
Begeleidingscommissie samenwerking politie
Centrale Politie Verkeers Commissie
Commissie Onderzoek Kosten
Gemeentepolitie
Commissie preventie van rampen door gevaarlijke stoffen
interdepartementale Commissie bestrijding branden en milieu-incidenten op de grote vaarwegen

Archiefstuk 168

Zuidmolukken-Raad
Inspraakorgaan Welzijn Molukkers
Veiligheidsraad
Raad van de Zuid-Molukken
Hoge Raad
Centrale Raad van Beroep
commissie-Verwey-Jonker
Commissie van Overleg
Zuidmolukkers/Nederlanders
bijzondere commissie der Tweede Kamer
herhuisvestingscommissie
Adviescommissies Verdeling Rijkssteun
Woningbouw
Commissie van Overleg

interdepartementale ambtelijke commissie voor de coördinatie van het beleid ten aanzien van de Molukkers
platformcommissie
(VN-)Commissie van Goede Diensten
vaste Tweede-Kamercommissie voor Uniezaken en Overzeese Rijksdelen
Staatscommissie-Cals/Donner
ontwikkelingswerkgroepen
Molukse werkgroepen (vb. werkgroep Elst)

Archiefstuk 169

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 170

Defensieraad
krijgsmachtdeelraad
Algemene Verdedigingsraad
Admiraliteitsraad
Legerraad
Adviesraad voor de Militaire Productie
vaste Commissie voor Defensie van de Tweede Kamer
Commissie van Proefneming
Commissie Ontwikkeling Defensie
Materieel (CODEMA) (hiervoor: Commissie Nieuwe Wapens)
vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken van de Tweede Kamer
ontwerp bureau NEVESBU
Centraal Bureau voor de Statistiek

Adviesbureau der Genie

Archiefstuk 171

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 172

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 173

vaste Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenlandse Veiligheidsdienst

Archiefstuk 174

vaste Commissie voor Defensie (internationale) stuurgroep inzake de vervanging van de Starfighter

Archiefstuk 175

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 176

politievakorganisaties

Archiefstuk 177

Werkgroep Experimentele Visserij
Werkgroep van het Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Visserij

Archiefstuk 178

vast college van advies en bijstand

Algemene verdedigingsraad

Defensieraad

Militair Geneeskundige Raad

vaste Commissie voor Defensie van de Tweede Kamer

Staatscommissie (Defensiecommissie) commissie van civiele en militaire deskundigen (Commissie van Rijckevorsel)

Surinaams-Nederlandse commissie van deskundigen

centrale commissie voor georganiseerd overleg militairen

Commissie Werkelijke Diensttijd

Dienstplichtigen

commissie van advies inzake het onderwerp van Wet op het wetenschappelijk onderwijs voor de krijgsmacht

interdepartementale commissie dienstplichtbeleid

staatscommissie inzake het vraagstuk 'dienstplichtvrijwilligersleger'

Interprovinciale Lauwerszee Commissie

Rijksplanologische Commissie

Archiefstuk 179

Recherche-advies-commissie

Archiefstuk 180

Brandweerraad

Commissie opleiding

Commissie schuilgelegenheid

Archiefstuk 181

werkgroep; vast college van advies en bijstand als bedoeld in artikel 87 van de grondwet

Nationale Raad Welzijn Militairen

Raad van State

raad voor het Loodswezen; onderraad

defensieraad

Raad van Advies voor het

Wetenschapsbeleid

Staatscommissie Vrijwilligersleger

vaste Commissie voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten uit de Tweede Kamer

werkgroepen voor het reorganiseren van

de topstructuur van het krijgsmachtdeel

Stuurgroep functie-analyse

Stuurgroep Maatschappelijke Invloeden in de Krijgsmacht

Archiefstuk 182

vaste Commissie voor de Civiele

Verdediging

Archiefstuk 183

Interkerkelijk Vredesberaad (IKV)

Commissie van Civiele en Militaire

Deskundigen (commissie-Van Rijckevorsel)

Staatscommissie voor Defensie

vaste Commissie voor Defensie van de Tweede Kamer

vaste Commissie voor Defensie van de Eerste Kamer

Archiefstuk 184

interdepartementaal College van Advies in Luchtvaartangelegenheden

Archiefstuk 185

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 186

Agglomeratieraad

Archiefstuk 187

Kamercommissies

Archiefstuk 188

vaste Commissie voor Defensie

Archiefstuk 189

Brandweerraad

commissie-Van Tuyl

Stuurgroep Coördinatie Hulpverlening

Archiefstuk 190

Adviesraad defensie-aangelegenheden

(hiervoor: Staatscommissie voor defensie)

Nationale Raad Welzijn Militairen

krijgsmachtdeelraad

Staatscommissie van advies inzake de

personeelsvoorziening voor de krijgsmacht

Adviescommissie Europese Unie

vaste Commissie voor Defensie van de

Eerste Kamer

vaste Commissie voor Defensie van de
Tweede Kamer

vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
van de Eerste Kamer

vaste Commissie voor Buitenlandse Zaken
van de Tweede Kamer

Centrale commissie georganiseerd overleg
militairen

interdepartementale Commissie
dienstplichtbeleid

bijzondere commissie voor georganiseerd
overleg inzake burgerpersoneel

departement van defensie

bijzondere commissie voor georganiseerd
overleg inzake personeel werkzaam bij de

dienst van het loodswezen en de dienst
betonning, bebakening en verlichting

Rijks Planologische Commissie

Stuurgroep Maatschappelijke Invloeden in
de Krijgsmacht

Stuurgroep spreiding defensiediensten

Stuurgroep herstructurering defensie

Projectgroep Loopbaanbeleid

Burgerpersoneel

Bureau spreiding defensiediensten

Archiefstuk 191

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 192

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 193

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 194

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 195

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 196

vaste Commissie voor Defensie van de
Tweede Kamer

commissie-Van Rijckevorsel

Archiefstuk 197

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 198

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 199

Hoog Militair Gerechtshof (college)

(tijdelijke) krijgsraad

Hoge Raad

Archiefstuk 200

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 201

commissie van onderzoek Amsterdam

verkeerscommissie openbaar ministerie

(VECOM)

centrale politie verkeerscommissie
(C.P.V.C.)
commissie transactie in handen der politie
commissie vermogensstraffen
commissie partiële herziening
strafvordering
commissie justitieel optreden tegen in
groter verband gepleegde feiten
permanente commissie voor de
administraties der gerechten
recherche advies commissie
Ressorts-adviescommissies
Commissie van overleg drug-zaken
studiecommissie normering
recherchewerkzaamheden
politieverkeerscommissie
wervingscommissie
Algemene Dienstcommissie
centrale raad van het gevangeniswezen
Hoge Raad
Permanente Krijgsraad Nederland voor de
Zeemacht
Centrale Adoptieraad
Raad voor het Rechtsherstel
Raad van de Europese Gemeenschappen
Raad van State
werkgroep opsporingsberichtgeving per
televisie
werkgroep advies registratie processen-
verbaal
werkgroep Structuur O.M.

Archiefstuk 202

Staatscommissie van advies inzake de
Grondwet en de Kieswet
Recherche Advies Commissie
Centrale Advies Commissie voor het
politie-onderwijs
Vaste Commissie voor de Civiele
Verdediging van de Tweede Kamer
Formatiecommissie
Centrale Commissie voor Georganiseerd
Overleg
commissie-Goedhart
Commissie Pensioen en huiskeuring
Commissie Interdepartementale
Taakverdeling en Coördinatie
Commissie Registratie Persoonsgegevens
Raad van State
Raad voor de Territoriale Decentralisatie
raad van Rijnmond
Raad voor de gemeentefinanciën
werkgroep gemeentelijke uitgaven voor
sociale zorg
Stuurgroep coördinatie hulpverlening
Centraal Bureau voor de Statistiek

Archiefstuk 203

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 204

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 205

Raad voor de Scheepvaart (inzake het ontploffen van een dieptebom)

Archiefstuk 206

interdepartementale commissie (met betrekking tot het al of niet handhaven van de munitiefabriek te Muiden)

Archiefstuk 207

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 208

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 209

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 210

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 211

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 212

vaste Commissie voor Defensie

Archiefstuk 213

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 214

Werkgroep Waarschuwingsfase E

Archiefstuk 215

Raadgevend Bureau Ir. B. W. Berenschot N.V.

interdepartementale Commissie van Advies (inzake de veiligheidssituatie in de omgeving van de Koninklijke

Nederlandsche Springstoffenfabriek te Muiden en Amstelveen

Commissie van Proefneming

commissie-veiligheidsafstand

commissie-veiligheidsnormen

Stuurgroep AI

Archiefstuk 216

Commissie voor het georganiseerd overleg in politie-ambtenarenzaken

Recherche-Advies-Commissie

Werkgroep Opsporingsberichtgeving

Archiefstuk 217

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 218

Stuurgroep Coördinatie Hulpverlening

Archiefstuk 219

Personeelraad

Materieelraad

Defensieraad

Financiële Raad
Admiraliteitsraad
Legerraad
Luchtmachtraad
Raad voor de Rijksdienst
Nationale Raad Welzijn Militairen
Commissie van Civiele en Militaire
Deskundigen
Adviescommissie
Overheidspersoneelsbeleid
commissies voor georganiseerd overleg
subcommissie van de commissies voor
georganiseerd overleg
centrale commissie
commissie van advies
interdepartementale Commissie
Dienstplichtbeleid
commissie inzake kostwinnersvergoeding
interservice-werkgroep
werkgroep EUROCOM
(gevechtsverbindingsmiddelen)
werkgroep EURONAD
stuurgroep Maatschappelijke Invloeden in
de Krijgsmacht
stuurgroep van deskundigen
stuurgroep Dienstvervulling
Bureau Voorlichting
organisatieadviesbureau Bakkenist, Spits
en Co
Centraal Planbureau
bureau Sociaal en Wetenschappelijk
Onderzoek (van de hoofdafdeling

Personeel (Marine) van het Ministerie van
Defensie)

Archiefstuk 220

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 221

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 222

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 223

werkgroep inzake het gehele terrein van
beveiliging en bewaking door particulieren

Archiefstuk 224

Centrale Wervingscommissie voor de
gemeentepolitie

Recherche-Advies-Commissie

Commissie Schuilgelegenheid

werkgroep verbindingen brandweer
speciale stuurgroep inzake verbetering
van de informatieverwerking voor de
surveillance

Nationaal Brandpreventie Instituut
(N.B.P.I.)

Archiefstuk 225

vast college van advies en bijstand (als
bedoeld in artikel 87 van de grondwet)

Nationale raad welzijn militairen (NRWM)

raad voor het Loodswezen en de
Hydrografie (onderraad van de
defensieraad)
Defensieraad
Personeelraad
Raad voor de Rijksdienst
Militair Geneeskundige Raad
Raad van Advies voor het
Wetenschapsbeleid
Admiraliteitsraad
Legerraad
Luchtmachtraad
krijgsmachtdeelraad
brede commissie van onderzoek en advies
commissie-Van Rijckevorsel
Staatscommissie voor Defensie
Commissie Beleidsanalyse bij de
Rijksoverheid (COBA)
Surinaams-Nederlandse commissie van
deskundigen
centrale commissie voor georganiseerd
overleg voor het burgerlijk rijkspersoneel
Commissie rechtspositie vrouwelijk
militair personeel
commissie-Drijber
Commissie van advies inzake het ontwerp
van wet op het wetenschappelijk
onderwijs voor de krijgsmacht
interdepartementale Commissie
dienstplichtbeleid
vaste Commissie voor Defensie van de
Eerste Kamer

vaste Commissie voor Defensie van de
Tweede Kamer
Rijksplanologische commissie
Commissie programmabudgettering
commissie-Lagerwerff
Provinciale planologische commissies
werkgroep Analyse Doelstellingen
Defensie
(semi-ambtelijke) Stuurgroep
Maatschappelijke invloeden in de
krijgsmacht (STUMIK)
Stuurgroep personeelsbestanden
Projectgroep burgerpersoneel
Centraal Bureau voor de Statistiek

Archiefstuk 226

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 227

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 228

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 229

Hoge Raad

Archiefstuk 230

Commissie Zedelijkheidswetgeving
Recherche-Advies-Commissie

brede werkgroep (inzake de dienstbaarheid van televisie voor de opsporing van misdrijven)

Archiefstuk 231

centrale adviescommissie voor het politieonderwijs

vaste Commissie voor de Civiele Verdediging van de Tweede Kamer

Archiefstuk 232

Veiligheidsraad

Militair Geneeskundige Raad

Raad van State

Interkerkelijk Vredesberaad

Raad voor de personeelszorg

centrale Commissie Automatisering

Bestuurlijke Informatie Defensie

Intergouvernementele Oceanografische

Commissie van Unesco

Commissie van 33

commissie voor georganiseerd overleg bij de landmacht

commissie voor georganiseerd overleg bij de luchtmacht

centrale commissie voor georganiseerd overleg bij de krijgsmacht

commissie inzake de regeling van werk- en rusttijden

commissie inzake de financiële aspecten van de regeling werk- en rusttijden

commissie-Lagerwerff

commissies voor de personeelszorg

interdepartementale Commissie

Dienstplichtbeleid

vaste Commissie voor Defensie van de

Tweede Kamer

Contact Commissie Dienstweigeringswet

Commissies van gedelegeerden

bijzondere commissie voor georganiseerd

overleg inzake burgerpersoneel

departement van defensie

bijzondere commissie voor georganiseerd

overleg inzake personeel werkzaam bij de

dienst van het loodswezen de dienst

betonning, bebakening en verlichting

werkgroep van de Commissie van 33

werkgroep inzake wijziging van de

beoordelingsvoorschriften voor officieren

bij de land- en de luchtmacht

commissie-Harmel

Bijzondere adviesgroep medische

faculteiten

Archiefstuk 233

Commissie Schuilgelegenheid

studentenwerkgroep van de Technische

Hogeschool Twente

Archiefstuk 234

Geen codeerresultaten

Archiefstuk 235

Raad van State

Archiefstuk 236

Geen codeerresultaten

Bijlage 4

Hieronder staan de gecodeerde tekstfragmenten die de basis vormden voor het beantwoorden van de vierde deelvraag. Ten faveure van de overzichtelijkheid zijn de tekstfragmenten geordend volgens het wetenschappelijke artikel van Schultz, Van Twist en Geveke (2008). Om diezelfde reden zijn de tekstfragmenten behorend tot de staatscommissie-Cals/Donner groen van kleur, de tekstfragmenten behorend tot de staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie) rood van kleur, de tekstfragmenten behorend tot de staatscommissie-Koopmans paars van kleur en de tekstfragmenten behorend tot de staatscommissie-Mommersteeg blauw van kleur.

AANLEIDINGEN

NIEUWSFEITEN EN KAMERVragen?

Staatscommissie-Koopmans

'Onder meer naar aanleiding van de onrust rond de volkstelling van 1971 werd een Staatscommissie onder voorzitterschap van Koopmans ingesteld om de wenselijkheid van privacywetgeving te onderzoeken' (Berkvens, 2004: 267).

'De aanleiding tot het ontwerpen van de Wpr vormde echter niet deze internationale documenten, maar het verzet tegen de veertiende algemene volkstelling van 1970 en de ontwikkeling van een Centrale persoonsadministratie op basis van een algemeen persoonsnummer. Vanuit deze achtergrond werd in 1972 de Staatscommissie Koopmans ingesteld' (Cuijpers, 2007: 13).

'De omstreden volkstelling die hiertoe de directe aanleiding vormde, vond plaats in 1971' (Overkleef-Verburg, 1995: 92).

EVALUATIEBEPALINGEN EN TECHNISCHE KWESTIES

Staatscommissie-Koopmans

'Bovendien is nog heel weinig onderzoek verricht, zodat veel concrete gegevens ontbreken. Het lijkt de Staatscommissie dan ook van groot belang dat de discussie over dit onderwerp wordt voortgezet, en dat ook het verzamelen van gegevens meer aandacht krijgt. Met het uitbrengen van dit interimrapport dat de voorlopige gedachten van de Staatscommissie bevat, en dus kan worden beschouwd als een ontwerp voor het algemene deel van haar eindrapport aan de regering, wil de Staatscommissie vooral een bijdrage leveren tot die discussie' (Interimrapport, 1974: 5).

'Zou de nieuwe wet aanvankelijk een co-productie zijn van de ministeries van Binnenlandse Zaken, Economische Zaken en Justitie, in het najaar van 1971 werd besloten de regelingsproblematiek ter bestudering op te dragen aan een breed samengestelde

Staatscommissie. Deze Staatscommissie bescherming persoonlijke levenssfeer in verband met persoonsregistraties, afgekort: de Staatscommissie-Koopmans, werd ingesteld bij besluit van 21 februari 1972 [...] (Overkleeft-Verburg, 1995: 42-43).

'De studieopdracht aan de Staatscommissie-Koopmans [...] (Overkleeft-Verburg, 1995: 45).

HEIKELE KWESTIES EN SYSTEEMCRISES

Staatscommissie-Koopmans

'Vanaf het begin van haar werkzaamheden heeft de commissie zich gerealiseerd dat de materie waarover zij zou moeten adviseren buitengewoon ingewikkeld is. Het gaat bovendien om een gebied waarop zowel de technische mogelijkheden als de maatschappelijke inzichten een snelle ontwikkeling doormaken' (Interimrapport, 1974: 5).

Staatscommissie-Mommersteeg

'De opdracht leek beperkt, namelijk het onderzoeken van slechts één alternatief – een vrijwilligerskrijgsmacht – voor het huidige dienstplichtsysteem. In werkelijkheid bleek dit alternatief veel belangrijke aspecten te hebben, die grondig moesten worden onderzocht. De opdracht hield [...] veel meer in dan de bestudering van een militair-technisch vraagstuk' (Eindrapport [...], 1977: 1).

KOMENDE KANSEN EN OPDOEMENDE BEDREIGINGEN

Staatscommissie-Cals/Donner

'[...] om deze twee fundamentele regelingen aan te passen aan de behoefte van de komende decennia' (Eerste rapport, 1968: 12).

'Zo is het uw taak – rekening houdend met de krachten werkzaam in onze tijd – voorstellen uit te werken tot vernieuwing van onze Kieswet en Grondwet, om deze passend te maken voor het huidige Nederlandse volk' (Eerste rapport, 1968: 13).

'Ik weet dat de staatscommissie van advies inzake het kiesstelsel nog geen 10 jaar geleden over deze vragen haar mening gaf. Maar in deze snel geleefde tijd is er behoefte aan opnieuw beantwoorden van die vragen' (Eerste rapport, 1968: 14).

'Het is voor die nieuwe tijd, dat u een herziening van de Grondwet gaat voorbereiden' (Eerste rapport, 1968: 16).

'De reacties op de Proeve van een nieuwe grondwet hebben bewezen, dat het denkbeeld van een algehele herschrijving van de Grondwet niet op verzet stuit, maar velen aantrekt en dit staatsstuk met een nieuw gezag kan bekleden. [...]. De voorstellen van de staatscommissie gaan op belangrijke punten verder dan die van de proeve' (Eindrapport [...], 1971: 19).

Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie)

'Ten derde had de Defensiecommissie tot taak de aandacht te vestigen op nieuwe maatregelen, die naar het oordeel van de commissie noodzakelijk waren in het belang van de weerbaarheid van het land' (Bogaarts, 2014: 20).

'Naast de controlebevoegdheid over de besteding van de middelen, die een gewone kamercommissie ook had, was het de taak van de Defensiecommissie de minister in beleidszaken te adviseren' (Brouwer, 1993: 2).

Staatscommissie-Mommersteeg

'Niet alleen in Nederland, maar ook in andere sterk geïndustrialiseerde westerse landen is het instituut van de militaire dienstplicht de laatste jaren onderwerp van kritiek en onderzoek. Verschillende NAVO-landen hebben het systeem van kader-militielegers al verlaten (Verenigde Staten, Canada, Engeland), of overwogen dat te doen (België, Denemarken), of althans de lasten van de dienstplicht billijker te verdelen (Bondsrepubliek, Frankrijk). De technologische en militair-strategische ontwikkelingen na de Tweede Wereldoorlog hebben tot gevolg, dat het nut van massa-legers, aangevuld met mobilisabele reserves, minder is geworden. Voorts stellen de bediening en het onderhoud van moderne wapensystemen zulke hoge opleidingseisen, dat het aantal functies waarvoor dienstplichtigen binnen een redelijke tijd kunnen worden opgeleid, sterk is afgenomen. De verminderde bereidheid om door persoonlijke dienstverrichting bij te dragen aan de militaire verdediging wordt nadelig beïnvloed door de omstandigheid dat de lasten van de dienstplicht zijn komen te rusten op een minderheid (thans ruim 30%) van de mannelijke jeugd. Daarnaast zijn sociale en politieke factoren oorzaak van een – vooral bij jeugdigen – groeiende kritiek op het bestaan, de doelstellingen en de werkwijzen van strijdkrachten en daarmee samenhangend, op de waarde en de gerechtvaardigheid van de dienstplicht. Enerzijds wordt gepleit voor een geheel of grotendeels uit vrijwilligers bestaande krijgsmacht, omdat met een groot militiaandeel de vereiste geoefendheid en effectiviteit niet meer kunnen worden bereikt, terwijl anderzijds wordt gevraagd om afschaffing van de dienstplicht, omdat de lasten daarvan niet meer billijk kunnen worden verdeeld. Deze situatie noopt tot een diepgaande studie van de personeelsvoorziening van de Nederlandse krijgsmacht in de toekomst. Zoals in de defensienota is vermeld, heeft de regering besloten tot de instelling van een staatscommissie' (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage A).

INSTELLINGSMOTIEVEN

FORMELE MOTIEVEN

BEROEP DOEN OP SPECIFIEKE DESKUNDIGHEID

Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie)

'De commissie was, [...], bevoegd adviezen in te winnen van personen in en buiten de krijgsmacht' (Bogaarts, 2014: 20).

'De commissie kende ook een tiental "adviserende leden", meestal hoge officieren uit landmacht en marine' (Brouwer, 1993: 2).

Staatscommissie-Koopmans

'Het besluit waarbij zij is ingesteld voorzag ook in de mogelijkheid dat zij de deskundigen zou horen waarvan zij het oordeel voor haar werkzaamheden noodzakelijk acht' (Interimrapport, 1974: 5).

'De Staatscommissie was breed samengesteld, zij het dat het wetenschappelijke en ambtelijke element (sterk) overheerste en de inbreng vanuit het bedrijfsleven beperkt was' (Overkleef-Verburg, 1995: 43).

Staatscommissie-Mommersteeg

'Met betrekking tot de samenstelling van de commissie betekent een en ander dat de te benoemen leden gezamenlijk over een hoge mate van deskundigheid op de genoemde gebieden moeten beschikken. Voorts zal kennis van en inzicht in de praktijk van de arbeidsvoorziening en de arbeidsverhoudingen in Nederland worden verlangd, zowel in de overheidssector in het algemeen, als bij de krijgsmacht in het bijzonder. Ook zal bekendheid met de ontwikkeling van de kwantitatieve en kwalitatieve personeelsbehoefte in de krijgsmacht en met de maatschappelijke en sociaal-psychologische aspecten van de personeelsvoorziening van die organisatie, niet mogen ontbreken' (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage A).

BORGEN VAN ONAFHANKELIJKHEID

Staatscommissie-Cals/Donner

'Dit brengt met zich dat leden van de Staten-Generaal en ministers geen zitting dienen te hebben in de commissie' (Eerste rapport, 1968: 11).

'Voorts zullen zij tezamen met de beide voorzitters van de commissie een informele contactgroep vormen, die periodiek zal bijeenkomen en die ervoor dient te zorgen dat geen onnodige divergenties ontstaan tussen het werk van de commissie en de werkzaamheden van het kabinet, terwijl op deze manier ook voor een efficiënte werkwijze en een doelmatige prioriteitenbepaling kan worden gezorgd' (Eerste rapport, 1968: 11).

'Het lag in dezelfde lijn, dat de Regering, toen zij een staatscommissie in het leven riep waarin geen parlementsleden zitting hebben, tegelijkertijd de Tweede Kamer der Staten-Generaal uitnodigde harerzijds een commissie in te stellen' (Eerste rapport, 1968: 18).

'U sprak zelf over "een betrekkelijk korte spanne tijds" en deze omschrijving is voldoende betrekkelijk om onze commissie de nodige speelruimte te laten' (Eerste rapport, 1968: 22).

Staatscommissie-Mommersteeg

'Het is juist deze reden, die de Regering heeft doen besluiten, over te gaan tot het doen bestuderen van de onderhavige problematiek door een breed samengestelde, onafhankelijke staatscommissie' (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: 2).

'Ik kan mij zeer goed indenken dat u, naast alle bronnen die u ter beschikking staan, wellicht in een vroeg stadium andere deskundigen alsook vertegenwoordigers van belanghebbende instellingen en groeperingen wilt horen. Die bevoegdheid hebt u. Aan u ter beoordeling of en wanneer u hoorzittingen wilt houden, al of niet in het openbaar' (Eindrapport [...], 1977: 93).

'Onze arbeid betreft een probleem, dat al verscheidene jaren en in toenemende mate publiek in discussie is. Het is naar mijn overtuiging een goede zaak, dat thans alle argumenten pro en contra ter tafel komen, door een onafhankelijke, breed samengestelde commissie worden geordend en gewogen' (Eindrapport [...], 1977: 94).

'De Staatscommissie heeft zich van haar taak gekweten. Haar werkstuk heb ik heden ter kennisneming aangeboden aan de Staten-Generaal en doen publiceren, uiteraard zonder dat een regeringsstandpunt over de inhoud is gevormd' (Kruisinga, 1978: 3).

CREËREN VAN DRAAGVLAK

Staatscommissie-Cals/Donner

'Het is immers van groot belang, dat de gelegenheid bestaat de mening te peilen van het Nederlandse volk in zijn vele geleidingen alvorens de Regering komt met voorstellen tot herziening, een ingrijpende herziening wellicht van een wet die de grondslagen van ons staatsbestel bevat. Ook voor ons werk is het van grote betekenis, dat de Regering zoveel instanties heeft verzocht hierover mede van advies te dienen' (Eerste rapport, 1968: 17).

'De opzet welke thans door de Regering is gekozen, geeft de burger als het ware de gelegenheid om zo niet in de keuken, dan toch in de gangen en in de huiskamer te kijken. Door de publikatie van de Proeve is de discussie reeds algemeen geworden en wij verheugen ons daarover, omdat op deze wijze zoveel mogelijk Nederlanders bij dit werk worden betrokken' (Eerste rapport, 1968: 18).

'Zodoende wordt bevorderd, dat ook de verdere ontwikkeling der denkbeelden en de vaststelling van eventuele voorstellen zich, zoveel dat mogelijk is, voltrekt ten overstaan van de eerstbelanghebbende: de Nederlandse staatsburger' (Eerste rapport, 1968: 18).

Staatscommissie-Koopmans

'Het is van groot belang dat bij een regeling van de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zo goed mogelijk wordt rekening gehouden met de gedachten die daarover in de samenleving bestaan. De maatschappelijke opvattingen zijn immers in belangrijke mate bepalend voor de vraag waar men de grenzen legt van de persoonlijke levenssfeer, en dus voor de vraag wat als inbreuk daarop wordt beschouwd' (Interimrapport, 1974: 5).

'Op 16 mei 1972 is in de Staatscourant een oproep verschenen aan ieder om zich met opmerkingen of gegevens tot de Staatscommissie te wenden. Ook door middel van de pers is aan deze oproep ruchtbaarheid gegeven. Het verheugt de Staatscommissie dat aan deze oproep gevolg is gegeven zowel door particulieren, als door groepen personen of organisaties die zich bij de problematiek betrokken voelden. Een aantal reacties bevatten uitvoerige beschouwingen over het onderwerp; de Staatscommissie heeft daarvan een dankbaar gebruik gemaakt bij het voorbereiden van dit rapport' (Interimrapport, 1974: 5).

Staatscommissie-Mommersteeg

'Overwegende dat in brede kring behoefte bestaat aan het instellen van een nader onderzoek naar het in de nabije toekomst te hanteren systeem van personeelsvoorziening voor de krijgsmacht en in het bijzonder naar de betekenis van de dienstplicht voor deze personeelsvoorziening [...]' (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage B)

'Terzake van het door de staatscommissie uit te brengen advies heeft de Regering te kennen gegeven er grote betekenis aan te hechten dat omtrent het oordeel over de redelijkheid van het aan te bevelen systeem een grote mate van overeenstemming zal bestaan in staat, maatschappij en volk. Het is juist deze reden, die de Regering heeft doen besluiten, over te gaan tot het doen bestuderen van de onderhavige problematiek door een breed samengestelde, onafhankelijke staatscommissie' (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: 2).

'Een advies wat aan het vorenbedoelde criterium voldoet zal door de staatscommissie slechts kunnen worden uitgebracht, nadat zij omtrent de wenselijkheid van overgang op en de mogelijkheid tot realisatie van het nieuwe systeem naar behoefte mede het oordeel zal hebben ingewonnen van respondenten zoals individuen, maatschappelijke organisaties dan

wel groeperingen, overheidsinstanties en representanten van wetenschappelijke disciplines'
(Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: 2).

INFORMELE MOTIEVEN

VERSNELLEN OF VERTRAGEN VAN HET PROCES

Staatscommissie-Cals/Donner

'De Regering ziet gaarne, dat u bij uw veelomvattende werkzaamheden voorrang geeft aan de herziening van de Kieswet. De periodieke verkiezingen van 1971 zou de Regering, indien het enigszins mogelijk is, willen laten verlopen volgens de opzet van de nieuwe Kieswet' (Eerste rapport, 1968: 13-14).

'Juist omdat wij geen tijd mogen verliezen, is haastwerk uit den boze. Nederland mag van onze commissie verwachten, dat zij met weloverwogen en gedegen adviezen komt en daarvoor is nu eenmaal tijd nodig' (Eerste rapport, 1968: 23).

Staatscommissie-Koopmans

'Uit de installatierede van de minister van Justitie blijkt, dat de regering het wetsontwerp voor een algemene privacy-regeling nog in de lopende kabinetsperiode bij de Tweede Kamer wilde indienen. Vandaar het verzoek aan de Staatscommissie om uiterlijk binnen een termijn van anderhalf tot twee jaar met een advies te komen' (Overkleeft-Verburg, 1995: 43).

Staatscommissie-Mommersteeg

'4. De commissie zal haar rapport uiterlijk 1 maart 1976 bij de minister van Defensie indienen' (Studie betreffende taakomschrijving [...], 1975: Bijlage B).

'Uw taakopdracht, leden van de commissie, is niet gering. De regering is u zeer erkentelijk voor uw bereidheid in de commissie zitting te nemen en ook voor het tempo van werken dat u bereid bent aan te houden, wil uw rapport omstreeks 1 juli 1976 op tafel liggen' (Eindrapport [...], 1977: 91).

'Daarbij spreek ik de wens uit, dat het door deze staatscommissie uit te brengen advies minstens aan twee criteria zal voldoen, namelijk dat het in het kader van het Nederlandse veiligheidsbeleid goed bruikbaar mag blijken te zijn en dat het tijdig mag worden uitgebracht' (Eindrapport [...], 1977: 95).

ONDER DE AANDACHT BRENGEN OF UIT DE AANDACHT HOUDEN (OF HALEN) VAN EEN ONDERWERP

Staatscommissie voor Defensie (Defensiecommissie)

'Herhaaldelijk ging de minister de beantwoording van bepaalde vragen in de Kamers uit de weg. Hij verwees dan naar de Defensiecommissie' (Brouwer, 1993: 1).

Staatscommissie-Koopmans

'Onder meer naar aanleiding van de onrust rond de volkstelling van 1971 werd een Staatscommissie onder voorzitterschap van Koopmans ingesteld om de wenselijkheid van privacywetgeving te onderzoeken' (Berkvens, 2004: 267).

'De aanleiding tot het ontwerpen van de Wpr vormde echter niet deze internationale documenten, maar het verzet tegen de veertiende algemene volkstelling van 1970 en de ontwikkeling van een Centrale persoonsadministratie op basis van een algemeen persoonsnummer. Vanuit deze achtergrond werd in 1972 de Staatscommissie Koopmans ingesteld' (Cuijpers, 2007: 13).

'De omstreden volkstelling die hiertoe de directe aanleiding vormde, vond plaats in 1971' (Overkleef-Verburg, 1995: 92).